Suomen Turku

ÅBO, VÅR STAD

N:o 2 – 1976 Irtonumero 5:-

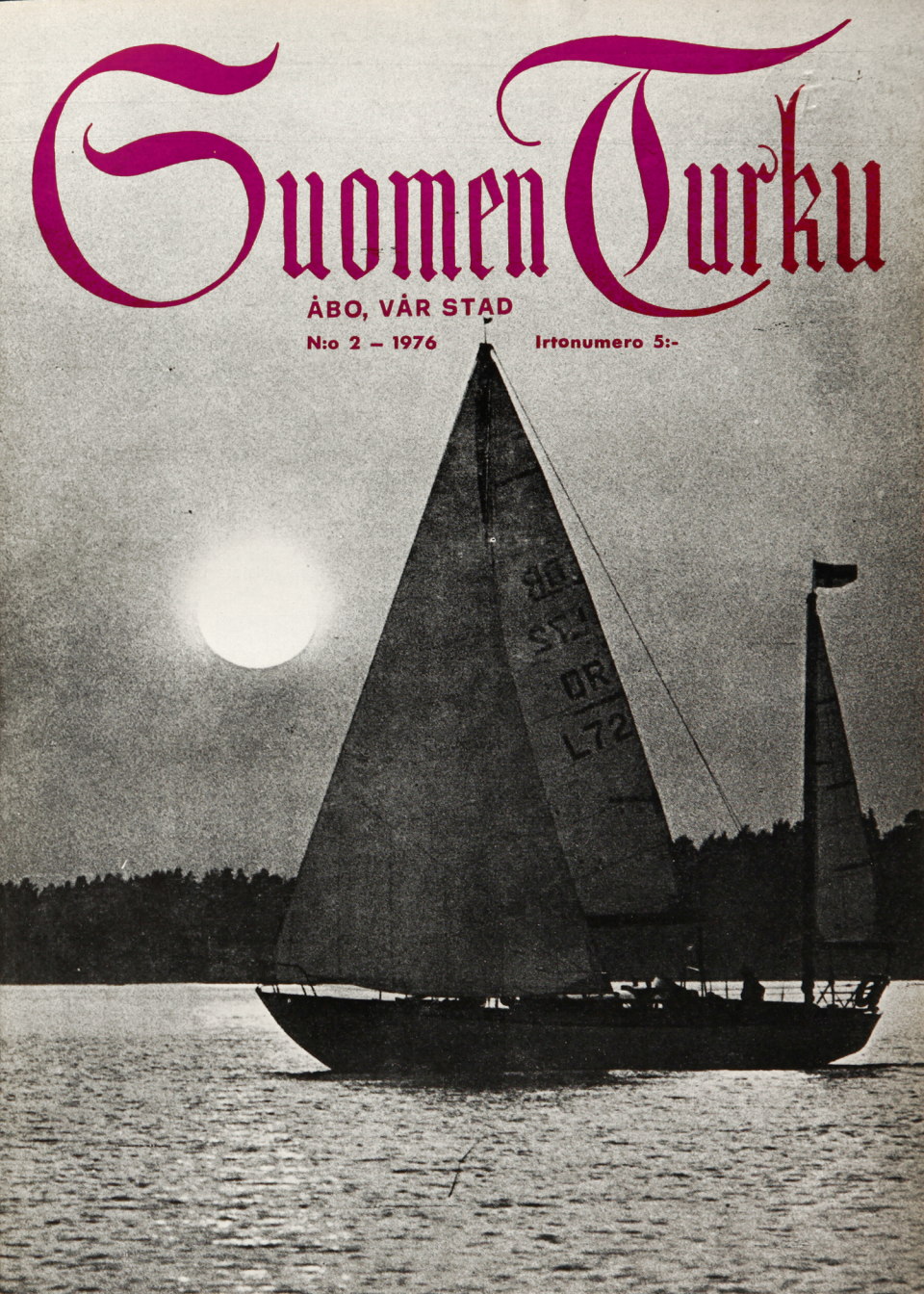

E-ravintolat tarjoavat viihtyisyyttä joka päivä

FOIJA kauppatorin laidassa.
Tunnelmaa jo vuodesta 1838.
Tanssia joka ilta.

HAARIKKA Eerikinkatu 19.
Koko kansan lauluiltoja.

KRISTIINA Eerikinkatu 19.
Tasoa ja tanssia joka ilta.

HOTELLI TURKU Eerikinkatu 30.
Suurin ja komein. Tanssia joka ilta.

VALENCIA Eerikinkatu 30.
Vanha kunnon viihdyttäjä. Tanssia joka ilta.

NORMA Parainen, Rantatie.
Nuorekasta fiilinkiä.

HÄMEENPORTTI Hämeenkatu 7.
Tunnelmaa kahdella tasolla.
Kellarikabinetteja. PUB.

KULTAINEN HIRVI Itäinenkatu 12—14.
Nuorekasta tunnelmaa. Lauluiltoja.

KULTAINEN KURKI Uudenmaantie 44.
Jälkipeluupaikka kaukalon kupeessa.

SAMPPIS on symppis tänäkin kesänä.
Tunnelmallinen puistoravintola Aurajoen rannalla.

E TARMOLA

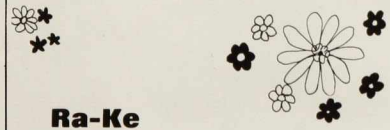

Ra-Ke
pukee kesänaisen

reippaasti farkkuasuun,
viehkeästi leninkiin,
tyylikkäästi katukuvaan,
juhlavasti iltamenoon,
kesämorsiamenkin onnenpäivään.

LENINKILIIKE
Ra-Ke
KAUPPIASKATU 9 a
Torin laidassa

avoinna: ma ja pe 9—19, ark. 9—18, la 9—14

AINUTLAATUINEN KELLARIRAVINTOLA TURUSSA

Herkkupaikka ihan keskustassa

● ● ●

Utmärkt matställe alldeles i centrum

Brahen Kellari

Puolalankatu 1
puh. 25400/hovimestari
Avoinna arkisin klo 11—01
Sunnuntaisin suljettu

Puolalagatan 1
tel. 25400/hovmästare
Öppet vardagar kl 11—01
Stängt om söndagar

- pikkusikari päivän tapaan...

...tositilanteessa!

PUERTO

- puhdasta tupakkaa pinnasta alkaen!

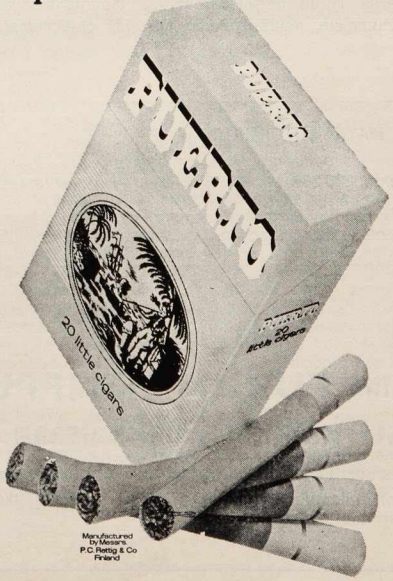

Sibelius-museo on eräs Turun musiikkijuhlien-76 tapahtumapaikoista. Musiikkijuhlista ja muista Turun tapahtumista, nähtävyyskohteista ja ohjelmamahdollisuuksista antaa tietoja

TURUN KAUPUNGIN MATKAILUTOIMISTO
Käsityöläiskatu 4
20100 TURKU 10 puh. 336 366

Teitä palvelevat myös Kauppatorin matkailuneuvontakioski, puh. 15 262 sekä sataman matkailuneuvontakioski iltaisin, puh. 303 602

1876

100-vuotias **TURUN LAMPPU** kiittää lämpimästi kaikkia asiakkaitaan.

Juuri asiakaskunnan luottamus on tehnyt mahdolliseksi 100-vuotispäivän viettomme

Uusi vuosisata on alkanut. Pyrimme palvelemaan teitä jatkuvasti ajan hengessä, parhaat perinteet säilyttäen.

TURUN LAMPPU

Suomen Turku
ÅBO, VÅR STAD

N:o 2 – 1976

Julkaisija – Utgivare:
Turku-seura, Åbo-samfundet r.y.

Irmeli Torssonen

Matkailupäällikkö
IRMELI TORSSONEN:

Kokous- ja kongressimatkailun olemuksesta

KOKOUS- ja kongressimatkailun merkitys on 1950-luvulta lähtien kasvamistaan kasvanut. Syrjäinen Suomikin on muutamina viime vuosina kokenut senlaatuisen kokous- ja kongressimatkailuinnostuksen, ettei moista ole ennen nähty! Paikkakunta toisensa jälkeen haaveilee kokouskeskuksesta, suunnittelee tai rakentaa kokoustiloja. Hotellit rientävät kilvan liittämään tavaramerkkeihinsä epiteetin "kongressi-" huolimatta siitä onko niissä tarjolla varsinaisia kokoustiloja vai ei! Joskus tuntuu jopa siltä kuin uusi, aikaisemmin tuntematon tauti, kongressihysteria, olisi levinnyt yli maan. Tuntuu siltä kuin nyt todella uskottaisiin löydetyn se viisasten kivi, jonka avulla ratkottaisiin Suomen matkailun ongelmat kertaheitolla! Mistä moinen innostus? Mitä liittyy kokous- ja kongressimatkailun olemukseen?

HUOLIMATTA siitä, että kokous- ja kongressimatkailu tuo mukanaan myös haittatekijöitä, kuuluu tähän matkailun osa-alueeseen muihin matkailumuotoihin verrattuna niin runsaasti myönteisiä tekijöitä, ettei kokous- ja kongressimatkailun paremmuutta voida kiistää. Asettamatta näitä myönteisiä tekijöitä mihinkään tärkeys- tai arvojärjestykseen mainittakoon, että kongressimatkailun taloudellinen merkitys ohittaa runsaissa mitoin monet muut matkailun osa-alueet. Kongressimatkailijat jättävät paikkakunnalle huomattavasti enemmän rahaa kuin tavanomaiset matkailijat. Tämä johtuu osaksi siitä, että kongressimatkailijat viipyvät paikkakunnalla kauemmin kuin keskimäärin muut matkailijat, osaksi taas siitä, että osanotto-, majoitus- y.m. kulut suorittaa yleensä osanottajan sijasta jokin järjestö, liikeyritys tai yhteisö. Kokousmatkailijat käyttävät yleensä tarjolla olevia hotellitiloja sukulaisten tai tuttavien luona yöpymisen sijasta, minkä lisäksi kokoukset ja kongressit antavat mahdollisuuden majoitus- y.m. palvelujen hyväksikäyttöön myös varsinaisen korkeasesongin ulkopuolella näin pidentäen matkailun toimintakautta.

KOKOUS- ja kongressimatkailu siis vaikuttaa suoranaisesti muita matkailumuotoja myönteisemmin elinkeinoelämään. Myös sen myönteiset välilliset seuraamukset ovat muiden matkailumuotojen vastaavia seuraamuksia selvästi merkittävämpiä. Tärkeää on myös, että kokousmatkailijat eivät yleensä kuluta luontoa, koska kokoukset ja kongressit

järjestetään useimmiten suurissa taajamissa. Mainitsematta älköön myöskään jääkö ne sivistykselliset vaikutukset, joita erilaiset kokoukset mukanaan paikkakunnalle automaattisesti tuovat, eivätkä sen maan ja sen paikkakunnan saama PR-arvo, missä jokin hyvin järjestetty kongressi toteutetaan.

KUN nyt siis edellä mainituista tekijöistä johtuen kilvan rakennetaan uusia kokoustiloja entisten rinnalle, herää luonnollisesti kysymys siitä ovatko todella nämä investoinnit perusteltuja. Riittääkö alalla kysyntää? Mikä on kokous- ja kongressimatkailun tulevaisuuden kehitys?

VASTAUKSEN näihin kysymyksiin antaa osittain kokous- ja kongressimatkailun luonne. Kokouksia järjestetään tiettyjen tarpeiden seurauksena. Kokous- ja kongressimatkailulle ominaista on, että osanottajilla on yhteinen mielenkiinto, joka koskee heidän ammattiaan, kulttuuriaan, harrastustaan tai sivistystään. Lisäksi kongressien luonteeseen nimenomaisesti kuuluu, että niissä pääpainon muodostavat luennot ja keskustelut, toisin sanoen tiedon ja kokemusten välittäminen. Useat inhimilliset, poliittiset, taloudelliset, uskonnolliset y.m. tekijät ovat synnyttäneet kansainvälisiä järjestöjä. Kansainvälisten järjestöjen olemassaolo puolestaan synnyttää kansainvälisiä kongresseja.

ON varsin todennäköistä, että kansainvälisten järjestöjen olemassaolo tulevaisuudessakin on tosiasia. Näiden järjestöjen lukumäärä mahdollisesti jopa voimakkaastikin lisääntyy, joskin tietynlaista yhteensulautumistakin voidaan odottaa tapahtuvan. Varmaa on myös, että maailmassa syntyvän tiedon määrä jatkuvasti siinä määrin lisääntyy, ettei yksilöllä ole minkäänlaisia mahdollisuuksia yksin toimien saada tietää saati omaksua hänelle tarpeellisesta tiedosta kuin minimaalinen murto-osa. Yleiseen kehitykseen maailmassa mm. koulutuksen, tieteen ja kaupan piirissä liittyy välttämätön tarve suoriin yhteyksiin näillä alueilla toimivien henkilöiden kesken. — Tilannetta näiltä pohjin tarkasteltaessa on selvää, että kongressi- ja kokousmatkailulla on ruusuinen tulevaisuus. Kokouksia tullaan järjestämään tulevaisuudessakin runsain mitoin. — Sen sijaan, koska varsinaisen kongressimatkailun mukanaan tuomat mahdollisuudet on tiedostettu jo lähes kaikkialla, on kilpailu kongressipaikkakuntien välillä kiristymistään kiristynyt.

TURUN nyt ollessa mukana tässä kiristyneessä kilpailussa entistä paremmin edellytyksin ensi vuodesta lukien on tärkeätä, että tiedostetaan kaikki ne mahdollisuudet, joita Turulla kokous- ja kongressikaupunkina on. Turun tulee erikoistua. On tarkkaan selvitettävä kaikki ne osa-alueet, missä suhteissa Turulla on paremmuus muihin paikkakuntiin nähden. On selvitettävä minkä laatuisille kokouksille pystymme tarjoamaan parhaat onnistumisen edellytykset. On selvitettävä miten pystymme hyödyntämään vielä käyttämättömät myyntivaltit, ja on pystyttävä yhteistoimintaan alueellisesti, valtakunnallisesti ja skandinaavisesti. Ja mikä tärkeintä: Turun tulee pyrkiä siihen, että jokaikinen täällä pidettävä kokous ja kongressi hoidetaan järjestelyjen osalta niin hyvin, että maine hyvänä tai mieluiten erinomaisena kokouspaikkakuntana saadaan syntymään, leviämään ja vakiintumaan.

Turku kisakeskuksena

Reino Linkosaari

■ TURKU on tänä kesänä harvinaisen lukuisien suurten urheilutapahtumien näyttämönä. Helluntaipyhinä kaupunkiimme kokoontui TUL:n naisten ja tyttöjen 5. liittopäiville noin 8.000 osanottajaa eri puolilta maata. Viikkoa myöhemmin pidettiin Turussa TUK:n V liittokisat ja samassa yhteydessä ensi kerran pariinkymmeneen vuoteen yleisurheilumaaottelu, jossa Suomen vastustajana oli Norja. Kisavieraita odotetaan näihin tapahtumiin saapuvan noin 20.000. Kalevan Kisat heinäkuun 2.—4. päivinä muodostuu yleisurheilussa Montrealin olympiakisojen viimeiseksi katsastukseksi, joten kiinnostusta varmasti riittää ja katsojaluvut niissäkin noussevat yli 20.000 rajan.

MITTAVIEN kisatapahtumien isännyyden uskominen turkulaisten käsiin on luottamus paikallisten urheiluseurojen ja -järjestöjen voimiin, eikä tässä kohdin varmastikaan ole aihetta epäilyyn. Turun urheilulaitos- ja kenttäolosuhteet ovat toisaalta — Urheilupuiston kestopäällystyksen ja Impivaaran uimahallin valmistuttua sekä Kupittaan tekojääradan tultua katetuksi — varsin tyydyttävät, eräiltä osin jopa ihanteelliset. Huolenaihetta sitä vastoin on tällä kertaa nimenomaan TUL:n ja TUK:n liittokisojen järjestäjille antanut majoituksen järjestäminen tuhansille nuorille kisavieraille. Kaupunkimme parikymmentä koulua tosin olivat nyt käytettävissä, mutta vasta monien vaikeiden ja sitkeiden neuvottelujen jälkeen päästiin sopimukseen niiden vuokrauksesta. Joukkomajoituksen vastaiseen hoitoon onkin syytä kiinnittää erityistä huomiota, ei vain urheilutilaisuuksien vaan muidenkin suurtapahtumien varalta. □

REINO LINKOSAARI

Meri ja vapaa-aika näyttelyssä 36135 kävijää

■ Osuuskunta Turun Messujen järjestämä Meri kutsuu ja vapaa-aika 76-näyttely Kupittaan urheiluhallissa 3.—11. 4. 1976 keräsi ennätysmäärän kävijöitä. Kokonaiskävijämäärä oli 36 135 eli 9 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Näyttelytilaa oli urheiluhallissa käytössä yli 2 800 neliömetriä ja lisäksi ulkotiloja. Näyttelyyn osallistui 85 näytteilleasettajaa, joista 38 sellaista, jotka eivät olleet mukana viime vuoden näyttelyssä. Näytteillä oli toista sataa venettä, vapaa-ajan kulkuneuvoja ja muita tuotteita hirsimökeistä vapaa-ajan asusteisiin.

Näyttelyn avauksen suoritti tullihallituksen pääjohtaja Jorma Uitto ja tervehdyssanat lausui merenkulkuneuvos Nils Wetterstein. Muusta avajaistilaisuuden ohjelmasta vastasivat Turun Varuskuntasoittokunta ja Aulis Kotaviita.

MUOTINÄYTÖKSIÄ JA TEEMAPÄIVIÄ

Näyttelypäivien aikana oli yhteensä 20 muotinäytöstä, joissa tanssi 10 Aira Samulinin mannekiinia. Lisäksi turkulaislapset esittivät pikkuväen muotia. Muotinäytöksiin osallistui 2 668 henkilöä. Ensimmäinen sunnuntai oli sukeltamisen teemapäivä, jonka kuluessa sukeltajat esittelivät harrastustaan havaintoesityksin.

Purjehtimisen päivänä keskiviikkona esittelivät pursiseuralaiset juniorpurjehdukseen soveltuvan venetyyppinsä ja kertoivat toiminnastaan filmiesityksin. Venematkailu ja luonnonsuojelu olivat teemana toisena lauantaina, jolloin Veikko Pajunen juonsi aiheesta keskustelutilaisuuden. Tarva veti kumpanakin viikonloppuna piironkileikkiään Lasten Kesä ry:n hyväksi. Luonnonsuojeluyhdistys valisti saariston suojelusta, Meripelastusyhdistys kiinnitti huomiota turvallisuustekijöihin, Åbo Akademin merihistoriallinen museo esitteli toimintaansa Sigynin pelastamiseksi, yhdistys Turun Tekniikan Museo selvitteli merkinantolipuilla tapahtuvan viestinnän salaisuuksia ja Työeläkekassa valisti työnantajan vakuuttamisvelvollisuuksista.

KASKUKILPAILUSSA HEIKKO TULOS

Osuuskunta Turun Messut ja Vikinglinja Oy julistivat kuukausi ennen näyttelyä kaikille avoimen merimieskaskukilpailun, jonka anti jäi heikoksi. Näyttelyn ensimmäisenä sunnuntaina näytteljä Heikki Kinnunen esitti kilpailun parhaat kaskut. Palkinnon saivat Margareta von Valberg Helsingistä sekä E. Laine ja O. Tiihonen Turusta. Palkintona oli ilmainen laivapakettimatka Ruotsiin ja takaisin. Tilaisuudessa esiintyi 14-miehinen Kap Hornin kiertäjien kuoro Shanty Singers, jonka miesten keski-ikä on 67 vuotta.

VEKARA 76- JA KEITTIÖ 76-NÄYTTELYT

Osuuskunta Turun Messut järjestää Konserttitalossa 17.—19. 9. -76 Vekara 76-näyttelyn ja 19.—23. 11. -76 Keittiö 76-näyttelyn. Vekara 76-näyttely liittyy syyskuun kolmantena sunnuntaina vietettävään Turun päivään, jonka teemana on lapsi. □

Turun historiallisen museon juhlavuoden valmistelut aloitettu

■ Turun kaupungin 750-vuotisjuhlat lähestyvät. Myös kaupungin historiallisen museon piirissä on todettu lähitulevaisuudessa tarvetta erityisen juhlavuoden viettämiseen. Konkreettisena syynä on lähinnä se, että 15. 9. 1981 tulee kuluneeksi 100 vuotta siitä kun linnassa avattiin yleisölle ensimmäinen museohuone, joka sittemmin on laajentunut erääksi pohjoismaiden suurimmaksi kunnalliseksi museoksi. Tämän ohella tulee v. 1980 kuluneeksi 700 vuotta ajankohdasta, jota yleensä pidetään linnan perustamisvuotena. Kun vielä ottaa huomioon, että esilinnassa parhaillaan meneillään olevat korjaustyöt saatetaan päätökseen vuoteen 1980 mennessä, museolautakunnalla on perusteltuja syitä käydä jo nyt valmistelemaan omalta osaltaan tulossa olevia merkkipäiviä.

SANAT ovat museolautakunnan asettaman juhlatoimikunnan puheenjohtajan rovasti Haakon Wainion, joka lehdellemme kertoi alustavasti eräistä juhlia varten vireillä olevista hankkeista.

TOIMIKUNTAMME, jonka jäsenistö koostuu kaupunginhallituksen nimeämää jäsentä lukuunottamatta lautakunnan jäsenistä ja museon virkamiehistä, kutsuu itseään Turun linnan juhlavuoden 1980—1981 toimikunnaksi. Esittäessään kaupunginhallitukselle mainitun toimikunnan asettamisen tarpeellisuutta museolautakunta jo siinä vaiheessa evästi sitä ottamaan kantaa mm. seuraaviin seikkoihin: erikoisnäyttelyt, museon satavuotishistoriikki/historia, museopäivät ja kansainvälinen erikoisseminaari, erikoispostimerkki, koululaisten kirjoitus- ja piirustuskilpailut.

PITÄMISSÄÄN kokouksissaan toimikunta on todennut, että näyttelyjärjestelyt tulevat olemaan avoimina siihen saakka, kunnes tiedetään järjestääkö kaupunki Turun 750-vuotisnäyttelyn vuonna 1979. Mikäli näin tapahtuu, museon piirissä on ajateltu tyydyttävän vain museon 100-vuotisnäyttelyyn. Mikäli taas kaupunki ei järjestä näyttelyä, museo tullee järjestämään myös linnan 700-vuotisnäyttelyn.

MUSEON satavuotinen toiminta antaa luonnollisesti runsaita mahdollisuuksia esitellä sen kehitystä retrospeptiivisen tarkastelun puitteissa. Lähtökohdaksi on jo ajateltu mahdollisuutta rekonstruoida museon ensimmäinen näyttelyhuone silloisen linnansaarnaajan Adolf Lindmanin virka-asunnossa.

MUSEON satavuotishistoriikkihistoria on luonnollisesti tarpeen

Haakon Wainio

vaatima. Tähän mennessä museolla on melko suppeat 20-, 50- ja 90-vuotishistoriikkinsa. Toimikunnassa ollaan vahvasti sitä mieltä, että satavuotinen museotaival vaatii lyhyestikin esitettynä pari sataa sivua. Toimikunnan käsityksen mukaan samalla olisi esiteltävä museolaitoksen kehitystä yleensä. Parhaana ratkaisuna kirjoittajan suhteen pidetään museonjohtaja Knut Draken kiinnittämistä tehtävään. Hän onkin alustavasti esittänyt toimikunnalle jäsennysehdotuksensa ylimääräisellä ajalla suoritettavaa työtä varten. Kirja ilmestyisi molemmilla kotimaisilla kielillä juuri museon satavuotispäiväksi 15. 9. 1981 museon vuosikirjassa.

TÄSSÄ yhteydessä on otettu kantaa myös muihin mahdollisiin julkaisuihin. Erikoisesti on toivottu korkeatasoisen museon kokoelmia esittelevän kuvateoksen julkaisemista. Mainittu teos pystyttäisiin tekemään pitkälti museon omin voimin. Asiaa kiirehtii mm. se, että museossa myytävänä olevat väriteokset linnasta ja Luostarinmäestä ovat loppumassa.

TOIMIKUNNASSA on myös tutkittu mahdollisuutta oman juhlamitalin lyöttämiseksi. Kuten tunnettua, on kautta aikojen ollut tapana erinäisten merkkitapahtumien muistoksi lyöttää mitali. Viimeksi näin ovat kotimaisista museoista puheenollen menetelleet Satakunnan ja Lahden museot. Mainittakoon, että Turun linna-aiheinen mitali lyötiin v. 1929 samoin kuin linnan entistämistöitten loppuunsuorittamisen muistoksi v. 1961. Kyseessä ei kuitenkaan ollut varsinainen juhlamitali. Toimikuntamme käsityksen mukaan mitalin tulisi olla lautakunnan ja museon käytössä ja sitä voitaisiin jakaa kunnianosoituksena niin yksityisille kuin yhteisöillekin.

KYSYMYS erikoispostimerkistä on ennakkotietojen mukaan vastatuulessa. Posti- ja lennätinhallituksesta saadun tiedon mukaan museo ei tule saamaan ainakaan Turun linnan 700-vuotismerkkiä, koska linnasta on jo olemassa käyttösarjan merkki. Turusta ja lounais-Suomesta on jo olemassa-olevien, Turun linnan käyttösarja 1961 ja Turku 700 v. 1929, merkkien lisäksi tulossa Turun tuomiokapitulin 700-vuotismerkki ja Ruskoon liittyvä merkki. Ottaen huomioon tämän lisäksi sen, että vuosittain julkaistaan maassamme vain 12—18 uutta merkkilaatua, museolla saattaa olla vaikeuksia saada satavuotisjuhlamerkkinsä. Asia ei kuitenkaan ole vielä lopullisesti selvä.

PAITSI edelläkäsiteltyjä kaavailuja ja toiveita toimikunnalla on vielä joukko muitakin. Niistä puhuminen tässä vaiheessa on vielä ennenaikaista. Lähiviikkoina toimikunta jättää ehdotuksensa museolautakunnalle hyväksymistä varten ja edelleen lähetettäväksi kaupunginhallitukselle. □

MUSEOLAIVA "Sigynin" kunnostamiseksi järjestettyyn varojen keräyskampanjaan on Rettig Oy lahjoittanut 15 000 markkaa. Lahjashekin luovutti toimitusjohtaja, oikeustiet. lis. Alf Tilgman ja sen vastaanotti Åbo Akademin Merihistoriallisen museon edustajana varatuomari John Lagström.

Professori
TOIVO T. RINNE:

Petter Stenborgin teatteriseurue (1761-1764) — Turkulaisten ilon aihe, kauhistus byrokratialle

● Professori Toivo T. Rinteen kirjoitussarjan aikaisemmat artikkelit julkaistiin lehtemme numeroissa 1/1975 "Turkulainen teatterielämä on koitunut koko maan henkisen edistyksen hyväksi" ja 1/1976 "Suuri teatterikriisi lähestyy".

RUOTSIN valtakunta sai v. 1759 merkillisen asetuksen. Näytelmien esittäminen kiellettiin yliopisto- ja oppikoulukaupungeissa. Päätös herätti harmia ja tyytymättömyyttä. Se koski raskaasti yliopisto- (akatemia) kaupunkeja Upsalaa, Lundia ja Turkua sekä oppikoulu- (kymnaasi) kaupunkeja Västeråsia, Strängnäsiä, Linköpingiä, Skaraa, Växiötä ja Porvoota. Sitävastoin Tukholma ja Helsinki jäivät näytelmäkiellon ulkopuolelle. Näissä kaupungeissa näet ei vielä runsaat pari vuosisataa sitten annettu minkäänlaista korkeampaa opetusta.

KUN vuoden 1759 asetuksen perusteella oli syntymässä todellinen kulttuuriskandaali, niin hallitusvalta peräytyi. Asetusta lievennettiin. Maaliskuun 3 pnä 1760 saatiin uusi lievennetty päätös, joka salli teatteriesitykset akatemia- ja kymnaasikaupungeissa markkina- ja promotioaikoina. Teatterin ystävät iloitsivat.

RUOTSIN teatterielämää kohtasi näihin aikoihin kuninkaallinen epäsuosio. Maahan kutsuttiin 1750-luvun lopulla ranskalainen teatteriseurue, joka näytteli Tukholmassa. Kotimaiset voimat joutuivat tuuliajolle. Heidän oli turvauduttava kiertueisiin ja kärsittävä ahdasmielisyydestä.

KUULUISA näyttelijä ja armoitettu teatterinjohtaja Petter Stenborg siirtyi seurueineen Turkuun elokuussa v. 1761. Hän sai luvan pystyttää tilapäisen teatterihuoneen silloiselle Uudelle torille, nykyisen kauppatorin tienoilla. Jo syyskuun 5 pnä alkoivat esitykset. Turkulaiset iloitsivat päästessään jälleen pitkän väliajan jälkeen teatteri-ilojen tuntumaan. Ohjelmistossa olivat huomattavammin edustettuina Moliére ja Holberg. Ehdottoman varmojen tietojen puuttuessa voimme prof. Svante Dahlströmin arveluita lainaten uskoa, että ohjelmalehtisissä voitiin lukea m.m. seuraavien näytelmien nimet: "Saituri" (l'Avare), "Sievistelevät hupsut" (les Procieuses ridicules), "Miesten koulu" (l'Ecole des maris), "Naisten koulu" (l'Ecole des femmes) jne, kuitenkin sillä lisäyksellä, että näytelmän nimessä käytettiin ruotsin- ja ranskankieltä.

NÄIN siis Stenborg pääsi hyvään alkuun ja turkulaiset täyttivät jatkuvasti hänen teatterihuoneensa. Ikävyyksiäkin ilmaantui. Stenborg kävi maistraatissa kertomassa, että ilkeät ihmiset olivat jopa kivittäneet hänen vasta valmistunutta teatteriaan ja ilmoituksiakin oli revitty. Ystävällinen maistraatti asetti Stenborgin suojaksi 10 hopeataalarin uhkasakon. Stenborg ja teatteri saivat työrauhan. Pikkuharmeista huolimatta Stenborg tunsi itsensä tyytyväiseksi kaiken Ruotsissa kokemansa harmin jälkeen. Hänen ihmetyksensä on varmaankin ollut melkoinen, sillä turkulaiset lain vartijat eivät asettaneet hänen toiminnalleen minkäänlaisia vuoden 1760 asetuksen rajoituksia. Syysmarkkinoiden päättymisestä välittämättä hän näytteli jouluun asti. Toiminta jatkui edelleen Pyhän Henrikin talvimarkkinoiden aikana. Niiden päätyttyä tammikuun 19 pnä 1762 näyttelemistä jatkettiin yli pääsiäisen aina kesän alkuun asti. Mutta tämä oli vastoin kaikkia kuninkaallisen asetuksen määräyksiä. Stenborg jätti ne huomioonottamatta, sillä häntä kannusti turkulaisten ilo ja innostus. Turussa ei vuosikymmeniin ollut tarjottu näin korkeatasoista taidetta — todella hyvää ja värikästä teatteria.

VUODEN 1763 lopulla Stenborg seurueineen jälleen saapui Turkuun. Mutta edellisen matkan loistavat muistot eivät uusiutuneet. Vastarinnan nostattajaksi nousi Turun Akatemian, silloisen yliopiston rehtori, teologian professori Jakob Gadolin. Hänen johdollaan akatemian konsistori lähetti maaherra Jeremias Wallénille kireäsävyisen kirjeen, jossa huomautettiin, että maaherran virkavelvollisuuksiin kuului teatteritoimintaa koskevien määräysten valvominen sekä että näytösten esittäminen markkina-ajan päätyttyä oli estettävä.

MAAHERRA Wallénia akatemian toimet eivät ilahduttaneet. Häntä ilmeisesti ärsytti se, että maan korkeimman oppilaitoksen taholta ryhdyttiin opastamaan häntä kuninkaallisten asetusten ja kieltojen oikeasta ymmärtämisestä. Teatterista syntyi arvovaltakysymys.

WALLÉN vastasi konsistorille ja väitti, että se oli pahanlaisesti erehtynyt niiden kuninkaallisten kirjeiden ja asetusten sisällöstä, joihin rehtori Gadolin oli nojautunut. Turun kaupungin privilegioiden mukaan sen sekä syys- että talvimarkkinoiden kausi kesti 2 viikkoa, koska markkinapäiviä edeltävä ja niiden jälkeinen aika oli luettava teatterille sallituksi ajaksi.

EDELLÄOLEVIA mielialoja ja tosiasioita koskevan maaherran kirjeen konsistori sai tammikuun 31 pnä 1764. Maaherra ilmoitti, että markkina-aika päättyi tänä päivänä. Samalla loppuisivat teatterinäytökset. Mutta ennen kirjeen tuloa oli ehtinyt tapahtua uskomattomia asioita. Teatteririita oli laajentunut. Teatterinjohtaja painatti kuitenkin näytäntöä varten erilliset julisteet, joita turkulaiset kilvan riensivät lukemaan. Kun painotyöt suoritettiin akatemian kirjapainossa, niin rehtori kielsi kirjanpainaja Johan Kristoffer Frenckeliä jatkamasta tätä työtä. Kuultuaan asiasta maaherra Wallén kiirehti Frenckellin kirjapainoon ja velvoitti kirjanpainajan toimittamaan tilatun painatuksen.

FRENCKELL joutui kahden tulen väliin. Rehtorin käsityksen mukaan kirjanpainajan omavaltaisuudesta oli tehtävä loppu. Konsistorin käsitel-

lessä asiaa ilmeni erimielisyyttä. M.m. matematiikan professori, maaherran veljen poika epäili konsistorin toimivaltaa näin pitkälle menevissä valvontatoimissa. Frenckell kutsuttiin konsistorin istuntoon ja hänelle määrättiin 10 talarin uhkasakko.

MAAHERRA Wallén asettui varauksettomasti kirjanpainaja Frenckellin puolelle. Wallénin käsityksen mukaan kirjanpainaja oli yhteiskunnan palvelija, jonka oli luonnollisesti hoidettava akatemian työt, mutta sen lisäksi hänen oli huolehdittava kaikesta sellaisesta toiminnasta, joka saattoi yleiseen tietoisuuteen m.m. maaherran taholta tulevat määräykset. Siksi kaikki teatteriesityksiä koskevat julisteetkin oli pyydettäessä painettava, koska maaherra myönsi teatteria koskevat näytäntöluvat.

MAAHERRA Wallén oli ilmeisesti tulossa olevan vapaamman ajattelutavan tulkki. Hänen käsityksensä mukaan Stenborgin teatteritoiminnasta ei voinut koitua siveellisiä vaaroja akateemiselle nuorisolle. Maaherra piti erittäin onnellisena myös sitä seikkaa, että teatterinäytännöt olivat tuottaneet kaupungin kassaan yli 500 kuparitalaria köyhäintalon menoihin käytettäväksi, joka "tällaisena kalliina aikana oli varsin tuntuva", kuten maaherra Walléen kirjeessään huomautti. Taloudelliset tulokset vaikuttivat maistraattiinkin, joka suhtautui Stenborgin puuhiin vähemmän virkaintoisesti. Ikävä kyllä maaherra ei voinut murtaa akateemisen mielipiteen mahtavaa voimaa.

STENBORGIN henkilökunnan taso tuntuu olleen hyvänlainen. Hänen läheisenä työtoverina toimi tanssimestari Carl Fredric von Ekenberg. Hän esiintyi m.m. saksalaisena Simson-voimamiehenä. Nuorallatanssijana hänen kykyjään myös ihailtiin. Hän vaihtoi levottoman näyttelijäuran Turun Akatemian tanssimestarin varmempaan toimeentuloon. Seurueen paras näyttelijä oli koomikko ja harlekiini Jean Löfblad. Seurueen kokonaisvahvuus oli 9.

STENBORGIN seurue poistui Turusta helmikuun alussa palaamatta enää uudelleen. Suurta suosiota saavuttanut ajanviete hävisi joksikin aikaa Turun huvielämästä. Päivittäiset mainoskulkueet eivät enää ilahduttaneet turkulaisia. Ei enää saatu nauraa kulkueen tilkkupuvussa kulkevaa ihmeellistä harlekiiniä eikä ihmetellä hänen puumiekalla suorittamia temppuja. □

Turun tuomiokirkon korjaustyöt valmiiksi vuonna 1979

■ Turun tuomiokirkon korjaussuunnitelma hyväksyttiin 29. 4. 1976 Turun ev.lut. seurakuntien kirkkovaltuuston kokouksessa. Päätökseen lisättiin ponsi, jossa toivotaan alttarin laajentamista voitavan vielä tutkia. Korjaustöiden nykyinen kustannusarvio on 14,3 miljoonaa markkaa. Korjaustyöt aloitetaan ensi syksynä ja tarkoituksena on saada ne päätökseen vuoden 1979 alkupuolella. Tuomiokirkko olisi siis uusitussa asussaan Turun kaupungin ja kirkon viettäessä 750-vuotisjuhliaan.

Yli 50-sivuisen rakennustapaselostuksen mukaan korjattavaa on mm. perustuksissa, tornin rakenteissa, holvien yläpuolisissa rakenteissa, ikkunoissa ja seinäluukuissa, ovissa, eteishalleissa, kirkon pää- ja sivulaivoissa, ruiskuhuoneessa, sakaristossa, ullakkotiloissa, kappeleissa ja urkulehtereillä. Pääpaino on teknisissä uudistuksissa. Sisätiloihin ei tehdä suuria muutoksia. Tunnusomaista korjauksille on kriittinen ja vanhoja arvoja säilyttävä ote. Kirkon käyttöä pyritään korjaustöiden aikana häiritsemään mahdollisimman vähän. Toteuttamisaikataulun mukaan kirkko pitäisi pitää suljettuna vain vuonna 1977. Mahdollisuutta kirkon osittaiseen sulkemiseen tutkitaan.

Uudet pääurut sijoitetaan lehtereille, joista poistetaan vanhat urut ja betonipalkkien päällä olevat puurakenteet. Lehterille rakennetaan kuoro- ja orkesteritilat. Poistamalla osa kirkon keskiaikaisessa kuorissa olevista penkeistä saadaan keskiaikaisen alttarin paikalle tila siirrettäville penkeille, jotka säilytetään Pormestarin kuorissa. Lisäksi penkit irroitetaan pilareista lyhentämällä niitä. Paloturvallisuuden parantamiseksi ullakkotilat jaetaan erillisiin paloalueisiin ja tiivistetään lattialankutuksia.

SUURIMMAT MUUTOKSET URSULAN KAPPELISSA

Ursulan kappeliin rakennetaan yleisön WC-tilat, morsiamen ja kastelasten huone sekä 100 henkilön vaatenaulakot. Uutta on myös ruotsalaisen seurakunnan toivomuksesta hankittava pieni kappeli. Pohjoinen sisäänkäynti korjataan niin, että liikuntavammaisten kulku kirkkoon helpottuu. Lisäksi kuorin portaaseen tehdään siirrettävä luiska.

Varsinaiseen kirkkosaliin asennetaan penkkien alle lämmitysputket, jotka kytketään lattialämmitysverkostoon. Kirkko liitetään vastaisuudessa joko kunnalliseen kaukolämmitysverkkoon tai entisen Akatemiatalon lämmityskeskukseen.

Valtio maksaa korjausmenoista 78 % ja seurakunnat 22 %. Turun kaupunki huolehtii ympäristötöistä. Kustannusarviossa on kantarakenteiden korjaukseen varattu 4,5 milj. mk, konservointiin 1,8 milj. mk, LVI-laitteisiin 1,5 milj. mk sekä sähkö- ja mekaanisiin laitteisiin 1,3 milj. mk. □

ASA Radio Oy:n, Turun Seudun Tuberkuloosi- ja Keuhkovammaisten yhdistyksen ja Aninkaisten Lelun toimesta on lahjoitettu Turun yliopistollisen keskussairaalan ihotautiosaston viihdytyskäyttöön televisio. Lahjoituksen ottivat vastaan prof. Väinö Hovi, ylihoitaja Hely Lehtikari ja osastonhoitaja Heljä Saine. Lahjoittajien edustajina olivat rouvat Vappu Laine ja Airi Aramo, toiminnanjohtaja Kari Ojala ja aluejohtaja Turjo Salonen.

★

KIRKOLLISKOKOUKSEN kevätistuntokausi alkoi Turussa 3. 5. ja päättyi 9. 5. 1976. Kirkolliskokouksen puheenjohtajana toimi arkkipiispa Martti Simojoki ja sihteerein Sinikka Pylkkänen ja Jouko Martikainen. Opetusministeriötä edusti ministeri Paavo Väyrynen. Avajaisjumalanpalveluksessa Turun tuomiokirkossa saarnasi Kuopion piispa Paavo Kortekangas. Kirkolliskokouksen esityslistalla oli nelisenkymmentä asiaa. Naispappeuskysymyksestä kirkkoneuvostoja pyydetään määrittämään kantansa syyskuun 15 päivään mennessä. Lausunnot saatetaan kirkolliskokouksen syysistunnon esityslistalle marraskuun ensimmäisellä viikolla. Seurakuntia on lähes 600 ja kirkkoneuvostoissa jäseniä yhteensä lähes 5 000. Kirkkohallitus sai tehtäväkseen valmistella kirkon toimitalon aikaansaamista Helsinkiin.

● Kalkkiliinan säilytysrasia Turun tuomiokirkossa. Rasian kansi on kirjottu kuuluisan helmiompelija ja kirkkomaalari Albertus Pictorin työpajassa Tukholmassa 1480-luvulla. Ristin juurella näkyvät Maria, Johannes ja Maria Magdalena. Vasemmalla Pyhä Andreas ja oikealla lahjoittaja, dominikaanimunkki Martti Skytte, josta sittemmin tuli Turun piispa. On luultavaa, että ristin juurella olevat muutkin henkilöt ovat tunnettujen aikalaisten muotokuvia. Rasia on eräs niistä Tuomiokirkon lukuisista harvinaisuuksista, joihin yleisö saa tutustua Turun Taidemuseossa marraskuun alussa avattavassa kirkkotaiteen näyttelyssä. — Valok. Arvo Salminen.

Kirkkotaiteen näyttely ARS SACRA Turkuun

■ Turun taidemuseossa pidetään 6. 11. 1976—30. 1. 1977 välisenä aikana kirkkotaiteen näyttely ARS SACRA, Ornamenta Sancta Cathedralis Aboensis. Nimensä mukaisesti näyttelyn esineistö liittyy kansallispyhäkköömme. Tuomiokirkossa nykyisin olevien taideaarteiden lisäksi kaivetaan esille myös museoitten kätkössä olevat esineet, niiden mukana reliikit, joista tunnetuin Pyhän Eerikin leukaluu.

AJATUKSEN näyttelyn järjestämisestä herättivät turkulaiset kultasepät, joille tuomiorovasti Lauri Huovinen vuosi sitten esitteli Tuomiokirkon hopeita. Näiden joukossa osoittautui olevan merkittävän monta turkulaisien mestarien taidonnäytettä. Asiaan innostui Turun ev.lut. seurakuntien kuvataidetoimikunta ja etenkin sen jäsenistä intendentti Erik Bergh, taiteilija Jorma Jaakkola, maisteri Margareta Jokinen ja lehtori Osmo Laine. He ehdottivat näyttelyn laajentamista muutakin kuin kirkon hopeat käsittäväksi. Professori Riitta Pylkkäsen alustavan esineluettelon mukaan mielenkiintoisen näyttelyaineiston todettiin täyttävän Taidemuseon alakerran ja vielä juhlavan Westerholm-salinkin tilat.

AJANKOHTA näyttelyn järjestämiseen on paras mahdollinen jo siitäkin kannalta, että osa esineistöä on joka tapauksessa Tuomiokirkon korjaustöiden vuoksi siirrettävä muualle. Näin on laita etenkin eteläisellä lehterillä olevan Tuomiokirkkomuseon, jossa on huomattava määrä arvokkaita tekstiilejä. Ne nähdessään ei voi olla hämmästelemättä sitä miten nämä ovat voineet säilyä satoja vuosia kirkkoa tuhonneista tulipaloista ja vihollisten ryöstöretkistä huolimatta. Tekstiileistä arvokkaimpiin kuuluvat, Christina Kurckin messukasukka ja antependium vuodelta 1662 ovat parhaillaan Tukholmassa restauroitavana. Nämä turkulaiset tekstiilit olivat Riksmuseetin tekstiiliosaston johtajalle tri Ingrid Esthamille entuudestaan tuttuja, sillä Christina Kurckin muistoksi lahjoitetut kirkkotekstiilien kaksoiskappaleet ovat Forssan kirkossa Ruotsissa. Vaikka täkäläiset olivat käytöstä johtuen ruotsalaisia pahemmin kuluneita, jäljellä oli kummassakin alkuperäinen vuori, jotka nekin jo kankainakin ovat harvinaisuuksia. Osa kirkkomuseon tekstiileistä on huonokuntoisia, mutta tarkoituksena on asettaa nekin näytteille konservoitujen rinnalle, jotta näyttelyssä kävijöillä on tilaisuus vertailuun ja omiin johtopäätöksiin vanhojen esineiden säilyttämisen tarpeesta.

NÄYTTELYN komisaarina on professori Riitta Pylkkänen, joka käyttää näin ensimmäisen eläkevuotensa ARS SACRAN järjestämiseen. Hän tietää uskomattoman paljon niin esineitten lahjoittajista kuin näiden tekijöistäkin, ja molemmista on tarkoitus kertoa näyttelyssä kävijöille. Täten ARS SACRA saadaan elämään. Näyttelyn arkkitehtina on sisustusarkkitehti Carin Bryggman.

KUN Tuomiokirkossa on runsaasti hautauksiin liittyvää materiaalia, tarkoituksena on esitellä hautausseremonioita niissä käytettyine surusauvoineen, -vaakunoineen, -lyhtyineen ja -vaatteineen. Entisaikojen juhlamenojen kuvaus

● Ejbyn kalkki ja tuomiorovasti Lauri Huovinen.

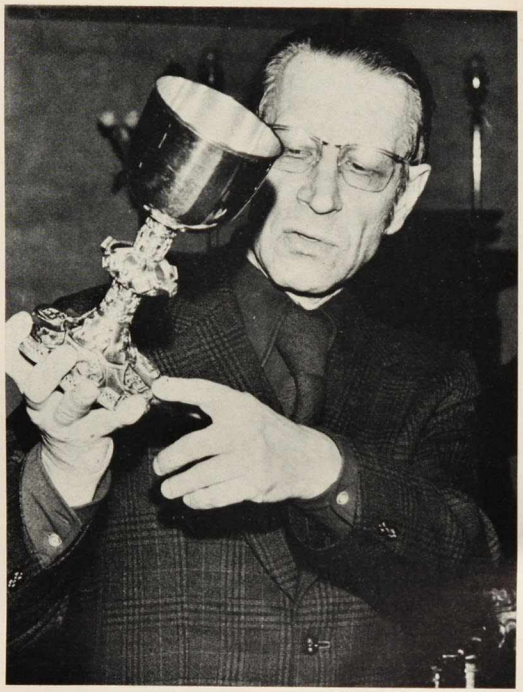

Ejbyn kalkki

KUVASSA keskiaikainen Turussa 1480-luvulla valmistettu kuuluisa Ejbyn kalkki, jonka tanskalainen merirosvoamiraali Otto Ruud ryösti tuomiokirkosta sotasaaliina v. 1509 ja joka arvattavasti Ruudin sukua olleen Bilde-suvun välityksellä joutui Ejbyn seurakunnan kirkkoon Själlannin saarella ja jota siellä käytettiin ehtoolliskalkkina. Suomalaisten lehtimiesten aloitteesta kalkki palautettiin takaisin Turun tuomiokirkkoon, sen korvikkeeksi teetettiin vastaavanlainen jäljennös Ejbyn kirkolle. Kalkkiin kuuluu samanlainen pateeni. Kalkin pateeneineen lahjoitti Kaikkien pyhien kappelin pääalttarille, nykyiselle pääkuorille kappelin rakennuttaja tuomiorovasti Maunu Särkilahti, lahjoittajia oli hänen ohellaan muitakin.

KALKKI ja pateeni ovat kokonaan kullattuja. Kalkin korkeus on 24,6 cm, paino 780 grammaa. Kalkista ainoastaan jalkaosa on alkuperäinen, kuppi on uusittu v. 1851, ja on leveäpohjainen, kun sensijaan myöhäisgoottilainen alkuperäinen kalkki oli pohjaltaan suppea ja levisi suoraviivaisesti, rohkeasti ylöspäin, jolloin kupista tuli hyvin avonainen. Kalkin pohjalaatta on kuusisektorinen, jokaisen sektorin välissä on lisäksi kulmaulkonema. Jalkalista on koristettu kärjet vastakkain sovitetuin puhkaistuin kolmioin. Laatan sisäosalla on oma jalkalistansa, se nousee korkeammalle tasolle ja muodostaa ylöspäin supistuvan kuusisivuisen jalkarungon. Jalustan runko on sinänsä lieriömäinen ja yltyleensä korko-ornamentein koristeltu. Noduksen yläpuolella on pienistä nelilehtiruusukkeista muodostettu friisi, tämän alla on sarja isompia samanlaisia ruusukkeita. Niiden keskikuviona on Kristuksen pää, väleissä on kaksi kuviosarjaa, joissa Neitsyt Marian kuva ja kynttilää kantava nuorukainen vuorottelevat. Noduksen alapuolella on pienien nelilehtien keskikuviona ns. armoistuin, jossa Isä Jumala pitää sylissään ristiinnaulittua, väliköissä on Kristuksen päätä kuvaava aihe. Noduksen napeissa ovat kirjaimet i h e s u s, nappien välissä kukkia ja koristeellisia kaariaiheita. Koko kuvitus on korkokuvia. Jalkalistassa ovat lahjoittajien vaakunakilvet jokaisen sektorin kohdalla sijoitettuna vinoon asentoon, jolloin kilven vasen yläkulma on heraldisesti pantu keskikärjeksi, tämän yläpuolelle nousee kypäräkoriste jalan sisäosan sektoreita vastaaviin sivuihin. Kilvet ovat kaikki yleismuodoltaan samanlaiset, niiden erikoisuutena on kilven oikean yläkulman alapuolella sivuun leikattu matala kuoru. Tällainen kuoru tuli keskiajan sineteissä käytäntöön vasta v:n 1470 vaiheilla. — Vaakunoista kaksi on henkilövaakunoita, joissa suvun tunnuksen sijasta kilpeen on merkitty omistajan nimikirjaimet sommiteltuina monigrammiksi. Kirjaimia on kummassakin henkilövaakunassa kaksi, pystyasennossa oleva tarkoittaa henkilön omaa nimeä ja vaakasuorassa oleva isännimen alkukirjainta. Kirjaimet ovat tarkoitetussa järjestyksessä toisessa m n ja toisessa c h. Näin käyvät ilmi kalkin lahjoittajat ja kun kumpikin on kahden sukuvaakunan välissä, osoittaa se lahjoittajien halunneen lahjoillaan muistaa lähimpiä omaisiaan. m n — kirjaimet viittaavat Särkilahden sukuun, minkä tähti tämän suvun vaakunatunnuksista hänen kirjainvaakunansa kypäräkoristeena todistaa. Tämän Särkilahden sukuisen lahioittajan vaakunan heraldisesti katsoen oikealla puolella on Särkilahden ja vasemmalla puolella Tavastien suvun vaakuna, näillä on tarkoittettu lahjoittajan vanhempia. Lahjoittaja on siten lahjoituksen aikainen Turun tuomiorovasti, siittemmin piispa Maunu Särkilahti k. 1500. Maunu Särkilahti on siten lahjaan sisällyttänyt muiston isästään, valtaneuvos Niilo Olavinpoika Särkilahdesta, joka kuoli 1450-luvulla, ja äidistään Elina Niilontytär Tavastista, joka kuoli ennen marraskuuta v. 1468. Särkilahden vaakunan vastakkaisella puolella kalkissa oleva vaakunaryhmä on koonpantu edellä selostetun kaavan mukaisesti. Kuitenkin heraldisesti katsoen lahjoittajan vasemmalla puolella oleva vaakuna ei voine olla hänen äitinsä, vaan ehkäpä hänen puolisonsa. Valtaneuvos ja ritari Henrik Bitz vanhempi (kuoli v. 1485), jonka vaakuna tässä on lahjoittajan isän vaakunan paikalla oli näet avioliitossa Anna Dieknin kanssa — tämä oli Turun linnanpäällikön Klaus Lydikenpoika Dieknin ja hänen vaimonsa Kristiina Jonintyttären tytär. Tätä ei siten voi vaakunanryhmän Tavast-sukuinen käsivarsivaakuna merkitä. Valtaneuvos Henrik Bitz-vanhemman pojista Klaus Henrikinpoika Bitz on ainoa, jonka nimeen lahjoittajan nimikirjaimet c h (claus henrici) sopivat, hänen aviopuolisoaan ei kylläkään tunneta. Näin ollen toinen lahjoittaja olisi 1480-luvun alkupuoliskolla kuollut Klaus Henrikinpoika Bitz. Hänen puolisokseen on oletettu Lucia Niilontyttär Tavast, joka kuoli ennen lahjoittajaa; Lucian vaakuna olisi näin ollen lahjoittajan vaakunan vasemmalla puolella.

PATEENISSA on kuvattu Kristus kädet siunaavassa asennossa, taustalla on risti, enkelit kokoavat kalkkeihin Vapahtajan haavoista vuotavan veren. Kirjainnauhassa ristin yläpuolella ovat kirjaimet INRI, ristin alapuolella on Särkilahden vaakuna samanlaisena kuin kalkin jalustassa, tässä epäilemättä Maunu Särkilahtea tarkoittaen. Pateenin leveässä reunassa on kirjoitus: hoc facite in mean commemeracionem, tehkää tämä minun muistokseni.

Maunu Särkilahden kalkkia arvokkaampia kalkkeja lienee tuomiokirkossa ollut muita, ainakin Maunu Tavastin kirkon pääalttarille lahjoittama kultakalkki — pääalttari sijaitsi näihin aikoihin goottilaisessa kuorissa. Kuitenkin Ejbyn kalkki on arvoltaan ainutlaatuinen sentähden, että se on voitu osoittaa valmistetuksi Turussa ja todistaa siten siitä korkeasta asteesta, jonka suomalainen kultasepän taito oli täällä jo vuoden 1480 vaiheilla saavuttanut. Jo valmistumisestaan asti kalkki onkin ollut suuren huomion kohteena ja näyttänyt tietä ammatin harjoittajille heidän luodessaan maamme kirkkoihin ehtoolliskalkkeja. □

pyritään elävöittämään kaikella sillä runsaalla aineistolla, joka edelleen on tallella.

KUTEN edelläolevasta ilmenee, näyttely pyrkii antamaan mahdollisimman laajan kuvan paitsi maamme taiteesta keskiajalta lähtien myös siitä kulttuurista, jolle nykyinen sivistyksemme rakentuu. Vain menneen tuntien pystymme tajuamaan nykyhetken. □

Ad

Turun tuomiokirkon urut kotimaasta

■ Turun ev.lut. seurakuntien kirkkovaltuuston kokouksessa torstaina 29. 4. 1976 tehdyllä yksimielisellä päätöksellä Turun tuomiokirkon urut päätettiin tilata espoolaiselta urkutehtailija Veikko Virtaselta. Alihankkijoina käytetään parhaita ulkomaisia ja kotimaisia yrityksiä. Urkujen valmistumisaika on 1. 5. 1979. Urkujen asennus aloitetaan 1. 9. 1978, mistä lähtien kirkko on arkipäivinä pidettävä suljettuna kello 7.00—18.00 välisenä aikana joitakin poikkeuksia lukuunottamatta.

Tuomiokirkon korjaustöiden neuvottelukunta, urkujaosto ja seurakuntien kirkkohallintokunta asettivat jo viime syksynä etusijalle nyt tilauksen saaneen urkutehtaan, joka myös on tehnyt tuomiokirkossa olevat kuoriurut.

Eri vaihtoehdoista hyväksyttiin 1 460 000 markkaan päättynyt tarjous. Matalimmat perusäänikertojen pillit otetaan nykyisistä vanhoista uruista ja sijoitetaan julkisivun taakse. Säästö on 120 000 mk. Hallintokoneisto on sähköinen. Mekaanisella koneistolla hinta olisi ollut 30 000 mk halvempi. Urkuihin tulee viisi sormiota ja jalkio. Äänikertoja on 73, mikä on Suomen suurin sähköisissä uruissa oleva äänikertamäärä.

29. 5. 1975 päivättyyn tarjoukseen sisältyy indeksiehto. Indeksin nousu helmikuuhun 1976 on ollut 5,2 prosenttia. Uruille on myönnetty 10 vuoden takuu. □

Turun tuomiokapitulilla 700-vuotisjuhla marraskuussa

■ Turun tuomiokapitulin 700-vuotis- ja kirkolliskokouksen 100-vuotisjuhlaa vietetään marraskuun ensimmäisessä viikonvaihteessa 6.—7. 11. 1976. Juhlat muodostavat yhden kokonaisuuden. Kirkolliskokouksen asettaman juhlatoimikunnan puheenjohtajana on arkkipiispa Martti Simojoki ja arkkihiippakunnan asettaman juhlatoimikunnan puheenjohtajana tuomiorovasti Lauri Huovinen.

Kansleri Mikko Juvan kirjoittama kirkolliskokouksen historia valmistuu merkkipäivään mennessä ja lisäksi on valmistumassa historiateos, jossa selvitellään tuomiokapitulin luonnetta hiippakunnan hengellisen johtamisen välineenä, koulutoimen kehittäjänä ja alkuaan kulttuuriyhteisönä. Teoksen päätoimittajana on professori Kauko Pirinen. Edelleen valmistuu Turun tuomiokapitulin matrikkeli 1276—1976. Tämän teoksen toimittaa dosentti Eero Matinolli.

Merkkipäivään liittyy taiteilija Jussi Vikaisen suunnittelema tuomiokapitulin 700-vuotisjuhlamitali. Posti- ja lennätinlaitos laskee liikkeelle aiheeseen liittyvän juhlapostimerkin ja kirkon tiedotuskeskus tuottaa Suomen kirkon menneisyyttä ja nykyhetkeä kuvaavan juhlaelokuvan. □

Turun eläkeläiset liikekannalla

■ Turun kaupungin ja kuuden turkulaisen eläkeläisjärjestön yhteistoiminnassa järjestämiä eläkeläisten päiviä vietettiin 25.—26. 5. 1976. Tänä vuonna järjestetyt eläkeläisten päivät olivat kolmannet, joten niistä tullee perinne. Eläkeläiset olivat sankoin joukoin liikkeellä. Liikkumista paikasta toiseen auttoi se, että kumpanakin päivänä eläkeläiset saivat maksutta matkustaa kaupungin liikennelaitoksen linja-autoissa.

Opastetut tutustumiskäynnit oli järjestetty kaupungin sähkö-, puhelin- ja vesilaitoksiin sekä Runosmäen vanhainkotiin. Kaupungin museoihin oli myös vapaa pääsy. Keskiviikkona tanssittiin Turun VPK:n talossa ja T-talossa Nummenmäellä.

Uutta tämän vuoden ohjelmassa oli Turun vanhusten päiväkotien harrastustöiden näyttely "Taitoa ja taidetta eläkeiässä." Turun suomenkielisen työväenopiston alaaulassa kello 13—15 ja 18—19 avoinna ollut näyttely keräsi erittäin runsaan katsojamäärän, joka sai tutustua eläkeläisten taidokkaisiin töihin.

Keskiviikkona eläkeläiset kansoittivat Kupittaan jäähallin, jossa kello 13 alkoi pääjuhla. Kaupungin tervehdyksen esitti apulaiskaupunginjohtaja Uuti Palaja ja puheen piti konttoripäällikkö Judit Nederström-Lunden. Ohjelmassa oli vanhoja tansseja, yhteislaulua, voimistelua ja yksinlaulua.

Torstaina seurakunnat järjestivät eläkeläisille luentopäivät kello 14 ja illalla kello 18 alkoi iloinen kevätjuhla. □

Prof. C. E. SONCK Turun Taideyhdistyksen kunniajäseneksi

■ Turun Taideyhdistyksen vuosikokouksessa hallituksen esityksestä valittiin prof. C. E. Sonck taideyhdistyksen kunniajäseneksi. Carl Eric Sonckin panos taiteentuntijana ja keräilijänä on mittava. Hän on julkaissut kirjoitelmia myös kuvataiteen alalta ja tällä hetkellä on työn alla Yrjö Saarisen elämää ja taidetta käsittelevä laaja tutkielma. Prof. Sonck oli Turun Taideyhdistyksen puheenjohtajana vv. 1964—73.

Taideyhdistyksen vuosikertomuksesta ilmenee, että Turun Taidemuseossa v. 1975 järjestettiin 25 näyttelyä, joista itse tehtyjä oli 15 ja vastaanotettuja 10. Eniten katsojia, 13.300 henkeä, keräsi yhteistyössä Turun seudun kuvaamataidon opettajain kanssa järjestetty näyttely "Kuvaamataito ja ympäristö".

Opetusministeriö myönsi v. 1975 Wäinö Aaltosen museolle ja Turun Taidemuseolle yhteisen määrärahan aluetaidemuseotoiminnan aloittamiseksi Turun ja Porin läänin alueella. Kokeilutoiminnan puitteissa oli maakunnassa kaksi näyttelyä kierroksella, mm. alkuvuodesta Turun Taidemuseossa esillä ollut Ragnar Ungernin muistonäyttely. Kiertonäyttelyt olivat esillä kymmenellä paikkakunnalla ja yhteiskävijämäärä oli 9.938.

Turun kaupungin piirustuskoululle myöntämä tuki on ollut aivan ratkaiseva toiminnan jatkamiselle. Kunnan osuus kattoi viime vuonna 70,3 % koulun menoista, valtionavustus vain 26,2 %. Viimeisten 10 vuoden aikana on koko oppilasmäärästä ollut turkulaisia n. 40 %.

TURUN TAIDEYHDISTYKSEN APURAHAT

Turun Taideyhdistys on jakanut Ellen ja Magnus Dahlströmin apurahat turkulaisille kuvataiteilijoille.

Kuvanveistäjä ja taidegraafikko Martin Ahlström sai 3.000 mk pronssinvalukursseille osallistumista ja näyttelytoimintaa varten, taidegraafikko Matti Helenius 2.500 mk näyttelyn järjestämistä varten v. 1976 tai 1977, taidegraafikko Eila-Maria Salo 1.500 mk näyttelyn pitämiseksi Helsingissä, taidemaalari Anu Tuomi 3.000 mk suunnittelemansa temperamaalaussarjan toteuttamiseksi. □

Radioaktiivista happikaasua Turusta

■ Åbo Akademin sykloktronilla eli hiukkaskiihdyttimellä valmistettiin keskiviikkona 21. 4. 1976 ensimmäisen kerran Suomessa radioaktiivista happikaasua. Sykloktroni-laite hankittiin kaksi vuotta sitten Neuvostoliitosta ja sen hinta oli yli neljä miljoonaa markkaa. Valmistuksen suorittivat fil.tri Aaro Kiuru Helsingin yliopistollisen keskussairaalan sädehoitoklinikalta ja fil.lis. Pauli Virtanen Turusta.

Tuotettu happikaasu syntyi säteilyttämällä typpikaasua raskasvesi-ioneilla. Kaasu johdettiin nailonletkuissa isotooppilaboratorioon, jossa sitä kerättiin kumipalloon mittausta varten. Sykloktroni on kiihdytin, jolla annetaan atomihiukkasille niin suuria nopeuksia, että ne pystyvät tunkeutumaan atomien sisimpiin osiin.

Radioaktiivista happea aiotaan käyttää mm. aivojen tutkimiseen Turkuun suunnitellussa lääketieteellisessä säteilytutkimuskeskuksessa, josta tiedesihteeri Matti Lähdeojan johdolla toimineen työryhmän mietintö on jätetty opetusministeriölle. □

Kuningatar Elisabet vierailulla Turussa

■ Virallisella valtiovierailulla maassamme ollut Englannin kuningatar Elisabet II ja hänen puolisonsa prinssi Philip saapuivat torstaina 27. 5. 1976 vierailulle kesäiseen Turkuun. Heidän seurueensa käsitti viitisenkymmentä henkilöä. Kuningatar Elisabet on 23:s valtion päämies, joka sotien jälkeen on vieraillut maassamme. Siniristiliput juhlistivat vierailua. Turkulaiset olivat tuhatlukuisina liikkeellä. Lentokentällä vieraita olivat vastassa Turun kaupunginvaltuuston I varapuheenjohtaja Veikko Hankomäki ja läänin poliisitarkastaja Aarne Paatero.

Tuomiokirkon aukiolla kello 16.25 kuninkaalliset vieraat lausui tervetulleeksi Turkuun maaherra Sylvi Siltanen. Vastaanottodelegatioon kuuluivat lisäksi kenraaliluutnantti Urpo Levo, kunnaliisneuvos Heikki Munter ja kaupunginjohtaja Väinö J. Leino. Turun varuskuntasoittokunta esitti musiikkikapteeniluutnantti Esko Juuren johdolla Englannin kansallishymnin ja Porilaisten marssin. Kuningatar Elisabet tarkasti laivastosotilaiden muodostaman kunniakomppanian.

Vastaanottotilaisuudesta siirryttiin Luostarinmäelle, jossa Käsityöläismuseoon tutustumiseen oli varattu aikaa kello 16.45—17.30. Käsityöläismuseossa vieraat otti vastaan museonjohtaja Knut Drake, intendentti Margareta Jokinen ja lehtori Christopher Grape. Englantilaisen leikkikoulun lapset lauloivat eglanninkielisen laulun ja Turun Kiikurit esittivät nauhapolkan ja piirilaukan.

Illalla kello 20.00 alkoivat juhlapäivälliset Turun linnan Kuningattaren salissa. Museon pihalla vieraita oli vastassa museonjohtaja Knut Drake sekä linnan aulassa kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, kunnallisneuvos Heikki Munter ja kaupunginjohtaja Väinö J. Leino. Juhlapäivällisillä kuningatar Elisabetille puhui Turun kaupunginvaltuuston puheenjohtaja.

Turussa vieraat yöpyivät satamaan kiinnittyneessä Britannia-huvipurrellaan.

Perjantaina kuningatar Elisabet ja prinssi Philip vierailivat Jyväskylässä, josta paluumatka Turkuun alkoi kello 16.50 erikoiskoneella. Illalla kello 20.15 presidentti Urho Kekkonen tarjosi jäähyväisillallisen kesäasunnossaan Kultarannassa.

Kotimatka Englantiin alkoi kello 23.00 Turun satamasta Britannis-huvipurrella.

Vierailuun liittyen Turkuun saapui fregatti Scylla, jonka mukana ollut soittokunta esiintyi Turun kauppatorilla torstaina kello 18.00, Runosmäen vanhainkodissa perjantaina kello 10.30 ja Turun satamassa kello 14.30 sekä Turun kauppatorilla kello 17.00. Perjantaina turkulaisilla oli tilaisuus tutustua fregatti Scyllaan. □

Wäinö Aaltosen museon lisätilat valmistuneet

■ *Wäinö Aaltosen museon pohjakerroksessa viime vuoden keväästä lähtien käynnissä olleet muutos- ja sisustustyöt on saatu päätökseen. Uusien näyttelytilojen avajaiset pidettiin torstaina 25. 3. 1976. Avajaisnäyttelynä uusissa tiloissa oli Turun Taidegraafikot ry:n kokoama edustava suomalaisen taidegrafiikan näyttely.*

Avajaistilaisuudessa puhuivat apul. kaupunginjohtaja, kunnallisneuvos Johannes Koikkalainen, Turun kaupungin kuvataidelautakunnan puheenjohtaja, professori Osmo Järvi, Suomen Taiteilijaseuran puheenjohtaja, kuvanveistäjä Raimo Heino ja Turun Taidegraafikot ry:n puheenjohtaja, taiteilija Jouni Boucht. Musiikkiohjelmassa esiintyivät pianotaiteilija Marketta Valve ja muusikko Veikko Kosonen.

Museo sai lisätiloja kaikkiaan 660 neliömetriä rakennuskustannusten ollessa 411 000 markkaa. Wäinö Aaltosen museon valmistuttua vuonna 1967 oli suuri osa rakennuksen pohjakerrosta vailla lopullista suunnitelmaa. Kokoelmien kasvaessa ja näyttelytoiminnan vilkastuessa osoittautui lisätilojen tarve välttämättömäksi. Uusien tilojen saamiseksi saumattomasti muiden museotilojen yhteyteen, rakennettiin uusi portaikko, joka sulautuu arkkitehtuuriin mahdollistaen vaivattoman kulun museokerroksesta toiseen. Näyttelytilat jakaantuvat kolmeen erikokoiseen huoneeseen ja lisäksi on uuteen osaan sijoitettu sosiaalitiloja. Nyt valmistuneet pohjakerroksen tilat vastaavat tasoltaan muita museotiloja. Muutostyön pääsuunnittelusta ovat vastanneet arkkitehdit Tertu ja Matti Aaltonen. Tiloja tullaan käyttämään sekä museon omien kokoelmien esittelyyn että vaihtuvien näyttelyjen sijoituspaikkana.

"Grafiikka 76"-näyttelyssä oli esillä 32 taiteilijalta yhteensä 131 teosta. Turkulaisista oli mukana seuraavat 16 taiteilijaa: Martin Ahlström, Alku Avanto, Jouni Boucht, Matti Helenius, Hannu Hämäläinen, Manno Kalliomäki, Reijo Koskela, Pia Laurila, Kauko Lehtinen, Veikko Lehtovaara, Aino Lilja, Leo Niemi, Antti Nieminen, Panu Patomäki, Hannu Vaisto ja Juhani Vikainen. □

● Luostarinmäen kivipainossa painoivat Karl ja Paavo Bäckman taiteilija Hannu Hämäläisen kivelle piirtämän kauniin rakennusryhmän, joka esittää Luostarinmäen museoalueella olevaa Savenvalajan taloa. Onnistunut työ ojennettiin Englannin kuningatar Elisabethille 27. 5. 1976 hänen vieraillessa Käsityöläismuseossa. — Valok. Ilmari Rinne.

Turun suurin sivukirjasto Ilpoisissa

■ Ilpoisten uudessa ajanmukaisessa koulurakennuksessa on aloittanut toimintansa Turun suurin ja tilavin sivukirjasto. Koulun ja kirjaston lisäksi rakennuksessa on myös terveyskeskus ja palloiluhalli, joten rakennus on monitoimikeskus.

Lauklähteenkatu 13:ssa sijaitseva sivukirjasto on viidestoista. Turun suurimman sivukirjaston pintaala on lähes 800 neliömetriä ja se on jaettu kalusteilla aikuisten ja lasten lainausosastoiksi, aikakauslehtiosastoksi ja vaatetilaksi. Kirjaston musiikkiosastossa on käytettävissä kaksi levysoitinta ja kaksi kasettisoitinta. Paikalla on valmiina kuuntelijoita varten 62 äänilevyä, 23 musiikkikasettia ja 26 kielikasettia. Kirjoja on yli 8 000, joista lasten kirjallisuutta noin 3 200. Lisäksi kirjastossa on kaksi tutkijainhuonetta, lasten toimintahuone ja yhteinen käsikirjasto Ilpoisten koulun kanssa.

Kirjaston hoitajana toimii Veikko Laiho, amanuenssina Maija Pihala ja kirjastoapulaisina Ritva Nieminen ja Sirkka Poutanen. Kirjastoauton Ilpoisten käynnit lopetettiin ja uudet pysäkit perustettiin Uittamon City-kaupunkiin ja Härkämäkeen.

Ilpoisten neljäluokkainen viipalekoulu siirretään Härkämäkeen Pahaniemen kaupunginosan Rahjekatu 4:n tontille siten, ettei samalle tontille myöhemmin rakennettavan Härkämäen koulutalon suunnittelu vaikeudu.

Ilpoisten uudessa koulutalossa on 25 luokkahuonetta, joista viisi erikoisluokkia. Opettajia on 18 ja näistä yksi kuulo- ja puhevammaisten erikoisopettaja. Kouluun voidaan järjestää kerho- ja kokoustiloja. Oppilaita on nyt yli 400, mutta kasvaa lähiaikoina. Johtajana toimii opettaja Martti Tiikasalo. □

TURUN kaupunginorkesterin intendentti Kalevi Kuosa on valittu radion sinfoniaorkesterin intendentiksi. Uuteen virkaansa hän siirtyy 1. 7. 1976. Kuosa on toiminut Åbo Akademin musiikkitieteen laitoksen assistenttina, musiikkijuhlien toiminnanjohtajana, Turun kaupunginorkesterin soittajana ja vuodesta 1971 alkaen sen intendenttinä. Lisäksi hän on hoitanut luottamustehtäviä Turun Soitannollisen Seuran piirissä.

De niotusen svenskarna i Åbo är ett sjungande folk. Direkt uppseendeväckande rik är deras körflora. I den spirar allehanda örter, stora och präktiga, små och exklusiva. Ett tiotal av körerna och grupperna berörs av det svep som här görs av Paul Jansson, svensk medlem av stadens musiknämnd och själv en central person i det svenska körlivet i Åbo. I artikeln framhåller han själv att han så att säga är jävig, eftersom han också leder körer. Men det hindrar honom säkert inte att se helheten, som han alltså presenterar här. — I foto montaget på bilden ses han i skjortärmarna t v. de sjungande herrarna är från Sångens vänner och det är damerna också.

Turun yhdeksäntuhatta ruotsalaista ovat laulavaa kansaa. Kuoroja on hämmästyttävän paljon. Niitten joukossa kasvaa kaikenlaisia yrttejä, suuria ja komeita, pieniä ja hienostuneita. Paul Jansson, kaupungin musiikkilautakunnan ruotsalainen jäsen ja Turun ruotsalaisen kuoroelämän keskeinen hahmo, esittelee tässä kymmenkunta kuoroa ja ryhmää. Artikkelissa hän sanoo olevansa niin sanoaksemme jäävi, koskapa hän itsekin johtaa kuoroja. Mutta tämä kai ei estä häntä näkemästä kokonaisuutta, jota hän siis tässä kuvaiiee. — Oheisessa kuvassa näemme hänet paitahihasillaan vasemmalla. Laulavat herrat edustavat Sångens vänner-kuoroa, ja niin tekevät naisetkin.

Vad det sjunger om det svenska Åbo!

Den svenska körsången i Åbo har gamla anor. Landets äldsta.

Manskörssång förekom redan i början av 1800-talet, och spåren leder här till Johan Josef Pippingsköld och dennes sångsällskap. Därom har mycket nog skrivits och sagts.

Mindre känt är, att grunden till den verksamhet, som nu bedrivs av våra blandade amatörkörer, också lades här i Åbo. Det var i slutet av 1830-talet, och mannen bakom verket hette Carl Theodor Möller. Han var utgången från ett kyrkomusikerhem i Kristianstad i Sverige och hade under uppväxtåren inhämtat avsevärda praktiska musikfärdigheter. I själva verket var det väl musikintresset, som senare fick honom att överge juridikstudierna i Lund. Här i Åbo fann han snart jungfruliga marker för sin verksamhetslust. Han spelade orgel i Domkyrkan, grundade s.k. sångskolor, där körmusiken snart bragtes att blomstra, och inplanterade jämväl den möllerska släktgrenen i Finland. Här lever den för resten kvar och har ännu stamfaderns intresse för musik och rättsvetenskap i behåll.

Möllers körverksamhet fördes emellertid vidare av olika musikledare, delvis inom Musikaliska sällskapet. Den kan sägas ha direkta efterföljare i vår tid i den blandade kören Sångens Vänner men också inom manskören Åbo Sångarbröder Musices Amantes — Möller grundade nämligen också på sin tid en populär manskör "inom härvarande handelscorps".

Avsevärt yngre anor har damkörssången i vår stad.

★

Mot ovanskisserade bakgrund kan förslagsvis den svenska körsången i Åbo betraktas. Den omfattande musikverksamhet, som akademistudenterna bedriver med stora delar av landet som rekryteringsbas, skall i föreliggande sammanhang inte beröras; den ägnades för resten en separat presentation i denna tidning år 1965 (nr 1, s. 15).

Nästan uppseendeväckande rik och mångsidig får nog sångarfloran sägas vara på svenskt håll i vår stad i detta nu. Här finns både kvantitet och kvalitet. Eller vad sägs om följande körkavalkad, presenterad i storleksordning:

Den blandade kören Sångens Vänner, manskören Åbo Sångarbröder Musices Amantes (ÅSMA), den blandade kören Cantate, Åbo Damkör, manskören Shanty Singers och den blandade Studiokören. Dessutom finns en kyrkokör, skolkörer av olika slag samt den solistiska sångföreningen Visans Vänner. Spelmansmusik odlas i ganska ensamt majestät av ensemblen Sydvästarna, balladforskning av Li Joglars.

Fram till mitten av 1950-talet var det de blandade körerna inom föreningarna Arbetets Vänner och Svenska Bildningens Vänner, som svarade för blandad körsång på svenska i Åbo. Ledarbyten och koristbristen medverkade väl främst till att körerna nu beslöt att gå samman. Så tillkom den så kallade SBVAV-kören, men sammanslagningen blev ingalunda smärtfri. Övergången kom tydligen att ta sina modiga tio år, tills kören småningom hade förnyats och mognat för det nya namnet Sångens Vänner.

I detta nu har Sångens Vänner ett femtiotal medlemmar, men sångkapaciteten begränsas något av knappheten på mansröster. Trots detta betraktas kören som något av en stomme inom landsdelens lokala sång- och musikförbund, i vars verksamhet den troget deltar. I sin hemstad har SV regelbundet framträtt separat under de senaste åren och även medverkat i de svenska åbokörernas gemensamma företag. Sommartid har kören gärna besökt olika skärgårdskommuner och bjudit på såväl kyrkliga som profana musikprogram. I någon mån har kören också intresserat sig för det moderna begreppet kördans.

För närvarande verkar kantor Björn-Olof Mårtensson som dirigent för Sångens Vänner.

Yngst bland de här aktuella

En riktig trubadur är Tom Gardberg, som leder Visans vänner i Åbo, men också både skriver och tonsätter egna visor.

● Börje Ekholm, dir cant i Åbo svenska församling har gjort fina insatser i både sakralt och profant musikliv i Åbo och Åboland.

körerna är Cantate — en blandad kammarkör som för några år tillbaka växte fram närmast inom Åbo svenska församling och på initiativ av kantor Börje Ekholm. Den leds numera av t.f. prof. Fabian Dahlström och rekryterar delvis sina sångare bland akademistudenterna. Cantate-kören har gjort sig bemärkt genom avancerade konsertföretag, och den 5 februari 1974 sjöng den rentav in sig i vår musikhistoria, då den framförde (sannolikt uruppförde) två intressanta körkompositioner till Runebergs-texter av den orättvist bortglömda åbotonsättaren August Engelberg (1817—1850).

En blandad kammarkör med något avvikande profil är Åbo Studiokör, som på lektor Börje Ångs initiativ grundades i början av 1960-talet och först verkade under benämningen Viskören. Den består av ett dussin sångare, som själva bestämmer vad de vill sjunga. Ursprungligen sysslade kören främst med instuderingar för radion och TV:n, men senare har den även regelbundet gett offentliga konserter. Repertoaren har en avsevärd bredd från klassiska körverk, kyrkomusik och även moderna körkompositioner till lätta och lättillgängliga örhängen och vis- och schlagerarrangemang med texter på många språk. Dessa senare repertoarinslag uppskattas givetvis av publikens majoritet men har också gjort, att kören inom vissa kretsar uppfattats som udda och mindre salongsfähig. I augusuti 1976 ger Studiokören tillsammans med Visans Vänner en sångmatiné inom ramen för Musikfestspelen i Åbo.

★

Manskören ÄSMA tillkom för femton år sedan, då de gamla körerna Åbo Sångarbröder och Musices Amantes beslöt att gå samman. Här kan väl åtgärden nu i historiens ljus" ifrågasättas en smula. Den sammanslagna körens numerär var visserligen hög nog att börja med, men den sjönk oroväckande fort, så att kören snart hade ungefär samma svårigheter med stämbalansen, som grundarkörerna hade kämpat med. Emellertid upplevde den ett uppsving i mitten av 1960-talet, och för närvarande har den också en acceptabel besättning. ÄSMA:s aktivitet efter sammanslagningen får under alla omständigheter betecknas som avsevärd. Förutom ett par större representationsuppgifter utomlands har den bedrivit en omfattande turnéverksamhet såväl i hemlandet som i Skandinavien. Minst har den troligen sjungit för hemmapubliken, men numera hör årliga "familjekonserter" till körens vårtraditioner.

Manskören Shanty Singers arbetar inom ramen för Åbo Arbetarinstituts kursprogram, och trogen sitt namn sysslar den uteslutande med sjömanssånger. Kören medverkade för något år sedan i "Åboländskt sjöslag" och har framträtt i radioprogram. Dess dirigent är fil.mag. Olle Söderholm.

★

Sedan slutet av 1940-talet har också Åbo Damkör funnits med i stadens svenska körflora. Kapaciteten har som för de flesta körer växlat, men regelbundna konsertframträdanden har hört till körens vanor, och i fråga om större samarbetsprojekt har Åbo Damkör alltid varit med och sjungit både i blandade körer och i förenade damkörer. Efter talrika dirigentbyten unde de senaste femton åren leds Åbo Damkör nu av lärare Bo Rosenberg.

★

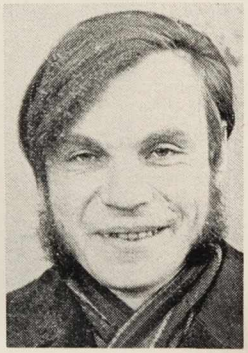

● Läraren Bo Rosenberg leder Åbo damkör.

Genom sina lokalförbundsorganisationer bedriver de finlandssvenska körerna i allmänhet ett livligt samarbete, i vilket åbokörerna också regelbundet har tagit del. Emellertid har samarbetet på det lokala planet under de senaste åren gett allt bättre resultat. En enstaka företeelse på 60-talet var Börje Ekholms initiativ att studera in Lars-Erik Larssons lyriska svit Förklädd gud med de svenska åbokörerna. Verket framfördes den 10 april 1965 i Konserthuset till beledsagning av Åbo stadsorkester. Detta projekt fick emellertid ingen fortsättning, men nu under 70-talet håller en ny tradition på att ta form. Det är fråga om gemensamma kyrkokonserter vid allhelgonatiden, då körerna bjuder på separata avdelningar och avslutningsvis förenas till en jättekör med symfonisk bredd. Publiken har reagerat särdeles uppmuntrande på dessa evenemang, vilkas praktiska arrangemang framdeles torde handhas av Åbo svenska församling.

Föreningsrådets initiativ att samla samtliga körer till gemensamma vårkonserter förtjänar också nämnas. Idén har realiserats ett par år och kan sägas vara värd all uppmuntran, även om det har visat

● Fabian Dahlström, nybliven musikdoktor vid Åbo akademi, och son till åboprofessorn mer än andra, Svante Dahlström — är också aktivt med i musiklivet. Han leder Cantate-kören.

sig svårt att finna lämplig tidpunkt för evenemanget i fråga.

★

På sidan om den egentliga körverksamheten står föreningen Visans Vänner, folkmusikensemblen Sydvästarna och Olle Söderholms framgångsrika antikensemble Li Joglars. Med friskt mod och kunnighet spränger en del av dem också språkgränserna åt många håll; som åbosvenskar må de dock gärna betecknas i föreliggande sammanhang.

★

Ovanstående översikt kan säkert klandras för bristande spalttutrymmesbalans beträffande presentationen av de olika ensemblerna. Det beror åtminstone delvis på att jag skrivit i en viss tidsnöd, optimistiskt förlitande på minnet. Dessutom har jag känt mig jävig beträffande det mesta, eftersom jag ända sedan 50-talet har varit inblandad i mycket av det som sker inom amatörmusiken i det svenska Åbo, en begränsad krets som känt! I hopp om att den brasklappen skall vinna förståelse och att översikten trots allt skall tjäna något syfte tackar jag för utrymmet. □

PAUL JANSSON

Tukholman Dramaten vieraili Turussa

■ Teatteripäiviltä Porista saapui Turkuun Tukholman Dramaten, joka antoi keskiviikkona 14. 4. 1976 vierailunäytännön Turun ruotsalaisessa teatterissa. Vierailunäytelmänä oli Per Olof Enquistin kirjoittama ja Per Verner-Carlsonin ohjaama näytelmä "Tribadernas natt". Siri von Esseniä tulkitsi Anita Björk, August Strindbergiä Ernst-Hugo Järegård, Marie Davidia Harriet Andersson ja Viggo Schiweä Carl Billquist.

Katsomo oli täpötäysi kiitollista yleisöä. Suomessa näytelmä on herättänyt mielenkiintoa. Sitä esitetään Helsingin ruotsalaisessa teatterissa sekä Tampereen Työväen Teatterissa nimellä "Miesvihaajat". □

Kolme TY:n professoria Akatemian tutkijoiksi

■ Turun yliopisto allekirjoitti 6. 4. 1976 valtion humanistisen, luonnontieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen toimikunnan kanssa kolmea professoria koskevan sopimuksen. Folkloristiikan ja uskontotieteen professori Lauri Honko, matematiikan professori Arto Salomaa ja psykologian professori Johan Magnus von Wright osallistuvat virkavapaina Suomen Akatemian tutkimustyöhön. Hongon ja von Wrightin toimikausi päättyy elokuussa 1978 ja Salomaan elokuussa 1980.

Sopimuksen allekirjoittajina olivat Turun yliopiston puolesta rehtori Osmo Ikola ja hallintojohtaja Esko Välimäki. Valtion humanistisen toimikunnan edustajina allekirjoittivat sopimuksen toimikunnan puheenjohtaja Reijo Wilenius ja sihteeri Marjatta Hiisivaara-Hela, luonnontieteellisen toimikunnan puolesta puheenjohtaja Antti Kulmala ja sihteeri Leena Kirkkomäki-Junnila sekä yhteiskuntatieteellisen toimikunnan puolesta puheenjohtaja Pertti Kettunen ja sihteeri Teija Halmevaara. □

Esko Vettenranta eläkkeelle

■ Turun kaupunginteatterin näytäntövuoden päätöstilaisuudessa perjantaina 21. 5. 1976 puhuivat taiteellinen johtaja Ralf Långbacka ja teatterilautakunnan puheenjohtaja, hovioikeudenneuvos Olavi Santalahti. Eläkkeelle siirtyvälle näyttelijä Esko Vettenrannalle ojennettiin Suomen Kaupunkiliiton myöntämä kultainen ansiomerkki.

Teatterista jäävät lisäksi pois pianisti Kaj Wessman, joka siirtyy Sibelius-Akatemian kapellimestariluokalle, pukusuunnittelija Liisi Tandefelt ja kampaaja Eeva-Liisa Tolvanen. Turun kaupungin hopeinen ansiomerkki 20. vuoden palveluksesta ojennettiin näyttelijä Ritva Valtakoskelle ja Sopukan näyttämömestari Kaino Tammelle.

Syyskauden uutuudet isolla näyttämöllä ovat Yrjö Klemettisen "Ihmisen hinta", jossa vierailee näyttelijä Tauno Palo sekä Kalmanin operetti 'Kreivitär Mariza', jonka päätehtävissä ovat Leena Takala ja teatteriin uutena näyttelijänä kiinnitetty Tapani Kansa. Sopukan parrasvaloihin tulevat syyskaudella Francisco Perreira da Silvan "Rasvahattu" ja Paavo Haavikon "Äiti tietää kaiken paremmin." □

ÅST:ssa näyttelijävaihtoja

■ Turun ruotsalaisessa teatterissa tapahtuu ensi näytäntökaudella useita näyttelijävaihtoja. Lähtijöitä on neljä ja uusia kuusi, joista neljä näyttelijää Ruotsista.

Nykyisistä näyttelijöistä Soli Labbart on sopinut jatkokoulutusjaksonsa lisäksi vuoden kiinnityksestä Wasa Teateriin. Ulf Törnroth jää freelanceriksi ja Rosina Möller palaa Ruotsiin, missä hänellä on kiinnitys Svenska riksteaterniin. Uusiksi näyttelijöiksi tulevat Tarja Markus ja Pertti Roisko Helsingistä, Pella Strandmark Tukholmasta, Birgitta Fernström ja Gunnar Sjöberg Göteborgista ja Kenneth Risberg Malmöstä. □

Tilatkaa — Abonnera
Suomen Turku — Åbo, vår stad

Pehr Ferdinand Sibelius i Åbo

Apropå det Kingelinska lusthuset

DEN 5 januari 1890 lästes i Åbo Underrättelser en nekrolog av följande lydelse:

"I går på morgonen afled härstädes efter en längre tids sjuklighet och aftynande handlanden Pehr F. Sibelius i en ålder af 70 år. Född i Lovisa kom S. som helt ung man till Åbo, der han erhöll anställning i den Kingelinska affären, hvilken anställning han innehade ända till denna affärs upplösning 1859. Året derpå öppnade han en liten fröhandel, som han genom sparsamhet och omtanke gjort vinstbringande och hvilken han skött ända till dess sjukdomen bröt hans krafter. I honom har vårt samhälle förlorat en originel hedersman och mången fattig har skäl att med saknad minnas honom, ty om det ock i allmänhet heile att S. var mer än nödigt om sig, finnes dock mer än ett exempel på hans goda hjerta och hjelpsamhet mot verkligt behöfvande. Utom för sin affärsverksamhet intresserade S. sig varmt för musik, och naturhistorisk läsning var en af hans älskklingssysselsättningar. I ortens friv. brandkår var S. en följd af år verksam såsom kassör och har han tillhört kåren såsom medlem i öfver 40 år.

S. som dog ogift, sörjes närmast af syster, svägerska och brorsbarn".

Tre dagar senare kl. 2 på dagen avgick begravningsprocessionen från den avlidnes hem vid Puolalagatan 2 [1]). Vid graven hedrade Friv. brandkåren med sitt kapell "den bortgångne åldringen" med en välklingande sorgmarsch, och vice pastor A. Liljefors förrättade jordfästningen med minnesord över den döde. (enl. Å. U. 9/1)

Pehr Sibelius' brorson Jean var 24 år, då hans käre farbror Pehr i Åbo gick hädan, och han har på många punkter kompletterat den bild av denne, som framgår ur ovanciterade eftermäle. Enligt Karl Ekman erinrade han sig farbrodern som "ett stort original. Hans livs passion var astronomin, därnäst kom musiken... Han skilde sig i sina vanor liksom i annat från den stora mängden, ty sin kult av musiken förlade han till nattens tysta timmar. Han började vanligen sitt violinspel vid 2-tiden på natten... Musiken var den förenande länken mellan oss, men min framtid hade han nog tänkt sig på ett annat område. Astronomin var hans dominerande passion, och han hade nog helst sett, att både jag och min yngre bror ägnat oss åt den vetenskapen." [2])

Enligt Otto Anderssons återgivning, som grundar sig på Jean S-s muntliga berättelser [3]), "spelade (Pehr) kvartett för sig själv sålunda, att han ställde upp de kära kvartetterna och spelade en stämma i sänder — han var nämligen hemmastadd i behandlingen av flera instrument. [4]) Och på gården hade han inrättat ett litet observatorium... Där skall han ha uppehållit sig de bistraste vinternätter, väntande på en meteor".

[1]) Min mor hade som barn bott hos sin faster i samma gård, Puolalag. 2, och hon erinrade sig, att där alltid låg frön i trapporna upp till Sibelius' hem, samt att många hästforor från landsorten brukade övernatta på gårdsplanen. Pehr F. Sibelius var nämligen fröhandlande.

[2]) Karl Ekman, **Jean Sibelius** 1935 s. 15

[3]) Otto Andersson, **Ett särdrag hos Sibelius och hans släkt** i **Tidn. för musik** 1915 s. 192

[4]) Dessa instrument var violin, violoncell, klaver och horn.

● **Pehr F. Sibelius**

Brorsonen Janne (Jean) förstod och accepterade helhjärtat sin farbror, i vars hem han ofta och gärna vistades i sina unga år.

1860-talet, som inleddes med Pehrs till synes lyckosamma start som affärsman i Åbo, blev ett ödesdigert decennium för familjen Sibelius i Lovisa, då tre av bröderna — alla utom Pehr — dog. Den yngste av dem, lantmätaren Carl Edvard, gick bort 1863 vid 39 års ålder. Följande sommar dog äldste brodern, kofferdikaptenen Johan, som under en seglats från Havanna till Falmouth hade insjuknat i gulafebern; han var 45 år vid sin bortgång. Och slutligen år 1868 avled 46-årige Christian Gustaf i Tavastehus, som var Jeans far.

Johans död drabbade familjen tyngst. Han hade seglat med skutan Ukko på Lovisa och härvid varit knuten vid föräldrahemmet i denna stad, där hans mor och hans enda syster Evelina var beroende av just denne sjöfarande son, som ägde fjärdedelen av det skepp han förde. Johan hade varit de hemmavarandes starka stöd.

För bror Pehr i Åbo var det minsann inte lätt att upprätthålla kontakterna med barndomshemmet i Lovisa, hur gärna han än ville. Hans ansvarskänsla krävde, att han årligen gjorde en resa dit via bror Christians hem i Tavastehus. På den tiden underlättades kontakterna icke per telefon, och resorna från Åbo österut krävde både företagsamhet, krafter och tid. Då han i slutet av september 1864 startade

Valtionavustus unohtunut Turun aluemuseokokeilulle

■ Varsinais-Suomen museokokouksessa Turun linnassa lauantaina 24. 4. 1976 museotoimenjohtaja Martti Helin esitelmöi aiheesta "Museoasiain neuvottelukunta, sen tehtävät ja tavoitteet" ja museonjohtaja Knut Drake aiheesta "Museotoiminta kunnallisena palvelumuotona".

Martti Helin totesi meiltä puuttuvan vielä lain, joka säätelisi valtion ja muiden museoiden yhteistoimintaa ja jonka puitteissa voitaisiin myöntää lakisääteisiä valtionapuja. Knut Drake mainitsi, että museopalveluja kehittämällä lisätään viihtyvyyttä ja historiallisia arvoja säilytettäessä edistetään kuntalaisten kehittymistä ja koulutusta.

Varsinais-Suomen museotoimikunnan toimintakertomuksen mukaan toimikunta on julkaissut esitteen Varsinais-Suomen museot, josta on otettu uusi painos. Paikallismuseoista huolehtivien henkilöiden puutteellisen koulutuksen poistamiseksi toimikunta järjestää kesällä yhdessä Turun kesäyliopiston kanssa museonhoidon kurssin.

Kokousta varten oli valmistunut moniste 42 kunnan antamista tiedoista alueensa museoista ja niille myönnetyistä määrärahoista ja avustuksista. Toimikunnan sihteeri, fil.maisteri Eira Karppinen mainitsi, että aluemuseokokeilua varten ovat valtionapua saaneet Pori, Kuopio ja Jyväskylä, mutta erittäin aktiivisesti toimiva Turku on unohdettu kokonaan avustuksia jaettaessa. □

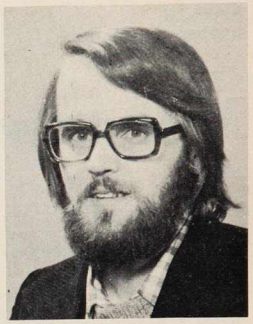

Lauri Hokkinen

● **Turun kaupungin matkailusihteerille Lauri Hokkiselle myönnettiin omasta pyynnöstään ero 15. 5. 1976 lukien. Matkailusihteerin virkaan hänet valittiin vuoden 1974 alussa.**

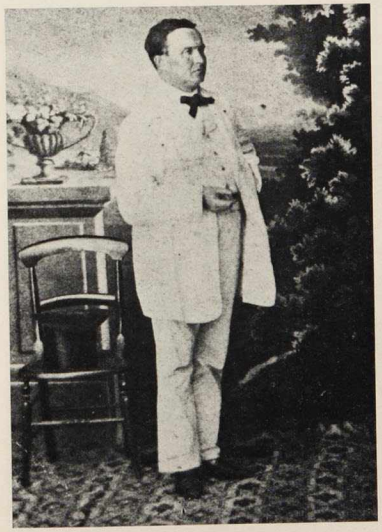

● **Kapten Johan Mathias Fredrik Sibelius f. 1818. — Museiverkets bildarkiv/foto.**

sin resa med ångf. Österbotten till Helsingfors och med dubbelskjuts vidare till Borgå och Lovisa, tog denna färd två dygn. Vid framkomsten visade sig, att skeppet Ukko anlänt till staden, och Pehr tog rodd ut till fartyget. Efter tre dagars underhandlingar — sannolikt med anledning av bror Johans oförutsedda död — är han klar att resa hem.

Han går ombord på ångf. Victoria och är efter ett dygn i Helsingfors. Där övernattar han och tar sedan "passage per järnbana till Tavastehus". Han stannar "fritt" i broderns familj i tre dagar för att "samtala i gemensamma angelägenheterne".

Hemresan sker åter "per järnbana" till huvudstaden och därifrån med ångbåten Aura hem till Åbo.

En sådan resa på nio dygn betraktades denna tid på året såsom en snabbtur. Värre var det vintertid, då ingen båttrafik förekom och resorna till lands måste företas med skjuts utom på sträckan mellan huvudstaden och Tavastehus, som tre år tidigare hade fått landets första järnvägsförbindelse.

Följande vår blev Pehrs resa till Lovisa avsevärt mödosammare, och den räckte från den 6 mars till den 20 april 1865. Men nu skulle "angelägenheterne" klaras upp efter broderns dödsfall, "hållas bouppteckning, uppgörandet av liquider, ansökt proclama m.m." Enligt den detaljerade resejournal [5]), där Pehr redogjorde för sina släktresor under åren 1864—75, avspeglas hans mödor i fråga om Johans kvarlåtenskap, som dels och efter behov skulle tillfalla släkten, dels säljas, dels släpas med hem till Åbo o.s.v. Som en parentes må erinras om, att brorsonen Janne i Tavastehus ärvde och sedermera begagnade sig av farbrodern förfranskade visitkort. Svårast var att finna placering för kofferdiskepparens värdefulla och rikhaltiga klädförråd. Penningmanipulationerna är både många och svåra, varvid även nödvändiga husreparationer vållade bekymmer och mödor. Allt nödgades Pehr ombestyra. I augusti 1868 ställdes han inför nya vedermödor i samband med Christians död i Tavastehus, men också skeppet Ukko ålade honom plikter ända fram till 1875, då han i sin resejournal har noterat, att skeppet Ukko är "försålt till C. M. Lindroth m.fl. i Borgå. Priset är 45000 mk; Sibeliernas andel: 11250 mk. I nov. sista utdelningen fr. Ukko". [6])

Här vill jag avsluta denna översiktliga bild av Pehr Sibelius i Åbo, som närmast avser att dokumentera den välbetänkta åtgärden, att det s.k. Kingelinska lusthuset förlades till samma tomt som Sibeliusmuseet. Ty många osynliga trådar ur det förgångna binder dem samman. □

ALFHILD FORSLIN

[5]) Uppbevarad i Sibeliusmuseum.

[6]) Ukko var byggd 1856 å Lovisa varv. Den 1 aug. 1868 efterträdde Pehr Sibelius C. J. Unonius som dess korrespondentredare.

Arkkitehti
SEPPO LAITAKARI:

Mitä tapahtuu Classicumille?

KUTEN kaupunkilaiset ovat varmasti huomanneet on Vanhan suurtorin laidalle, entisen Ruotsalaisen klassillisen lyseon — kunnianarvoisan "Classicumin" ympärille kevään kuluessa ilmestynyt suojaaitaus ja tyhjinä ammottavista ikkuna-aukoista alkanut kuulua paineilmaporien pahaenteinen ääni. Tällä kertaa ei kuitenkaan ole syytä huoleen. Purkajat eivät nyt ole liikkeellä. Classicumia korjataan.

KORJAUSTYÖ alkoi oikeastaan jo neljä vuotta sitten. Silloin vahvistettiin nimittäin rakennuksen perustukset. Rakennusten perustaminen Aurajoen rantasaville on tunnetusti aina ollut vaikeaa. Niinpä ei olekaan ihme, että lähellä rantaa oleva Classicumin suuri ja raskas rakennus on aikojen kuluessa huomattavasti painunut. Painuminen on aiemmin ollut verrattain tasaista, mutta kun 1960-luvun loppupuolella seinissä esiintyvien halkeamien koko ja määrä alkoi selvästi kasvaa, muuttui tilanne huolestuttavaksi. Suoritetuissa tutkimuksissa todettiin, että perustukset on pakko vahvistaa mikäli rakennus aiotaan säilyttää. Rakennuksen säilyttämisestä ei syntynyt kiistaa, edellyttäväthän jo Turun kaupungin museolautakunta, seutukaavaliitto ja museovirasto suojeluluetteloissaan rakennuksen olevan ehdottomasti säilyttämisen arvoinen. Kun rakennuksen omistaa Suomen valtio ei perustusten vahvistamisen taloudellisuuttakaan jouduta tarkastelemaan niin lyhyellä aikavälillä kuin yksityisen ollessa kysymyksessä.

RAKENNUKSEN perustukset päätettiin vahvistaa "Mega"-paalutuksella. Rakennuksen kivijalan alle painettiin hydraulisilla puristimilla onttoja betonisia noin metrin mittaisia paaluja toinen toisensa jatkeeksi, kunnes koko rakennus oli tuettu kantavaan maaperään. Lopuksi päällekkäiset paalunpätkät liitettiin toisiinsa yhtenäiseksi teräsbetonipaaluksi. Vahvistustyössä käytettiin yhteensä noin 4000 metriä paalua. Keskimäärin jouduttiin tunkeutumaan 18 metrin syvyyteen.

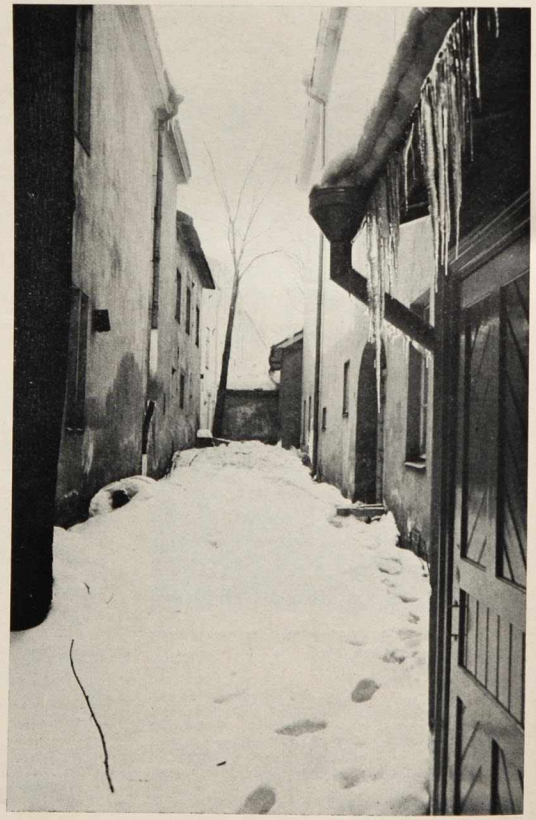

● **Keskiaikainen luostarin välikatu on säilynyt tonttien välissä entisen levyisenä mutta käyttämättömänä. Tulevaisuuden kävelykatu?**

RAKENNUKSEN HISTORIAA

LUOKAAMME kuitenkin välillä silmäys menneisyyteen. Classicumin torisivun takana on oikeastaan kaksi rakennusta, joilla kummallakin on oma historiansa. Itäpuolella on alunperin ns. entinen hovioikeuden talo, jonka tontista vanhimmat tiedot kertovat, että Hans Basse myi sen 1454 Tuomiokirkon Pyhän ruumiin alttarin prebendaksi. Uskonpuhdistuksen yhteydessä joutui kirkon omaisuus kruunulle ja edelleen eräiden omistajanvaihdosten kautta Henrik Klasson Hornin omistukseen. Hornien kolmikerroksinen palatsi lienee palanut 1500-luvun puolivälissä ja ehkä vielä myöhemminkin. Turun hovioikeuden käyttöön rakennus tuli 1671, jolloin korjaustyöt vielä olivat kesken. Vuoden 1813 korjaustöiden yhteydessä aikaisemmin yksityisille vuokratut pohjakerroksen holvatut puotitilat, joihin johti ovi suoraan kadulta, muutettiin hovioikeuden arkistotiloiksi.

TURUN palossa vuonna 1827 hovioikeudentalo tuhoutui holvattua pohjakerrosta lukuun ottamatta. Hovioikeuden muutettua Akatemiantaloon päätettiin rakennus rakentaa uudelleen vasta perustettua Turun kimnaasia varten. Työ valmistui nopeasti Engelin 1829 laatiman suunnitelman mukaan. Tällöin rakennus sai nykyisen klassistisen ulkoasunsa. Rakennus oli 1858—1859 jälleen korjausten kohteena. Tällöin laajennettiin rakennusta kolmikerroksisella pihasiivellä, joka rakennettiin Luostarinvälikadun varteen.

ENTISEN hovioikeudentalon länsipuolella oli ns. Tryggin talo, joka pääosiltaan on säilynyt osana nykyistä rakennusta. Tontin omisti 1400-luvulla luultavasti Pyhän Ursulan kilta. Uskonpuhdistuksen yhteydessä tontti joutui kruunulle ja sittemmin Krank-suvun omistukseen. 1700-luvun alussa kauppias Carl Gustaf Wittfooth rakennutti tontille kaksikerroksisen kivitalon, josta osa kuitenkin oli peräisin keskiajalta. Rakennus tuhoutui Turun palossa.

KAUPPIAS Carl Henrik Trygg osti tontin vuonna 1831. Kaupan yhteydessä esitettiin vaatimus, jonka mukaan torin varrelle aiotun uudisrakennuksen julkisivun tuli vastata viereisen entisen hovioikeudentalon julkisivua Nikolaintorin eli Suurtorin monumentaalisen luonteen varmistamiseksi.

KOLMIKERROKSINEN rakennus valmistui P. J. Gylichin piirustusten mukaisesti 1830-luvun puoliväliin mennessä. Uudisrakennuksen ja entisen hovioikeudentalon väliin sijoitettu läpikäytävä pääsisäänkäynteineen, leveä risaliitti sekä yhdenmukainen julkisivujen käsittely lisäsivät vaikutelmaa rakennusten yhteenkuuluvaisuudesta. Rakennuksen nykyinen katujulkisivu on peräisin tältä ajalta. Rakennuksen Aurajoen puoleinen siipiosa kuuluu myös tähän rakennusvaiheeseen samoin kuin Luostarinvälikadun sulkeva porttirakennelma.

RAKENNUS siirtyi valtion omistukseen 1861, ja tuli Ylemmän alkeiskoulun sekä Teknillisen reaalikoulun yhteiseen käyttöön.

SEKÄ Tryggin talossa että entisessä hovioikeuden talossa toimineet oppilaitokset sulautuivat 1870 yhdeksi kouluksi, Turun ruotsalaiseksi klassilliseksi lyseoksi. Tryggin talon pohjakerroksessa toimi postikonttori, lääninrakennuskonttori sekä Suomen koululaitoksen eläkekassa.

VUONNA 1903 rakennettiin pihalle arkkitehti Carl Armfeltin suunnittelema voimistelusalirakennus. Vuonna 1914 valmistui yliarkkitehti Jac. Ahrenbergin suunnittelema jugendtyylinen porrashuone pihasivun keskelle. Viimeisin lisäys on vuodelta 1954, jolloin rakennuksen itäsiipeä jatkettiin vanhan mallin mukaan.

RAKENNUKSEN KORJAAMINEN

VUONNA 1972 valmistuneen perustusten vahvistustyön jälkeen on rakennusrunkoon ja maaperään syntyneillä jännityksillä ollut aikaa tasaantua. Tänä aikana ovat museoviraston tutkijat suorittaneet sekä rakennusarkeologista että arkistotutkimusta. Näihin osittain vielä tarkistamattomiin selvityksiin perustuu pääosa edellä esitetystä historiallisesta katsauksesta.

SAMAAN aikaan ja saatuja tietoja mahdollisuuksien mukaan hyväksi käyttäen on Turun piirirakennustoimistossa laadittu yksityiskohtaiset suunnitelmat rakennuksen korjaamiseksi.

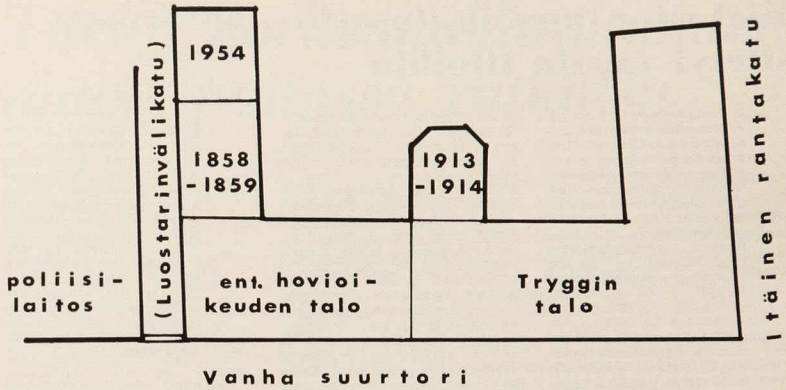

● **Classicumin rakennusvaihe.**

Kirjaston musiikkiosasto siirtyi uusiin tiloihin

■ Turun taideyhdistyksen piirustuskoulun entiset tilat Linnankatu 2:ssa, Läntisellä Rantakadulla pääkirjaston takana sijaitsevassa rakennuksessa luovutettiin kaupunginkirjastolle piirustuskoulun muutettua uusiin tiloihin. Turun kaupunginkirjaston — Varsinais-Suomen maakuntakirjaston musiikkiosasto on siirtynyt uusittuihin, avariin ja valoisiin tiloihin.

Musiikkiosaston käytössä on yleisötiloja 225 neliömetriä ja myöhemmin avattavaa lehtilukusalia varten on varattu 80 neliömetriä. Osastolla on 5 200 äänilevyä, joista 1 500 popmusiikkia, lainattavia nuotteja 4 000, lainattavia partituureja 800 ja lainattavia kirjoja 2 100 kappaletta. Lisäksi käsikirjastossa on 300 partituuria ja 200 kirjaa. Äänilevysoittimia on 14 ja niiden kuuntelupaikkoja 28. Musiikkiosaston hoitajana on Inkeri Koikkalainen.

Viime vuonna musiikkiosastossa oli levyjen kuuntelijoita lähes 30 000 ja kuunneltujen levyjen määrä 32 537, josta pop-musiikkia 18 000. Nuottilainauksia oli 16 798 ja partituurilainauksia 960 sekä kirjalainauksia 2 802 suomen-, 403 ruotsin- ja 1 396 vieraskielisiä.

Musiikkikirjaston rakennus valmistui v. 1733 ja sen piirsi kaupunginarkkitehti Samuel Berner. Alkuaan se oli hovioikeuden presidentin virkatalona ja myöhemmin talossa asui maaherra. V. 1831 rakennus luovutettiin Bell-Lancaster-koululle. □

RAKENNUS korjataan ns. aineluokkakouluksi 3-luokkasarjaista ruotsinkielistä lukiota (Katedralskolan i Åbo) varten. Koulurakennuksen itäsiipi on suunniteltu siten että se voidaan erottaa omaksi kouluyksiköksi. Korjaustyön suunnittelussa on päädytty siihen museoviranomaisten hyväksymään periaatteeseen, että rakennuksen ulkoasu säilytetään ennallaan, mutta sisätilat voidaan vanhoja holvattuja puoteja, Ahrenbergin porrashuonetta ja eräitä yksityiskohtia lukuun ottamatta rakentaa nykyaikaista rakennustapaa soveltaen täysin uudestaan.

PERUSTEELLISEN harkinnan jälkeen päädyttiin välipohjien suhteen niin radikaaliseen ratkaisuun, että vanhat sammaltäytteiset puuvälipohjat korvataan uusilla teräsbetonisilla. Näin päätettiin menetellä siksi, että muuten olisi pahoin halkeilleiden, haurastuneiden ja kallistuneiden seinien koossa pitäminen ollut erittäin hankalaa. Vanha yläpohja päätettiin kuitenkin säilyttää ja varustaa mineraalivillaeristeellä samoin voimistelusalirakennuksen ala- ja yläpohja. Vanhoista holvatuista kellaritiloista saadaan koulun oppilaille viihtyisät vapaa-ajan tilat.

SUURIN osa ovista ja ikkunoista joudutaan uusimaan. Kalusteet ja varusteet uusitaan kokonaan samoin kaikki putket ja johdot. Vanha lämpökeskus säilytetään. Rakennuksen lämpötaloutta parantamaan rakennetaan poistoilman lämmön talteenottolaitteisto. Lähinnä liikuntaesteisiä ajatellen rakennukseen sijoitetaan myös hissi.

PERUSKORJAUSTYÖN kustannusarvio on seitsemän miljoonaa markkaa. Rakennusten yhteenlaskettu tilavuus on 18400 m^3 ja bruttoala 4360 m^2.

RAKENNUSHANKKEEN OSAPUOLET

Rakennuttaja:
Turun piirirakennustoimisto

Arkkitehtisuunnittelu:
Turun piirirakennustoimisto

Rakennesuunnittelu:
Insinööritoimisto Kalevi Narmala Ky

LVI-suunnittelu:
Insinööritoimisto Åke Jokela Ky

Sähkösuunnittelu:
Insinööritoimisto Matti Leppä Ky

Pääurakoitsija:
Rakennusliike M. Ylismäki Oy

Putkiurakoitsija:
Vesijohtoliike Marttila Oy

Ilmastointiurakoitsija:
Ilmastointi Pohjonen & Co

Sähköurakoitsija:
Keskusosuusliike Hankkija

Kalustourakoitsija:
Kalustenelio Oy

Työn on tarkoitus valmistua 1. 8. 1977.

Kivi-Kerhossa vilkasta toimintaa

■ Turun Aleksis Kivi-Kerho ry:n vuosikokouksessa 26. 4. 1976 kuultiin kaksi esitelmää. Lehtori Otro Kontturi valotti nykynäkymiä Aleksis Kiven syntyperästä ja lehtori Jussi Uotila kuvasi naisluonteita Kiven tuotannossa. Seuran johtokunta on teettänyt jäsenten hankittavaksi taiteilija Osmo Laineen suunnittelemia hopeisia kalvosinnappeja koristeltuna tyylitetyllä, aata muistuttavalla hiidenkivellä ja seitsemällä kuusella.

Esitetystä toimintakertomuksesta selvisi mm., että kerhon 30. toimintavuoden päättyessä 31. 12. -76 kerhossa oli 73 varsinaista jäsentä sekä kunniajäseniä 7. Toimintavuoden aikana kerhon eri tilaisuuksissa on pidetty useita esitelmiä tai alustuksia. Professori Toivo T. Rinne esitelmöi aiheesta "Johan Fredrik Granlund — kirjapainon ja sanan mestari". Kouluneuvos Sampo Haahtelan esitelmän aiheena oli "Volter Kilven henkinen perikunta". Professori Osmo Ikola esitelmöi aiheesta "Aleksis Kiven opettaja Malakias Costiander, hänen turkulaiselle luokkatoverilleen v. 1840 kirjoittaman kirjeen valossa". Koulunjohtaja Antti Lehtinen kertoi Sampo Haahtelan puolivuosisataa kestäneestä kirjallisesta toiminnasta ja teatterineuvos Vilho Siivola muistelmateoksestaan "Myllykylästä maailmalle".

Kerhon hallitus sai vuosikokouksessa entisen kokoonpanon vuodeksi 1976: Puheenjohtaja Antti Lehtinen, I varapuheenjohtaja Martti Artukka, II varapuheenjohtaja Otro Kontturi, sihteeri Esko Koskelin, taloudenhoitaja Atte Vesa, arkistonhoitaja Lauri Salmio, kerhomestari Jussi Uotila, jäsenkirjuri Kyösti Saloranta ja jäsen Osmo Laine. Tiedotussihteerinä on Altti Holmroos. □

SUOMEN Arkkitehtiliiton Turun alaosasto toi Turun kaupunginteatterin lämpiöön Suomen rakennustaiteen museon järjestämän näyttelyn "Tila ja tatteri", jonka ovat laatineet arkkitehti Pentti Piha ja teatterinjohtaja Per Edström. 7. 4. 1976 saakka teatterinäytäntöjen yhteydessä avoinna ollut näyttely valotti monipuolisesti teatteritilan ominaisuuksia ja muotoja sekä erityisesti ns. neutraalin teatterihuoneen luonnetta.

Turun korkeakoulualueiden aatekilpailussa ratkaisu

■ Turun korkeakoulualueiden aatekilpailuun jätettiin määräaikana 31 työtä. Kilpailualue käsitti Tuomiokirkkotorin, Hämeenkadun, Karjaan radan ja Aurajoen rajaaman alueen, jolla sijaitsevat Turun yliopisto, Åbo Akademi ja Turun Kauppakorkeakoulu. Korkeakoulualueeseen liittyy välittömästi Karjaan radan toisella puolella oleva ylioppilaskylän alue. Kilpailuehdotusten mukaan korkeakoulualueen ja ylioppilaskylän välille tullaan rakentamaan turvalliset kevyen liikenteen yhteydet.

■ Kilpailun tulokset julkistettiin 29. 4. 1976 järjestetyssä tilaisuudessa, jossa palkinnot jakoi palkintolautakunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Pertti Paasio todeten mm. aatekilpailun päättymisen merkitsevän varsinaisen yksityiskohtaisen suunnittelutyön alkamista. Voittanutta ehdotusta ei tulla toteuttamaan sellaisenaan, mutta alueen maankäytön suunnittelu annetaan voittaneen työn tekijöille.

Julkistamistilaisuudessa Piispankatu 9:n puheenjohtaja Harri Kavanterä ilmoitti yhdistyksen olevan tyytyväinen ratkaisuun, jonka mukaan suunnittelu voidaan toteuttaa ilman, että vanhoja rakennuksia on pakko purkaa. Åbo Akademin säätiön puheenjohtaja, varatuomari John Lagström ilmoitti, ettei ÅA ole tyytyväinen palkintolautakunnan suosittelemaan ratkaisuun ja toivoi laajennusmahdollisuuksia ennen kaikkea ÅA:n nykyisten rakennusten vierestä, mm. Piispankatu 6:sta.

JATKOSUUNNITTELULLE VIISI SUOSITUSTA PALKINTOLAUTAKUNNALTA

Palkintolautakunnan mielestä tulisi välittömästi käynnistää kasarmialueen käyttösuunnitelman laatiminen riippumatta muitten osien kaavoituksen edistymisestä. Palkintolautakunnan suositukset:

1. Koko rakentamisohjelma laajennuksineen voidaan sijoittaa alueelle ilman, että vanhoja rakennuksia tarvitsee purkaa. Olemassa olevan kaupunkirakenteen säilyttäminen olisikin asetettava jatkosuunnittelun keskeiseksi tavoitteeksi.
2. Kasarmikadun kiertosuunta antaa suoraa linjausta monipuolisemmat mahdollisuudet käyttää aluetta. Erityisesti Aurajoen rantaalueen käytön kannalta vielä parempi ratkaisu olisi siirtää Kasarmikatu pohjoiseen niin, ettei se lainkaan kulkisi alueen läpi. Tämän ratkaisun kaavalliset mahdollisuudet olisikin tutkittava ennen lopullisen linjauspäätöksen tekemistä.
3. Alueen sisäinen liikenne olisi suunniteltava niin, ettei läpiajomahdollisuutta synny varsinkaan häiriöille alttiin Piispankadun ja Henrikinkadun tienoon kautta. Ehdotukset tarjoavat monta erilaista ratkaisua tämän tavoitteen toteuttamiseksi.
4. Åbo Akademin laajennustarve olisi pyrittävä ohjaamaan kortteliin 28. Kauppakorkeakoulun sijoittamisen vaihtoehdot olisi selvitettävä sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä.
5. Yliopiston koko laajennustarve voidaan toteuttaa Kasarmialueella. Myös suurin osa vanhan yliopiston välittömään läheisyyteen suunnitelluista uudisrakennuksista voitaisiin palkintolautakunnan käsityksen mukaan siirtää Kasarmialueelle. Eniten vanhaan yliopistoon yhteyksiä vaativat laitokset voitaisiin sijoittaa nykyisiin rakennuksiin muuttamalla niiden käyttötarkoitusta peruskorjausvaiheessa. Osa laajennustarpeesta voidaan sijoittaa myös Kuurojen koulun rakennuksiin. Erityisesti olisi tutkittava mahdollisuudet kehittää kirjaston palveluja tiedekunta- ja laitoskirjastojen suuntaan, jolloin niidenkin aiheuttama rakennustarve voitaisiin toteuttaa pääasiassa Kasarmialueella.

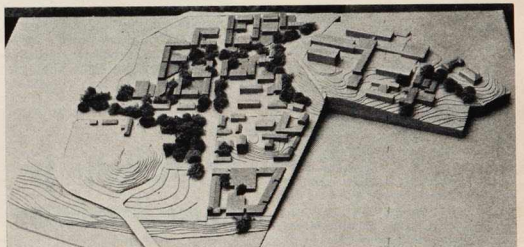

● Pienoismalli Turun korkeakoulukaupunginosan arkkitehtikilpailussa ensimmäisen palkinnon saavuttaneesta työstä. — Valok. Erkki Paakki.

KOLME PALKINTOA JA KAKSI LUNASTUSTA

Voittaneen ehdotuksen tekijät ovat Pekka Helin, Matti Nurmela, Kari Raimoranta, Tuomo Siitonen ja Jyrki Tasa avustajinaan Nuutti Kanerva, Antti Laiho, Klaus Lindh, Hilkka Lumio, Juhani Maunula, Kari Piela, Sirkka-Liisa Saari ja Petri Sakkinen sekä mallintekijöinä Lasse Karskela ja Yhdensuhde Oy/Stolt & Lahti. Palkintosumma 36 000 mk.

Toisen palkinnon 27 000 mk sai nimimerkki "Agricolan linja", tekijöinä Matti Rotko, Risto Turtola, Erkki Salmi ja Henrik Välimäki.

Kolmas palkinto 18 000 mk meni nimimerkille "13577", tekijöinä Risto Kauria, Risto Turtola, Erkki Salmi ja Henrik Välimäki.

Lisäksi palkintolautakunta lunasti 9 000 markalla nimimerkkien "Koululla kaupungin kasvot" ja "Jessremm" työt.

Palkintolautakunnan puheenjohtajana toimi kansanedustaja Pertti Paasio ja jäseninä kansleri Kaarlo Hartiala, professori Olli Kivinen, arkkitehti Aarne Nevanlinna, professori Olof Hansson, yli-insinööri Aimo Murtomäki ja yliarkkitehti Matti Saukkonen.

Sihteerinä toimi arkkitehti Benito Casagrande. □

Turku-seura toimii

SUOMEN Turun sisällysluettelo on lehtemme tämän numeron liitteenä. Fil.maisteri Tuuli Åkermanin laatima luettelo sisältää yhteenvedon lehden sisällöstä vuosilta 1969—1975. Sitä aikaisemman eli vuosilta 1959—1968 sisällysluettelon oli laatinut asessori Erkki Vuori.

Luettelo auttaa lukijaa löytämään tarvitsemiaan tietoja monista tämänkin hetken turkulaisia kiinnostavista asioista. Tilaajille luettelo tulee lehden mukana. Muut voivat ostaa lehden irtonumeron kirjakaupoista tai allekirjoittaneelta.

★

TURKU-seuran toukokuiset retket kokosivat jäseniä mukaan useita satoja. Retkistä on tässä lehdessä erillinen selostus, samaten kuin historiallisen Suomen Talousseuran huoneistossa pidetystä seuran vuosikokouksesta.

★

KASKUJEN keruu jatkuu. Turku-seura on julkaissut tunnetut kaksi kaskukirjaa "Klaari o sano föriäijä" ja "ko Pumpula flikat jokken putos". Koska jatkuvasti kuullaan vanhoihin Turku-patriootteihin lukeutuvista tunnetuista turkulaisista hyviä ja vielä julkaisemattomia kaskuja, seuran hallitus on päättänyt jatkaa kaskujen keruuta. Kirjaa ei toistaiseksi painateta, mutta aineistoa kerätään myöhemmin ehkä julkaistavaa kolmatta kaskukirjaa varten. Seuran murrejaosto lähinnä huolehtii kaskujen tallentamisesta, koska sillä on jo kerättynä suuri määrä mm. Turun murteisia pakinoita, joita se myös edelleen ottaa kiitollisuudella vastaan.

Tässä vaiheessa ei ole varsinaista kaskujen keruukilpailua, mutta jos paljon hyviä kaskuja tulee, niin lähettäjät palkitaan "ko Pumpula flikat jokken putos"-kaskukirjalla.

★

TAPAKASVATUSKURSSEISTA Turun nuorisolle Turku-seura on tehnyt aloitteen kaupungin nuorisolautakunnalle, joka on luvannut huomioida kurssit ensi syyskauden toimintasuunnitelmassaan. Palaamme asiaan lehtemme syysnumerossa.

★

KAUPUNGINOSASEUROJA Turussa on kymmenkunta. Kullakin on oma tärkeä työsarkansa alueensa miljöön vaalimisessa. Vanha arvokas edellisten sukupolvien perinne ja uuden ajan vaatimukset täyttävä aineellinen ja henkinen rakentaminen voidaan sopeuttaa harmooniseksi kokonaisuudeksi, jossa asukas viihtyy.

Jokaisen kaupunginosaseuran tehtävät sivuavat näin toisiaan. Tämän johdosta Turku-seura on päättänyt kutsua ensi syksynä kaupunginosaseurojen edustajat yhteiseen keskustelutilaisuuteen. Mikäli jonkun alueseuran toimihenkilö tämän tähdenvälin huomaa, pyydän ystävällisesti ilmoittamaan seuran puheenjohtajan tai sihteerin nimen ja osoitteen kutsun lähettämistä varten.

★

VALTAKUNNALLISTEN kotiseutupäivien viettämisestä Turussa kaupungin 750-vuotisjuhlavuonna Turku-seura on tehnyt aloitteen. Varsinais-Suomen Maakuntaliitto ja Turku-seura tulevat yhdessä laatimaan suunnitelman ja esittämään sen kaupunginhallitukselle. Viime vuosina valtakunnalliset kotiseutupäivät ovat kehittyneet melko vaativiksi tilaisuuksiksi ja siksi kustannustekijät muodostavat tärkeän osan. Suunnitelman ja kaupungin asiaan suhtautumisen ollessa selvillä, Suomen Kotiseutuliitto tekee päätöksen 1979 kotiseutupäivien järjestämispaikkakunnasta. □

ILMARI RINNE

Pekka Aalto ja Ilkka Järvinen Turun johtoon

■ Turun kaupunginvaltuuston kokouksessa 17. 5. 1976 Turun kaupungille valittiin kaksi uutta apulaiskaupunginjohtajaa. Sosiaali- ja terveydenhoitoa johtavaksi apulaiskaupunginjohtajaksi valittiin toimitsija Ilkka Järvinen (51) ja kaupunkisuunnittelua ja kiinteistötointa johtavaksi apulaiskaupunginjohtajaksi insinööri Pekka Aalto (45). Kummatkin valinnat tapahtuivat äänestysten jälkeen.

Kaupunkisuunnittelua ja kiinteistötointa johtava apulaiskaupunginjohtaja Uuti Palaja siirtyy eläkkeelle kuluvan vuoden heinäkuun lopulla ja hänen tilalleen valittiin insinööri Pekka Aalto. Sosiaali- ja terveydenhoitoa johtanut apulaiskaupunginjohtaja Lauri Orell olisi niinikään siirtynyt eläkkeelle heinäkuun lopulla. Hän siirtyi kuitenkin 17. 3. 1976 suureen tuntemattomaan. Orellin hoitamaan virkaan valittiin nyt toimitsija Ilkka Järvinen. □

Turku-seurassa 1500 jäsentä

■ Turku-seura tutustuttaa vuosikokoustensakin avulla jäsenistöään harvinaisiin kohteisiin. Tänä vuonna kokoonnuttiin 30. 3. 1979 maamme vanhimpiin lukeutuvan Suomen Talousseuran (1797) ainutlaatuiseen historialliseen taloon. Läsnäolleet 80 jäsentä kuuntelivat tarkkaavaisina maanviljelysneuvos Eric Reimsin ja tri Lars Zilliacuksen esitelmiä talousseuran valtakunnalliseltakin kannalta merkittävistä aloitteista ja työstä lähes 200 vuoden ajalta. Talousseuran puheenjohtajina ja sihteereinä ovat parin vuosisadan ajan toimineet maan eturivin kansalaiset, sittemmin maaherroina, piispoina ja valtiomiehinä tunnetut.

Turku-seuran vuosikokousasiat käytiin reippaasti läpi arkkitehti Olli Kestilän puheenjohdolla ja toiminnanjohtaja Ilmari Rinteen pitäessä pöytäkirjaa. Toimintakertomus, tilinpäätös ja talousarvio hyväksyttiin. Puheenjohtajisto arkkitehti Olli Kestilä, professori Reino Leimu ja intendentti Erik Bergh valittiin uudelleen. Hallituksen erovuoroiset jäsenet päätoimittaja Heimo Kallio, fil. maisteri Margareta Jokinen, kauppias Viljo Vanne ja professori Toivo T. Rinne valittiin niinikään uudelleen. 17. 3. 1976 kuolleen apulaiskaupunginjohtaja Lauri Orellin tilalle valittiin nuorisosihteeri Yrjö Paajanen ja eroa pyytäneen toimittaja Jorma Vuoren tilalle postikonttorinhoitaja Heikki Winter. Tilintarkastajat Eino Lähteenoja ja Vieno Kariperä sekä varatarkastajat Jukka Uusitalo ja Kaisa Hormio valittiin uudelleen.

Kokouksen lopussa puheenjohtaja Olli Kestilä kertoi ehdotuksista, joita Turku-seura on kaupunginhallitukselle tehnyt kaupungin 750-vuotisjuhlissa toteutettavaksi. Sihteeri Ilmari Rinne selosti seuran opintoja ja kulttuuriretkiin liittyviä kohteita. □

ILMARI RINNE

TURUN Teatterikerhon perinteiset Wenander-patsaat jaettiin tänä vuonna Turun kaupunginteatterin näytteljöille Risto Saanila ja Esko Salminen suorituksista näytelmässä "Van Gogh ja postinkantaja". Nyt jaetut Wenander-patsaat olivat viimeiset. Hallintojohtaja Jussi Valtakoskelle annettiin 3 000 markan tunnustusapuraha. Turun Teatterikerho ja Turun Näyttämötaiteen Ystävät jakoivat useita apurahoja, joista tulivat osallisiksi mm. Nukketeatteri Riikinkukko ja Samppalinnan Kesäteatterin Kannatusyhdistys.

Toiminnanjohtaja
ARJA YLI-UOTILA:

Lounaisen saariston matkailututkimus ja kehittämisohjelma valmistumassa

VUODEN 1971 joulukuussa päättivät Varsinais-Suomen Matkailuyhdistys r.y. ja Åbolands Turistförening r.f. ryhtyä valmistelemaan matkailututkimusta lounaisen saariston alueelta. Tutkimuksen käynnistämisessä kohdattiin alussa melkoisia vaikeuksia johtuen tarvittavan rahoituksen järjestämisessä ilmenneistä vaikeuksista. Vasta vuonna 1974, jolloin kauppa- ja teollisuusministeriön alainen matkailun edistämiskeskus myönsi tutkimusta varten valtionapuna lähes 30 000 markkaa, voitiin ryhtyä tosi toimiin. Matkailututkimusta varten asettivat molempien yhdistysten johtokunnat erityisen projektiryhmän, johon kuului edustajat Varsinais-Suomen Maakuntaliitosta. Varsinais-Suomen Seutukaavaliitosta, Turun ja Porin lääninhallituksesta, molemmista matkailuyhdistyksistä sekä matkailun edistämiskeskuksesta. Tutkimus annettiin Åbo Akademin valtiotieteellisen tiedekunnan yhteiskuntatieteen laitoksen tutkijoiden tehtäväksi siten, että tutkimuksen ensimmäisen osan, inventointi- ja haastatteluosan suoritti valt.yo. Christina Sandqvist esimiehensä valt.lis. Krister Ståhlbergin valvonnassa. Tutkimuksen toisen osan, konkreettisiin toimenpide-ehdotuksiin tähtäävän kehittämissuunnitelman laati lis. Ståhlberg kertyneen tutkimusaineiston pohjalta. Lounaisen saariston matkailututkimus ja kehittämisohjelma julkistetaan kesän alussa.

Arja Yli-Uotila

MATKAILUTUTKIMUKSEN ja kehittämissuunnitelman perusperiaatteena on elävän saariston säilyttäminen. Matkailu tulee sopeuttaa alueella vallitseviin elinkeinoihin ja siitä voidaan luoda alueen väestölle tuottava sivuelinkeino saariston perinteisten elinkeinojen kalastuksen ja maanviljelyn rinnalle. Tällöin matkailuinvestoinnit voidaan suunnata pieniin palveluyksiköihin kuten esim. vuokrattavat loma-asunnot, venesatamat, kahvilat jne. Matkailupalveluita tuotettaessa tulisi käyttää mahdollisimman paljon saariston omia raaka-aineita ja muita tuotannontekijöitä hyödyksi.

SUURTEN matkailulaitosten perustamista saaristoon tulee harkita erittäin tarkoin ja niitä tulee sijoittaa sinne vain rajoitetusti. Sijoituspaikan ratkaisevat hyvät maa- ja vesiliikenneyhteydet. Yli 1000 paikan laitoksia ei saaristoon tulisi lainkaan sijoittaa. Saaristossa jo olemassa olevia laitoksia tulisi edelleen kehittää, ei aina rakentaa uusia yksiköitä. Tällaisia kohteita voivat olla esim. täysihoitolat, joissa on sekä yöpymis- että ruokailumahdollisuus. Erilaisia palvelupisteitä ja toimintamuotoja voidaan myös sijoittaa lähelle toisiaan niin että eri pisteet vahvistavat toisiaan kuten esim. vierassatama — vuokramökit — telttapaikka — retkeilyreitti jne.

MATKAILUTUTKIMUKSEN haastattelussa kävi ilmi, että saaristolaiset suhtautuvat myönteisimmin yksityiseen loma-asutukseen, suoraavaksi suosituimmat olivat vuokrattavat loma-asunnot, järjestetty leirintä, hotellit, motellit tai vastaavat. Kaikkein vähiten pidettiin läpikulkumatkalla olevista veneilijöistä ja muista matkailijoista. Tämä on ymmärrettävääkin, sillä organisoimaton matkailu kuluttaa kaikkein eniten saariston herkästi haavoittuvaa luontoa.

MATKAILUN kehittämisohjelmassa kiinnitetään huomiota matkailupalveluiden tuotekehittelyyn saaristolaisten mielipiteet huomioiden. Tuotekehittelyssä tulisi huomioida mm. seuraavia seikkoja:

— lomamökkien ja lomakylien suunnittelussa olisi vuokrattavat mökit jo alunperin rakennettava, hyvätasoisiksi jotta niitä voidaan käyttää myös syys-talvikaudella.

— Matkailukauden pidentäminen on saariston matkailun kehittämisen perusehto. Talviloman vietto, syys-, talvi- ja kevätaikaan tehtävät kalastusmatkat, linnustus, erilaiset perinteiset saaristotapahtumat houkuttelevat matkailijoita sinne kuumimman kesän mentyäkin. Tällöin kuitenkin mm. asumisen mukavuus on edellytys matkailijan viihtyvyydelle.

— Saaristoon tulisi luoda koko alueen kattava vierassatamaverkosto, joista alueella nykyään vallitsee suurin puute. Jo tutuiksi tulleita huoltosatamia, joita on suhteellisen suuri määrä useimmissa kunnissa, voitaisiin laajentaa hyvän palvelutason vierassatamiksi.

— Veneilijöitä varten tulisi järjestää merkityt pienveneväylät ja muut reitit. Pienveneilystä on nykyisellään muodostumassa melkoinen ongelma saaristossa, joten osa haitoista voidaan eliminoida ja välttää jos määrätään tietyt reitit sekä maaetta vesiliikenteen käyttöön. Esim. veneväylät tulisi järjestää sellaisiksi reiteiksi, joiden läpipurjehtimiseen riittää normaaliin viikonloppupurjehdukseen varattu aika. Myös nopeusrajoitusten ottaminen käyttöön ahtailla saaristoväylillä tulee olla tavoitteena.

— Ohjelmapalveluiden tarjontaa saaristossa matkaileville tulee tehostaa. Kalastusmatkat, lomakylien yhteyteen rakennetut retkeilypolut ja kuntoradat, järjestetyt retket ympäristön kohteisiin, osallistuminen erilaisiin tilaisuuksiin tuovat vaihtelua lomailijan päivään.

— Organisoitua leirintämatkailua, joka sijoittui saaristolaisten arvostuksessa kolmannelle sijalle tulee myös voimakkaasti kehittää. Leirintäalueet tulee rakentaa palvelutasoltaan hyviksi ja niille on järjestettävä tehokas valvonta. Matkailututkimuksessa kävi ilmi, että suhtautuminen yleisiin leirintäalueisiin ei kaikkialla ollut myönteistä, sillä niillä sattuneet rauhattomuudet saivat saaristolaiset varovaisiksi,

Turku kongressien ja kokousten kaupunkina

Turun Kauppakorkeakouluseura r.y. järjesti 23. 4.-76 Futura Aboa -76 seminaarin aiheesta "Turun tulevaisuuden näkymät kokousten ja kongressien kaupunkina". Aamupäivän seminaari oli tarkoitettu etupäässä henkilöille, joiden työkenttää kokousten ja kongressien järjestäminen sivuaa. Iltapäivän yleisötilaisuuteen oli vapaa pääsy. Seminaarin aikana pidettiin Turun Kauppakorkeakouluseuran vuosikokous.

Aamupäivän seminaarissa toimi puheenjohtajana rehtori Caj-Gunnar Lindström. Seminaarin esitelmöitsijät ja aiheet olivat seuraavat: Johtaja Bengt Pihlström: "Tulevaisuuden kilpailutilanteesta; konferenssien markkinoinnista Suomessa", toimitusjohtaja Jorma Karskela: "Turun nykyiset ja tulevat tarpeet sekä resurssit kongressipalvelujen näkökulmasta", merenkulkuneuvos Nils Wetterstein: "Miten maa- ja meriyhteydet palvelevat Turkua — vai palvelevatko ne?, markkinointipäällikkö Veikko Vartio: "Turun ongelmat lentoyhteyksien kannalta — korjautuvatko ne?", kauppaneuvos Eino Jylhä: "Vähittäiskaupan ja kongressitoiminnan yhteistyöstä", toimitusjohtaja Heikki Mäki: "Miten suomalainen kongressiyrittäjä toimii? Myydäänkö Suomea kongressimaana tehokkaasti?", suunnittelujohtaja Keijo Ketonen: "Kokemuksia suuren kongressin järjestelystä", matkailupäällikkö Irmeli Torssonen: "Ongelmia kunnallisen matkailutoimen alalta", rehtori Atso Vuoristo: "Kielitaidottomuus ongelmana kongressien ja kokousten järjestämisessä", johtaja Bengt Bengtsson (Göteborg): "En regional sammanslutning som marknadsförare av kongresstjänster" ja kauppatieteen maisteri Risto Konttinen: "Resurssit ja yhteistyö".

Iltapäivän yleisötilaisuuden puheenjohtajana toimi professori Kalevi Piha, joka myös lausui seminaarin päätössanat. Tilaisuuden alussa rehtori Caj-Gunnar Lindström suoritti yhteenvedon aamupäivän työskentelystä. Esitelmöitsijät ja aiheet: Apulaisosastopäällikkö Klaus Törnudd: "Kokous- ja kongressipalvelujen kuluttajan kokemuksia", apulaiskaupunginjohtaja Johannes Koikkalainen: "Mitä hyötyä kunnalla on kokouksista ja kongresseista?", johtaja Bengt Pihlström: "Kongressimatkailun kehittäminen Suomessa" ja johtaja Bengt Bengtsson: "Sveriges västkust som kongressplats".

Apulaiskaupunginjohtaja Johannes Koikkalaisen esitelmä toisaalla lehdessämme. □

---

mutta hyvin järjestetyllä valvonnalla voidaan haitta poistaa.

MATKAILUTUTKIMUKSESSA on myös otettu huomioon lisääntyvän matkailun saaristolle aiheuttamia haittoja sekä tehty esityksiä siitä miten niitä voitaisiin lieventää. Aikaisemmin mainittu organisoimaton matkailu on jo nyt ongelmana, joten matkailuvirtojen ohjaaminen tiettyjä reittejä tiettyihin kohteisiin tulee tehostaa. Kunnallisten palveluiden kulutus varsinkin kesä-aikaan on myös eräs ongelmista. Esim. kunnan tarjoamista terveydenhoitopalveluista käyttävät matkailijat kesäkuukausina huomattavan osan ilman että kunta saa tästä mitään korvausta.

RYHTYESSÄÄN valmistelemaan lounaisen saariston matkailun kehittämisohjelmaa matkailuyhdistykset asettivat perusedellytykseksi sen, että matkailutoimen kehittämisen tulee tapahtua saariston asukkaiden ehdoilla ja toimesta. Yhdistykset toivovat, että tutkimus osoittautuisi hyödylliseksi Varsinais-Suomen saaristoalueita kehitettäessä. □

Laivalla saaristomerelle

JO seitsemännen peräkkäisen kerran ilmestyy Varsinais-Suomen Matkailuyhdistyksen, Turun kaupungin matkailuautakunnan, Varsinais-Suomen Maakuntaliiton ja Seutukaaviliton yhteistyönä "Saaristomeri 1976 — liikenneyhteydet" esite, joka on ainoa yhteisjulkaisu koko alueen liikenneyhteyksistä. Esitteessä on tiedot lähes kaikkien saaristossa liikennöivien alusten kulkuvuoroista, niihin liittyvistä linja-autoyhteyksistä, saariston matkailupalveluista jne.

Vaihtoehtoja liikkumiseen löytyy. Turusta käsin pääsee vesibussilla sekä lähisaaristoon: Vepsään ja Maisaareen että kauemmaksi Nötöseen Turun kaupungin ulkoiluualueille. Lisäksi Turusta voi lähteä saaristolaislaivoilla esim. m/s Klaralla Houtskariin ja Iniöön muutaman kerran viikossa tai m/s Utöllä Jurmoon ja Utöseen asti. Saariston sisällä voi liikkua lukuisilla aluksilla, mm. Kustavin Laupusten ja Iniön saariston eri kohteiden välillä purjehtii tänä kesänä yhteysalus m/s Hitis päivittäin sekä aamu- että iltapäivällä. Yhteysalus Velkua liikennöi Rymättylän ympäristössä, ja m/s Injo hoitaa liikennettä Nauvon eteläisessä saaristossa. Pietari Brahe nimisellä laivalla pääsee Rymättylän Röölästä Nauvon kirkonkylän kautta Ävensåriin ja Keistiöön sekä m/s Rosala ja m/s Kristina laivoilla voi purjehtia Hiittisten — Taalintehtaan — Kasnäsin reitellä.

YHTEYSLIIKENNETTÄ mantereelta Ahvenanmaalle hoitavat yhteysalus m/s Kumlinge ja Tre Mårsar-laiva, joilla pääsee joko Kustavin Vuosnaisista tai Korppoosta. Autoilijalle on myös tarjolla vaihteleva kiertomatka saaristossa, jolloin matkaa tehdään pitkin saaristotietä Paraisten—Nauvon—Korppoon kautta Houtskarin Mossalaan ja sieltä edelleen m/s Klaralla Iniön kautta Kustavin Laupusiin josta jälleen maanteitse takaisin Turkuun. Tämän reitin voi kesäaikaan tehdä torstaisin, lauantaisin ja sunnuntaisin.

SAARISTOMERI 1976 -esite ilmestyi toukokuun lopulla ja sitä on jakelussa sekä Varsinais-Suomen Matkailuyhdistyksen toimistossa, Turun kaupungin matkailutoimistossa ja eri neuvontapisteissä, saariston laivoilla ja losseilla, kunnantoimistoissa jne. Esitteestä otettiin tänä vuonna 13 000 kappaleen painos, mutta jos aikaisemmat merkit pitävät paikkansa, on esite melkoinen harvinaisuus jo keskikesän aikoihin. Voidaan sanoa, että saaristomatkailijan ABC menee kuin kuumille kiville. □

TURUN kaupunki on vastaanottanut uuden hammasklinikkavaunun, joka tulee palvelemaan ruutukaava-alueen ulkopuolisille kaupungin alueilla koululaisten hammashuoltoa ensisijaisesti. Hammasklinikkavaunu on 7,60 metriä pitkä ja 2,70 metriä leveä ja tarkoitettu joko traktorilla tai kuorma-autolla hinattavaksi. Vaunu käsittää odotus- ja hoitohuoneet sekä yhdistetyn sterilointi- ja kahviotilat samoinkuin saniteettitilat. Huomattavana parannuksena aikaisempiin vaunuihin nähden on se, että tämä vaunu on varustettu koneellisella ilmastoinnilla. Itse vaunun on valmistanut leppävirtalainen Urepol Oy ja sen on kalustanut Plandent Oy. Uutuutena on tässä vaunussa myös maan ensimmäinen kotimaista valmistetta oleva potilastuoli, jonka on tehnyt Planmeca Oy. Uusi hammasklinikkavaunu tulee palvelemaan mm. Hirvensalossa, Kakskerrassa, Moisiossa, Maariassa ja Jäkärlässä.

Turun kongressi- ja toimintakeskus valmistuu maaliskuussa

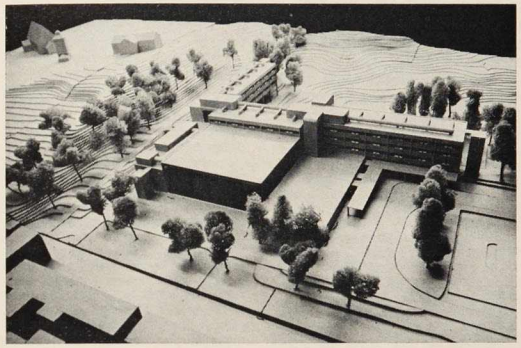

Pienoismallikuva Ikituurin kongressikeskuksesta ylioppilaskylän suunnalta nähtynä. Etualalla oleva suuri neliö on keskuksen 1 200 hengen toimintahalli, alhaalla sen oikealla puolen sijaitsee 254 hengen auditorio ja pääsisäänkäynti. Pääsisäänkäynnin vieressä kohoaa hotellisiipi ja takana vasemmanpuoleisessa siivessä sijaitsevat toimistotilat ja osa hotellihuoneista.

Suurten kotimaisten kokousten ja kansainvälisten kongressien edellyttämää peruspalveluvarustusta Turulla ei vielä ole majoitus- ja ravitsemuspalveluita lukuunottamatta. Riittävän suurten ja keskitettyjen tilojen lisäksi puuttuvat kongressien vaatimat tekniset apuvälineet, tulkkauslaitteet, konferenssijärjestelmä, sisäinen televisiojärjestelmä jne. Samoin puuttuvat päätilojen yhteydestä riittävät näyttely- ja luentosalitilat, komitea- ja valiokuntahuoneet, sihteeristön tarvitsemat konekirjoitus- ja monistustilat sekä muut työtilat, riittävät puhelimien ja telex-laitteiden liitäntämahdollisuudet jne. Tilanne korjautuu Turun kongressi- ja toimintakeskuksen avattua ovensa ensi vuoden maaliskuussa. Tämän monitoimirakennuksen suunnittelussa on huomioitu kansainvälisten kongressijärjestäjien asettamat vaatimukset ja toimintaedellytykset. Jo rakennuksen esisuunnitteluvaiheessa tutustuttiin joihinkin Euroopan kongressikeskuksiin ja niiden toimintoihin.

TÄHÄN mennessä Ikituuri on jo useana kesänä majoittanut ja tarjonnut ravintolapalveluja koti- ja ulkomaisille kokousryhmille, mutta toistaiseksi Turussa ei varsinaisesti ole ollut suurten kokousten ja konferenssien käyttöön sopivia tiloja. Kesähotelli Ikituurin suuri majoituskapasiteetti — yli 1.000 huonetta — on aikaansaanut jatkuvaa kongressikysyntää, mutta tarkoituksenmukaisten kokoustilojen puute on suurelta osin tähän saakka estänyt kongressien järjestämisen Turussa.

IKITUURIN kongressikeskuksen rakentaa Congress Center Turku Oy, jossa suurimpia osakkeenomistajia ovat Turun Ylioppilaskyläsäätiö ja Turun kaupunki. Osakeyhtiössä osakkaina ovat lisäksi muut turkulaiset korkeakoulusäätiöt, molemmat Turkuun liikennöivät laivayhtiöt ja muutamia yksityisiä ja julkisia laitoksia.

KONGRESSIEN TALOUDELLINEN MERKITYS SUURI

TURKULAISTA matkailua ajatellen tavoitteeksi tulisi asettaa juuri kongressimatkailun osuuden lisääminen, koska kongressimatkailu on eri matkailumuodosta taloudellisesti kannattavinta ja samalla sillä on vähiten matkailun kielteisiä vaikutuksia. Kongressiin osallistuva henkilö käyttää eräiden ulkomaisten tutkimusten mukaan n. 2,5 kertaa enemmän rahaa kuin tavallinen matkailija. Kongresseihin liittyy yleensä paljon järjestelyjä ja toimintoja, tarvitaan henkilökuntaa, erikoispalveluja, järjestelyjä jne. — tämä kaikki lisää isäntäpaikkakunnalle jäävää rahamäärää. Kongressien oheistoiminnat, virkistäytyminen, tutustumiskäynnit, matkat ennen ja jälkeen jne. hyödyttävät paikkakunnan muitakin matkailu- ja kuljetusalan yrittäjiä ja vähittäiskauppaa.

KONGRESSIMATKAT ovat varsin usein tietyn ammattikunnan opintoja tutustumismatkoja. Usein ne ovat myös kokouksiin osallistumisen ohella loma- ja liikematkoja. Siksi on oleellista, että kongressipaikkakunta kokonaisuutena on kiinnostava. Tässä suhteessa Turku nähtävyyksineen, saaristoineen sekä kaupan ja teollisuuden yksikköineen antaa hyvän lähtökohdan.

TOIMINTAEPRIAATTEET

TURUN kongressikeskus on nk. monitoimirakennus, jossa kaikki tarvittavat palvelut ovat samassa rakennuksessa. Keskus muodostuu useasta toisiinsa liittyvästä toimintayksiköstä, jotka tarvittaessa voidaan yhdistää suureksikin yhtenäiseksi tilaksi. Suurimmat toimitilat sijaitsevat rakennuksen pääkerroksessa: ne muodostuvat 1.300 hengen suurhallista, auditoriosta ja ravintolayksiköstä. Suurhallissa voidaan järjestää kokouksien lisäksi näyttelyitä, tanssitilaisuuksia jne.

RAKENNUKSEN pohjakerroksessa sijaitsevat varsinaiset ryhmätyö- ja kokoustilat sekä pienehkö, viihtyisä lobbybar-tyyppinen ravintola ja varaussauna kokoushuoneineen.

KONGRESSIKESKUS yhdistetään osittain maanalaisella käytävällä Ikituurin nykyisiin ravintolatiloihin, jotka peruskorjataan täysin syksyn aikana. Ravintola Ikituurin yhteydessä on käytettävissä myös pienempiä kokoushuoneita.

KONGRESSIKESKUKSEN toisessa kerroksessa sijaitsevat toimistotilat, tulkkien työskentelytilat, sanojenkäsittelyosasto ja osa hotellihuoneista — keskuksessa on 150-huoneinen ympärivuotinen hotelli, jonka huoneista pääosa sijaitsee keskuksen ylimmissä kerroksissa. Uusi kongressikeskus voi hoitaa 1.300 osanottajaa käsittävän konferenssin siten, että kaikki nykyajan vaatimukset tilojen mitoituksen, jäähdytyksen, äänitason ja teknisten apuvälineistöjen osalta voidaan täyttää.

TALVIKAUTENA, kun kesähotellin suuret majoitustilat eivät ole käytettävissä, majoitetaan kongressivieraat osin Turun muihin hotelleihin. Kongressikeskuksen maksimikapasiteetti vastaakin talviaikana kaikkien turkulaisten hotellien paikkamäärää eli 1.300 vuodepaikkaa.

Turun lentoasemalle uusi asemarakennus kesällä -78

■ Turun lentokentällä ovat rakennustyöt vihdoinkin käynnistyneet täydellä vauhdilla. Kallioiden louhintatyöt aloitettiin maanantaina 5. 4. 1976. Kalliota irroitetaan noin 82 500 kuutiota. Louhinta ja sepeliksi murskaaminen on tarkoitus saattaa päätökseen kuluvan vuoden marraskuussa. Uuden matkustajaterminaalin rakennustyöt päästäneen aloittamaan ensi vuoden helmikuussa, jolloin tilat valmistuisivat kesällä 1978.

Liikenneministeriö vahvisti Turun lentoaseman uuden matkustaja-asema- ja lennonvarmistusrakennuksen perustamissuunnitelman sekä esisuunnitelman kolme vuotta sitten ja antoi samalla suunnittelukehoituksen rakennushallitukselle. Esisuunnitelmassa olleet huonealat eivät kuitenkaan olleet riittävät matkustaja-asemarakennuksen osalta lähinnä yleisö- ja yleisön palvelutilojen suhteen. Luonnosten jatkokehittely ja uusi esisuunnitelma ovat nyt valmistuneet.

Uudesta esisuunnitelmasta ilmenee, että kokonaishyötypinta-alan lisäys, 602 neliötä, on 18 % suurempi aikaisempaan esisuunnitteluun verrattuna. Pinta-alojen lisäys on tapahtunut pääasiassa rakennuksen matkustaja-aseman osalta.

Yleisö- ja yleisöpalvelutilat, jotka aikaisemmassa esityksessä olivat 770 neliötä ovat nyt 1 620 neliötä. Lisäksi tarvittiin näihin liittyviä liikennetiloja 302 neliötä, jotka aikaisemmasta ohjelmasta puuttuivat kokonaan.

Pinta-alojen lisäämiseen vaikuttivat mm. rakennuksen sijoituspaikasta johtuva rinneratkaisu, jolloin yleisötiloja jouduttiin hajoittamaan kahteen kerrokseen; lentokoneiden koon kasvaminen, jolloin samanaikaisesti käsiteltävien matkustajien lukumäärä on lisääntynyt ja tilantarve kasvanut; lentoliikenteen odotettua nopeampi kasvaminen, charter-lentojen lisääntyminen ja eräiden tilojen, kuten kuormaustilat, puuttuminen kokonaan. Vastaavasti on joudutu säästämään muiden tilojen osalta esim. Finnairin kuormaus- ja teknisen kaluston varustetilat 345 neliötä sijoitetaan toistaiseksi lentoasemalla jo oleviin rakennuksiin.

Rakennushankkeen toteuttamisaikataulu on laadittu rakennushallituksessa ja sen mukaan voinee rakentaminen alkaa helmikuussa 1977, jolloin tilat valmistunevat kesällä 1978. Kustannusarvioennuste, joka on laadittu uuden esisuunnitelman perusteella päättyy 14,4 milj. markkaan, erillinen lämpökeskus mukaanluettuna 15,4 milj. markkaan. Kustannukset jakautuisivat aikataulusuunnitelman mukaan seuraavasti: v. 1976 600 000 mk, v. 1977 8 000 000 mk ja v. 1978 5 800 000 mk.

Tulevan asemarakennuksen kokonaistilavuus on 22 200 kuutiota, bruttopinta-ala 5 640 neliötä ja hyötypinta-ala 3 890 neliötä sekä pituus 110 metriä. Rakennuskerroksia on matkustajahalliosassa kellarikerros mukaanluettuna kolme siten, että lähtevä liikenne tulee sisään 2. kerrokseen ja saapuvan liikenteen matkustajat poistuvat 1. kerroksen kautta asematason korkeudella. Lennonvarmistusosassa on kerroksia viisi, lähilennonjohdon sijaitessa nyt n. 14 metrin korkeudessa vanhan lennonjohdon ollessa nykyisin vain n. 7 metrin korkeudessa kentän pinnasta.

Uusien liikennealueiden rakennustyöt aloitettiin syksyllä 1974. Vanhalle lentoasemarakennukselle tulevan uuden tulotien raivaustyöt aloitettiin marraskuussa 1974 ja päällystystyö suoritettiin toukokuussa 1975. Uuden asematason raivaukseen päästiin marraskuussa 1974, viemäri- ja putkityöt aloitettiin tammikuussa 1975 ja saatiin valmiiksi kesäkuussa 1975. Leikkaus- ja pengerrystyöt aloitettiin uudella alueella toukokuussa 1975 ja ne jatkuvat edelleen. Pääkiitotien tutkimus aloitettiin viime vuoden kesäkuussa ja saatiin päätökseen saman vuoden syyskuussa.

Lentoaseman kehittäminen on jaettu kahdeksi rakennusvaiheeksi. Ensimmäinen rakennusvaihe käsittää uuden matkustajaterminaali- ja lennonvarmistusrakennuksen ja siihen liittyvät uudet lento- ja maaliikennealueet. Vaiheen kustannusarvio on 28,0 milj. mk (maarakennustyöt 12,6 milj. mk ja talonrakennustyöt 15,4 milj. mk.). Tämä vaihe valmistuu siis kesällä 1978.

Toinen rakennusvaihe käsittää uuden pääkiitotien, joka leikkaa nykyisen noin 45 asteen kulmassa sen länsipäässä. Vaiheen kustannusarvio on pääkiitotien osalta 35,0 milj. mk. Toinen rakennusvaihe on ohjelmoitu ilmailuhallituksen toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 1977—81, mutta rahoitussyistä jouduttaneen vaiheen toteutusta kuitenkin lykkäämään.

Louhintatyöt suorittaa Salon Louhinta Oy. Maarakennustöiden työpäällikkönä toimii insinööri Reijo Tasanen ilmailuhallituksesta ja vastaavana rakennusmestarina Yrjö Inkinen. Asemarakennuksen pääsuunnittelija on arkkitehtitoimisto Matti Hakuri. □

● Turun lentokentän maapohjatyömaa. Taustalla vasemmalla näkyvät nykyiset lentoasemarakennukset säilytetään koulutus- ja varastotiloina. Suunnitelmien mukaan ensi vuonna aloitetaan lentokentän uuden matkustajaterminaalin rakennustyöt. — Valok. Erkki Paakki.

KORKEA TEKNINEN PALVELUTASO

SUURET kokoukset ja koulutustilaisuudet edellyttävät kokouksenpitopaikalta monipuolista apuvälineistöä. Teknisten palveluiden on oltava nopeita ja joustavia. Suoritetun selvitystyön jälkeen päädyttiin mahdollisimman monipuoliseen ja korkeaan tasoon laitteistojen kohdalla: perinteellisten AV-laitteiden lisäksi Ikituurin kongressikeskuksessa on sisäinen TV-järjestelmä, keskitetty kuvan ja äänen ohjaus, ns. kongressijärjestelmä sekä sanojenkäsittelyosasto, jolla tarkoitetaan keskitettyä sihteeri- ja käännöspalvelua, monistus- ja kopiopalvelua sekä äänentaltiointijärjestelmää. Suurimmissa tilayksiköissä kuten toimintahallissa ja auditoriossa on kiinteät tulkkauskopit (6-kanavainen langaton simultaanitulkkausjärjestelmä), pienempiin tiloihin voidaan sijoittaa siirrettävät kopit.

IKITUURIIN tulee IBM:n kehittämä uusi tietokone- ja puhelinjärjestelmä, jota käytettäessä jokaista puhelinta voidaan käyttää myös sanelukoneena. Edelleen puhelimet voidaan yksinkertaisesti ohjelmoida toimimaan automaattisina numeronvalitsijoina aina Keski-Eurooppaan saakka. Mainittu järjestelmä hoitaa kongrsesikeskuksen huone- ja muun varaustilastoinnin, laskutuksen, varastokirjanpidon ja kiinteistövalvonnan. □

Saariston kesämökit — uhka ainutlaatuiselle maisemalle

■ Turun taidemuseossa oli tammi—helmikuussa 1976 esillä valokuvanäyttely "Saariston kesämökit — uhka ainutlaatuiselle luonnolle". Näyttelyn valokuvat valokuvaaja Kaius Hedenström oli viime kesänä kuvannut pääasiassa Turun saaristossa. Näyttely pyrki osoittamaan miten uusi kesämökkiasutus usein on tuhonnut saaristomme luonnonkauneutta. Tähän on tultu — mitä olisi tehtävissä saariston maisemallisten arvojen säilyttämiseksi, kysyy valokuvaaja?

LAAJAN saaristomme maisemat kuuluvat maailman kauneimpiin. Suurenmoinen merellinen luonto on kuitenkin perin haavoittuva ja siksi voimakkaan suojelun tarpeessa — eikä vähiten yhä laajenevan vapaa-ajan asutuksen vuoksi Nopeasti ja vailla suunnitelmallisuutta ovat kesämökit päässeet leviämään yli ainutlaatuisen saariston. Monet rantamien nykyisistä uudisrakennuksista muistuttavat suurennettuja nakkikioskeja tai kantikkaita bensa-asemia. Niinikään rakennetaan "tavanomaisia" kesäasuntoja, joiden kattokalteevuuksilla, ikkunoilla ja mittasuhteilla ei ole mitään yhteistä saariston perinteisen rakennustyylin kanssa, toteaa Kaius Hedenström ja jatkaa:

NÄYTTELYLLÄNI haluan kiinnittää huomion saariston näkymiä uhkaavaan maiseman tärvelyyn. Toivon, että seuraavassa luetelluja ankaria sääntöjä ruvettaisiin soveltamaan mahdollisimman pian — meidän on nimittäin vihdoinkin tajuttava vastuumme ja säästettävä ne alueet, jotka vielä voidaan pelastaa maisemaa pilaavalta, väärältä rakentamiselta:

— Kaikki rakennusluvat on harkittava tarkoin tapaus tapaukselta. Uusia rakennuksia ei saa rakentaa rantaviivalle, avoimille rannoille tai kallionharjanteille. Ainakin ne rakennukset, jotka tyylinsä puolesta eroavat perinteisestä rakennustyylistä, pitää sijoittaa piiloon.

— Näkyvälle paikalle sijoitetut lipputangot on saaristossa kiellettävä kokonaan. Poikkeuksena kalastustilat ja kyläkokonaisuudet, joissa ne kuuluvat maisemaan.

— Rakentaminen on tästä lähtien keskitettävä jo rakennetuille saarille ja alueille, sekä niihin vanhoihin kyläyhteisöihin, joita kokonaan uhkaa saariston valitettava autioituminen.

— Vapaa-ajan rakennusten, jotka rakennetaan saaristokyliin tai niiden välittömään läheisyyteen, tulee sopeutua perinteiseen rakennustyyliin. Rakentajien, jotka eivät tajua vanhan saaristomiljöön — kalliin kulttuuriperintömme — säilyttämisen tärkeyttä, tulee sijoittaa uudet kesämökkinsä ulapoilta ja reiteiltä täysin näkymättömiin, metsän tai metsikön armeliaaseen kätköön.

— Rakennusten värityksen valvonta kovennettava: jo pystytetyt mökit, jotka sijaitsevat näkyvästi joko rantaviivassa tai kallioharjanteilla, on maalattava niin huomaamattomiksi kuin mahdollista.

— Karut puuttomat luodot, erityisesti ulkosaaristossa, on kokonaan jätettävä rakentamatta. □

TURKU-SEURA, ÅBO-SAMFUNDET r.y

Toiminnanjohtaja
Verksamhetsledare

Ilmari Rinne
Taskulantie — Taskulavägen 1 G 116
20300 Turku — Åbo 30
Puh. — Tel. 382 596

Talouspäällikkö - Ekonomichef

Ulla Eura
Linnankatu — Slottsgatan 8 A 14
20100 Turku — Åbo 10
Puh. — Tel. 24 992

Svensskspråkig sekreterare - Ruotsinkielinen sihteeri

Erik Bergh
Svartmunkegränd — Mustainveljestenkuja 2 A
20100 Åbo — Turku 10
Tel. — Puh. 13 030

Postisiirtotili - Postgiro
TU 32 300-4

Turun hotelli-paketti

■ Kahdeksan turkulaista hotellia on ensimmäisenä Suomessa toteuttanut laajamittaisen yhden kaupungin hotellien matkailupaketin, jonka mottona on "tänä kesänä matkailemme ainoastaan kotimaassa." Päätarkoituksena on kotimaisen matkailun elvyttäminen ja samalla tiedottaa kuinka edullista on matkailu Suomessa: asua viihtyisissä hotelleissa, nauttia ihanasta kesästä ja kuulusta Turun saaristosta.

Paketin voimassaoloaika on kesä-, heinä- ja elokuu. Turussa on hotellihuoneissa vuoteita ympärivuotisina 1 803 kpl ja kesäaikana 4 069 kpl sekä ravintoloita 36 kpl ja niissä asiakaspaikkoja 8 214 kpl. Pakettiin kuuluvissa hotelleissa maksaa kuusi vuorokautta puolihoidolla ainoastaan 330—540 mk. Lapset alle 4 v. ilmaiseksi ja alle 12 v. 50 %:n alennuksella.

Työryhmä on teettänyt 50 000 kpl esitteitä, julisteita ym. materiaalia, jotka on jaettu eri puolille Suomea. Paketissa ovat mukana hotellit Hamburger Börs, Ikituuri, Maakunta, Marina Palace, Ruissalo, Seurahuone, Turku ja Hospits. Työryhmän puheenjohtajana on toiminut johtaja Olavi Virtamo. Jokaisella "pakettihotellilla" on oma edustajansa. Matkailulautakuntaa edustaa matkailupäällikkö Irmeli Torssonen. Tekniilisenä toteuttajana on ollut mainospäällikkö Mikko Kuusikoski.

FINNHOTELS-KETJUN RAVINTOLOISSA UUDISTUKSIA

Finnhotels-ketjun Länsi-Suomen alueen ravintoloissa on asiakaspalvelun tehostamiseksi suoritettu uudistuksia ja parannuksia.

Talvikauden suljettuna ollut Turun rautatieaseman ravintola on pessyt täydellisesti kasvonsa. Asemaravintola jatkaa toimintaansa Buffeli-nimisenä. Finnhotels-ketjulla on Länsi-Suomen alueella yhdeksän toimintapistettä. Hotelli Ruissalo tarjoaa kesällä lukuisia ulkoilu- ja harrastusmahdollisuuksia, mm. pyöräilyä, veneilyä ja kalastusta. Uudistuksilla on 1822-luvulta peräisin oleva vanha ja tunnelmallinen Naantalin Kaivohuone pyritty säilyttämään sellaisenaan huomioimalla ajan hengen vaatimukset, nykyaikaiset sosiaalitilat sekä miellyttävä ja viihtyisä ympäristö. Kaivohuoneen viidessä erityyppisessä ravintolassa on yhteensä 758 asiakaspaikkaa. □

KULTAISEN RAUHAN KELLARI
DEN GYLDENE FREDEN

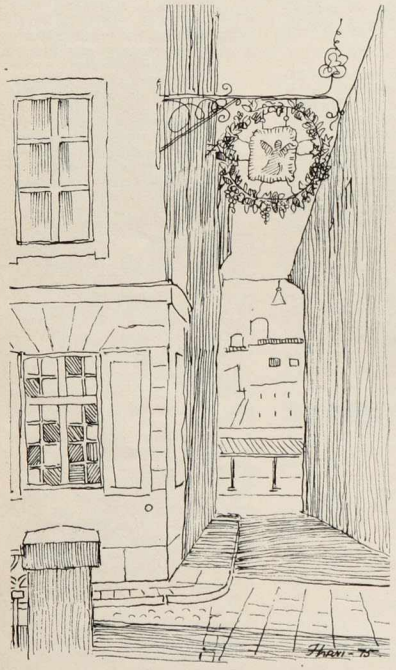

● **Fredenin nurkkaus ja kyltti.**

KUN olemme laivalla saapuneet Tukholmaan ja ylitämme vilkkaan liikenneväylän, olemme Vanhassa Kaupungissa, jonka sokkeloiset katukujat imevät meidät viehättävällä tavalla. Näillä kapeilla kaduilla eivät autot pahasti häiritse ja rakennusten patina kertoo satojen vuosien iästä. Täällä on kauppoja, keramiikkaverstaita, taidegallerioita, kahviloita, kapakoita. Täältä sitä löytää ohjelmaa riittävästi, jos vain päivän pari viipyy sosialistisen kuningasvallan pääkaupungissa.

KAKSI katua, Västerlånggatan ja Österlånggatan ovat tämän vanhan kaupunginosan valtaväyliä, vaikkakin kapeita. Österlånggatan 51 on iäkäs talo 1700-luvun alkupuolelta. Sen nurkalla on koristeellinen kyltti, josta tiedämme olevamme kuulun Bellmanin kellarin kohdalla. Ehkä tämä on meille mieluinen toteamus väsyttävän katukujapatikoinnin jälkeen.

V. 1721:n lopulla avattiin tässä ravintola Den Gyldene Freden. Avausvuosi oli Uudenkaupungin rauhan vuosi. Tukholmassa juhlittiin, vaikka rauhaa Venäjän kanssa ei voitukaan sanoa kultaiseksi. Se oli kuitenkin rauha.

HISTORIAA

VIINURI Petter Hellberg rakensi tämän talon 1720—22. Ravintolalla on satavuotinen kellarimestari-viinuritraditio. Tulevat viinurit aloittivat oppipoikina ja renkeinä kohoten sälleiksi ja tarjoilijoiksi. Hellberg möi talon 1750 viinuri Holmbergille. Hänen aikansa oli myös Bellmanin aikaa. Tarjoilija Hollinderista tuli Bellmanin hyvä ystävä ja myöhemmin hotellitalon omistaja.

KUN kellarimestarin leski Jeanette Chievitz, joka oli sitten Fredenin vuokraajana, ymmärsi mainoksen arvon, painatti kolmikielisen tiedotuslehtisen n. v. 1830:

> KELLARI FREDEN RAUTATORIN LUONA TUKHOLMASSA.
> ALLEKIRJOITTANEELLA ON KUNNIA SUOSITELLA HYVIN SISUSTETTUA ja Matkustajien kaipaamaa paikkaa, joka sijaitsee kaupungin keskustassa, jossa nyt kaikki Liikemiehet asuvat. — Löytyypä täältä isompia ja pienempiä hyvin kalustettuja Huoneita ja yksinäisiä Huoneita Palvelijoille myös Vaunuvajoja. — Ja viiniä tarjotaan täällä ruuan kanssa halpaan hintaan.
> — — —

JEANETTE Chievitz oli tarmokas nainen. Kerrotaan, että hän väitti puhuvansa miehensä kanssa joka viikko tämän kuoleman jälkeen ja uskoi antavansa hänelle neuvoja kaikessa. Hän oli kuitenkin hyvin sydämellinen ihminen, joka auttoi köyhiä taiteilijoita, jotka asuivat Österlånggatanin varrella.

SEURASIVAT sitten kellarimestarit Forsberg 1848 ja Wahlberg 1854 sekä hänen poikansa 1890, jonka kuolinpesä möi Fredenin taidemaalari Anders Zornille ja Emil Kyhlenbergille v. 1919. Kellari suljettiin 1920 ja vihittiin restauroituna 1922 joulukuun 12 pnä uudelleen käyttöön.

HE VIIHTYIVÄT HYVIN KULTAISESSA RAUHASSA

EIVÄT ne kellarissa kävijät mitään pakanoita olleet. On muistettava, että Bellman aloitti runoilunsa hengellisin lauluin, että Swedenborg oli hurskas mies ja taivaallisten näkyjen näkijä sekä hänen ihailijansa Stagnelius, joka pohti taivaallisen ja maallisen rakkauden ristiriitaa, vakava mies.

CARL MIKAEL BELLMAN (1740—1795) palveli tullilaitoksessa samassa korttelissa missä Freden sijaitsi. Vaikka lähistöllä oli yli 20 kellarikapakkaa, oli Freden hänen kantapaikkansa. Bellman mainitsee Fredenin kaksi kertaa. Ensin v. 1768 kirjoittaessaan "Bacchussotilaiden kellarimarssin" ja sitten 1780 lehdessä "Hvad behagas" musiikkimies Mowitzin vaelluksesta kellaritrahtööristä toiseen. Tällainen tapa lienee vieläkin eräillä Bacchuksen palvelijoilla. Bellmanin nuoruudenajan poikkeukset hyveen tieltä aatelisjunkkarien kanssa sujuivat rattoisasti kellariravintoloissa, mutta myöhemmin etsiessään inspiratiota runoihinsa hän etsi yksinkertaisia krouveja. Hän oli hyvin tunnettu Fredenissä, missä sai hiljaisuudessa kuunnella nymfejään. Tästä korttelista löysi Bellman morsiamensa Lovisa Fredrikankin.

EMANUEL SWEDENBORG (1688—1772) oli luonnontutkija ja teosofi, joka uskoi olevansa suorassa yhteydessä henkimaailmaan. Tämän hiljaisen miehen nähtiin usein istuvan Fredenissä ja poistuvan ensimmäisten maljojen juontien jälkeen. Häntä saatettiin juhlia, mutta myös käsitellä narrina, jolloin hän kiireesti poistui taikapuutarhaansa Horninkadun varrelle. Näin 1760-luvulla.

ERIK JOHAN STAGNELIUS (1793—1823) oli runoilija, jonka säkeet sisältävät nykyaikaisia piirteitä. Hän toivoi edes varjon vilahtavan Swedenborgista himmeissä kellariholveissa. Stagnelius söi säännöllisesti Fredenissä, sillä se sijaitsi hänen asuntonsa ja työpaikkansa välillä. Toisinaan hän asuikin Fredenin hotellihuoneessa. Evert Taube koristi tämän huoneen liian räikeästi, mutta se korjattanee runoilijahuoneeksi.

KERROTAAN, että Stagnelius tuli kerran huoneestaan alas kellarimestarin luo pyytäen saada maksaa laskunsa. Tämä pyysi kuninkaallista kirjuria, jollainen S. oli, odottamaan kuukauden loppuun, koska hän ei nyt ehtinyt laskemaan. Silloin Stagnelius sanoi huomenna kuolevansa, joten laskulla olisi kiire. Kellarimestari, joka tunsi runoilijan oikut ja hänen mielikuvituselämäänsä, kehoitti panemaan mielestä pois sellaiset ajatukset. Seuraavana aamuna, kun kellarimestari oli jo unohtanut kaiken, kuultiin asuntokerroksesta laukaus. Runoilija on ampunut itsensä! uskottiin ja juostiin hänen huoneeseensa. Stagnelius käveli rauhallisesti lattialla ja aivan vahingoittumattomana. Ei tuntunut ruudin savuakaan. Runoilija vain tuli harmistuneeksi siitä, että hänen rauhaansa häirittiin ja tarttui hiilihankoon ajaakseen uteliaat ulos. — Todettiin sitten, että eräs toinen henkilö oli ampunut itsensä.

MUITA Fredenissä viihtyviä olivat m.m. muinaistutkija Jakob Adlerbeth sekä ruotsalaisen pöytä- ja seuralaulujen kuulu tekijä Johan Valerius, joka kirjoitti:

> "Menkää Valtiomiehet
> ja jalolla ahkeruudella
> Rauha maailmaan saattakaa!
> Mutta ennenkuin Rauha tänne ehtii,
> ennen, uskon, ehdin minä Fredeniin."

VALERIUS oli tullimies, kuten Elias Sehlstedtkin, elämänilon runoilija, joka usein istui iltatotin ääressä Fredenissä sanakirjojen tekijän C. M. Ekbohrnin pöydässä.

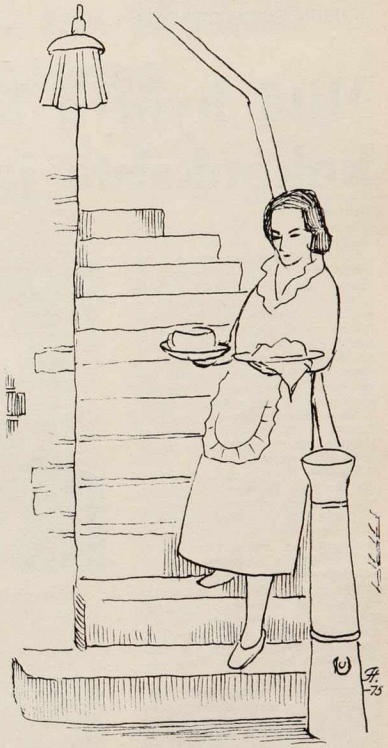

● **Kellariportaat.**

BELLMANIN MUISTO

VUODELTA 1899 muistelee eräs läsnäollut "Bellmans Minne"-iltaa Fredenissä:

> "Kuljemme kapeaa, pimeää Tullikatua etsien mutkikkaita portaita. Päästyämme kylmästä lämpimään löydämme veljiämme pöytien ääresta. He viettävät iltaa "teräviä" maistellen. Useimmat ovat paitahihasillaan polttaen Geflen Vaakunaa pitkissä liitupiipuissa. Lievässä talikynttilän tuikkeessa vaikuttaa kaikki tympeältä.
> Porvarillisesti kalustetussa salissa on Bellman-museo. Näemme rintakuvan runoilijasta. Se on nostettu kullatulle jalustalle lähelle puheenjohtajan tuolia. Lattialle on ripoteltu katajanhavuleikettä. Hyllykössä on maljoja ja tinapikareita. Ulla Winblad ja Kolmätarlotta juoksevat ympäri rokokooasuissaan hoitaen tarjoilun. Bellmania palvova Anders Zorn noaa pöytää vasten pää käsien varassa. Hän sulkee silmänsä ja näyttää tahtovan olla häiriintymättä voidakseen kokonaan nauttia lumoavista soinnuista".

Apulaiskaupunginjohtaja:
JOHANNES KOIKKALAINEN:

Mitä hyötyä kunnilla on kokouksista ja kongresseista?

Sanonta, että maapallo on pienentynyt on sekä epätodellinen ja väärä, että tosiasioihin nojautuva ja oikea. Maapallo ei suinkaan ole kutistunut, mutta teknisen edistyksen myötä ovat välimatkat ajallisesti lyhentyneet. Matkat, joiden aikaisemmin laskettiin kuluttavan aikaa monia viikkoja ovat nyt laskettavissa tunneissa. Tämän liikenteessä ja liikkuvuudessa tapahtuneen vallankumouksen johdosta ihmiset ovat tänään lähempänä toisiaan kuin esimerkiksi tämän vuosisadan alussa.

Yleisen liikkuvuuden parannuttua ihmisten kaikkinainen kanssakäyminen on lisääntynyt räjähdysmäisesti. Se on tuonut mukanaan uusia muotoja, joista eräs merkittävämpiä on valtakunnallisten ja kansainvälisten kokousten ja tapaamisten lisääntyminen.

Kokouspaikkakunnan valinnassa luonnollisesti vaikuttavat monet eri tekijät, mutta ratkaisevia ovat sellaiset kysymykset kuin tarpeelliset huonetilat, joissa kokous voi mahdollisimman hyvissä ulkoisissa olosuhteissa toimia.

Osanottajille täytyy löytyä kohtuulliset majoitusmahdollisuudet. Kokouspaikkaa valittaessa päätöksen tekoon vaikuttaa myöskin paikkakunnan yleinen palvelutason aste, joka koskee sekä välttämättömyyspalveluja että huvielämää. Tärkeää on myös minkäläiset liikenneyhteydet ovat.

Edellä esitetyt vaatimukset huomioiden Turku on keskimääräistä edullisemmassa asemassa maamme muihin kaupunkeihin verrattuna. Liikennepalvelut ovat vähintäinkin kohtuulliset oli sitten kysymys maa-, vesi- tai ilmakuljetuksista. Samoin huonetiloja on saatavissa eri kokoisia tilaisuuksia varten. Majoitusmahdollisuudet ovat myös viime vuosien aikana merkittävästi parantuneet ja jo nykyisellääkin Turku voi varsinaisena kongressiaikana kesällä vastaanottaa ja vastata varsin laajamittaisista tilaisuuksista. Rakenteilla olevan kongressicenterin valmistuttua edustamme tulevaisuudessa niin määrällisesti kuin tasollisesti valtakunnan korkeimpaa vaatimustasoa.

Johannes Koikkalainen

Mitä hyötyä kunnilla on kokouksista ja kongresseista? Sallittaneen minun tarkastella kysymystä vain Turun kannalta, sillä minulla ei ole riittävästi tietoa muista kunnista.

Kaikilla asioilla on hyvät ja huonot puolensa ja tämä viisaus pätee myöskin tässä asiassa. Kun myönteiset ja kielteiset seikat pannaan vaakaan niin yleisen käsityksen mukaan myönteiset puolet ovat ratkaisevasti painavampia.

Tarkastellaanpa ensin negatiivisia tekijöitä.

Ollakseen edes kohtuulliset vaatimukset täyttävä kongressipaikkakunta kunnan tulee joko rakentaa tai olla myötävaikuttamassa kokoontumistilojen aikaansaamiseen. Nämä tilainvestointikustannukset saattavat olla varsin mittaviakin, eikä niiden takaisin saantiin vuokrien avulla ole mitään mahdollisuuksia. Kun rakentamiskustannusten lisäksi tulevat korjaus-, huolto-, lämmitys-, valaistus- ja henkilökunta- ym. kustannukset, on taloudellinen tulos selvästi tappiollinen.

Osallistuessamme johonkin kokoukseen kotimaassa tai ulkomailla, edellytämme, että tiedotus- ja neuvontatoiminnat ovat auttamassa meitä oudossa ympäristössä. Samaa palvelualttiutta odotetaan meiltä ja sen mukaan on Turussa myös toimittu.

Kuljetuspalvelujen järjestely on varsin usein nimenomaan kaupungin tehtävänä. Käytäntö on osoittanut, että kaupunki joutuu usein järjestämään ilmaiskuljetuksia kohteesta toiseen, tosin etupäässä vain kaupungin rajojen sisäpuolella.

Kaupungin erilaiset maksulliset nähtävyydet useissa tapauksissa joudutaan tarjoamaan osanottajille ilmaiseksi. Monet tilaisuudet vaativat kaupunkia myös osoittamaan vieraanvaraisuutta vastaanottotilaisuuden, lounaan, illallistilaisuuden tai muun huomaavaisuuden merkeissä, ja ne poikkeuksetta kysyvät rahaa, työvoimaa ja viranomaisten aikaa. Kaupunki joutuu usein ilmaisten kokoustilojen luovuttamisen ja niiden koristelun lisäksi suorittamaan myös tilaisuuden juhlistamiseksi ilmaisliputuksia silloilla ja kokouspaikalla sekä eräissä tapauksissa osallistumaan tilaisuuden järjestelystä aiheutuviin suoranaisiin taloudellisiin kustannuksiin.

En ole luonteeltani pessimisti vaikka edellä kertomani saattaisi antaa aiheen senkaltaiseenkin ajatteluun. Halusin vain tarkastella tuota mitalin toista puolta ensin ja siirryn sitten mitalin paremmalle puolelle.

Historiallisesta taustastaan johtuen Turku on aina ollut matkailukohde ja luonteeltaan kansainvälinen kaupunki. Etunsa on myös maantieteellisesti edullisella sijainnillamme. Nämä ovat lähtökohdat, joista lähdemme kehittäessämme kaupunkiamme myös kongressikaupunkina.

Kokousten ja konferenssien aiheet, niiden käsittely ja sanoma tuo uusia henkisiä virikkeitä tai syventää kaupunkilaisille tunnettujen asioiden sisältöä. Tätä markoissa mittaamatonta arvoa pidän erittäin merkittävänä ja suuresti arvostettavana antina henkiselle ilmapiirille. Kansainvälisissä tilaisuuksissa monilla turkulaisilla on mahdollisuus tavalla tai toisella päästä kosketukseen ja keskusteluun ulkomaalaisten kanssa ja näin rikastuttaa ja laajentaa omaa tietämystään.

Katsellessani aluksi mitalin negatiivista pintaa puhuin asioista kunnallismiehen tavoin, toisin sanoen taloudellisin arvoin.

Kokous- ja kongressimatkailussa ei suinkaan kaupungin kannalta ole yksinomaan kysymys vain kielteisistä taloudellisista rasituksista. Kokous- ja kongressimatkailun paikkakunnalle jättämästä taloudellisesta tuotosta on tiettävästi tehty useitakin tutkimuksia, joista aivan selviä kokonaismarkkamääriä ei helposti ole esiteltävissä. On selviö, että jokainen turisti jättää tietyn markkamäärän käyntipaikkaansa, mutta luonnollisesti kokousten ja kongressien osanottajat, jotka viipyvät paikkakunnalla useamman päivän, käyttävät rahaa enemmän kuin kauttakulkijat. Asiantuntijoilta saamani tiedon mukaan ns. kongressiturismi edustaa matkailun alalla varsin pientä osaa, noin 1 % koko turismista, mutta sen kuluttama markkamäärä henkilöä kohden on huomattavasti suurempi kuin ns. tavallisen matkailijan. Luonnollinen selitys tähän on, että usein kokososanottajat ovat jonkun yhteisön tai laitoksen lähettäminä ja kustantamina tai ovat saaneet tilaisuutta varten stipendin tai muuta taloudellista tukea. Näin jää mahdollisuus käyttää rahaa enemmän omiin tarpeisiin ja niiden palvelujen saamiseksi mitä kokouspaikkakunta tarjoaa.

Matka- ja huvipalvelujen lisäksi varsin yleisesti useamman päivän paikkakunnalla oleskeleva turisti käyttää hyväkseen myös muun liike-elämän tarjoamia hyödykkeitä, esim. matkamuistoja, vaatteita, koruja, taidetta, ruokaa, niin se lisää liike-elämän kauppavaihtoa, tuo lisää tuloja ja varallisuutta, josta osa verotuksen kautta tulee kunnalle. Joitakin vuosia sitten suoritettiin Tukholmassa erään kansainvälisen konferenssin yhteydessä taloudellinen tutkimus. Selvitettiin mikä oli 500 osanottajan, joista 400 ulkomaalaista tilaisuuden liikevaihto.

Kysymyksessä oli kolmen päivän pituinen tilaisuus. Näinä kolmena päivänä liikevaihto oli 950.000 kruunua. Summa jakaantui seuraavasti: 300.000 kruunua tilavuokriin, painotuotteiden valmistukseen, palkkoihin, palkkioihin ja sihteeristökustannuksiin, 50.000 kruunua paikallisiin kuljetuksiin, autovuokriin, teknisiin käynteihin, sightseeing-kierroksiin ja suurempiin kongressimatkoihin maassa, 300.000 kruunua hotelleihin ja ateriohin ja 150.000 kruunua osanottajien ostoksiin tavarataloissa ja myymälöissä sekä yksityisiin kuljetuksiin, yms.

Lisäksi tulivat lentolippujen myynnistä koituvat tulot. Laskettiin, etiä vähintään 40 % ulkomaalaisista osanottajista käytti kansallisen lentoyhtiön, SAS:n palveluksia ja näistä keskimääräiseksi lasketun lipunhinnan mukaan koostui lippujen myynnistä n. 150.000 kruunua. Jos tämä pätee lahden takana, niin ei täälläkään kovin suuria eroja voi olla rahankäytössä. Suuret kansainväliset kongressit merkitsevät paikkakunnalle siis suurten valuuttamäärien liikkumista.

Mitkään palvelut eivät synny ilman ihmistyövoimaa. Mittava tilaisuus tuo mukanaan myös meillä tällä hetkellä niin kipeästi kaivattua työllisyyttä niin hotelli- ja ravintola-alalle kuin liike-elämän palvelukseen, kuljetusalalle, tulkeille, kielenkääntäjille, kokousten järjestäjille ja siinä tarvittavalle sihteeristölle.

Lopuksi haluaisin turkulaisena korostaa oman kaupunkimme historiallisperäisen ilmeen tärkeyttä. Turku on ollut, on tänään ja on toivottavasti tulevaisuudessakin kansainvälinen kaupunki, jossa eriaiset kotimaiset ja kansainväliset tilaisuudet löytävät luonnollisen kokoontumispaikan.

VIIMEISENÄ Bellmanin Muistoiltana helmikuun neljäntenä 1919, oli taidemaalari Anders Zorn mukana. Fredenin oikeudet lakkautettiin ja se tuli myytäväksi. Mieliala oli ensin matalalla.

— "Eikö taloa voisi ostaa?" ihmetteli Zorn.
— "Kyllä se käy päinsä, jos on vaan rahaa."
— "Ota selvää mitä se maksaa!"
— "Kyhlberg on jo ottanut siitä selvän."

ZORN ei tinkinyt ja kädenkäänteessä oli kauppa tehty. Hän antoi ammattimiesten suunnitella korjaukset. Lopullinen lasku talon uudistamisesta teki 300.000 kruunua. Olipa tuo kallis aloite, jonka Anders Zorn otti toteuttaakseen Bellmanin syntymäpäivänä!

KORJAUSTEN kestäessä löydettiin suuri kellariholvi, nykyinen pääsali kellarikerroksessa, jonka yläpuolella on Bellmannikerros ja sen yläpuolella Zornkerros.

ZORN ei koskaan nähnyt Fredeniä valmiina, sillä hän kuoli Morassa 1920. Talo kellareineen testamenttiin Ruotsin akatemialle säätiönä ja tuotto käytettäväksi apurahoina kirjailijoille. Se jaetaan vuosittain. Akatemia huolehtii nyt siitä, että traditiot Fredenissä säilyvät. □

ENSIO HARNI

Turku on täynnä tapahtumaa

Turku on täynnä tapahtumaa. Tässä muutamia esimerkkejä siitä, mitä Turun kesä tuo tullessaan:

KESÄTEATTERIT
Samppalinnan Kesäteatterissa "Kesä Roinilan talossa". Ensi-ilta 24. 6. Näytännöt kaikkina muina päivinä paitsi torstaisin. Näytännöt alkavat klo 19, sunnuntaisin myös klo 15.
Turun Kesäteatterissa Vartiovuorenmäellä "Euran balladi". Ensi-ilta 23. 6. Näytännöt kaikkina muina päivinä paitsi maanantaisin. Näytännöt alkavat klo 19, sunnuntaisin myös klo 15.

VIIHDEOHJELMAT
Puolalanpuistossa 31. 5.—5. 8. ilmaistilaisuuksina maanantai- ja torstai-iltaisin klo 19 ja lauantaisin klo 15. Ohielmassa myös yhteislauluiltoja (torstaisin).

KANSANTANSSIA, KANSANMUSIIKKIA y.m.
Luostarinmäen Käsityöläismuseossa kesä-elokuussa sunnuntaisin klo 13 ja tiistai-iltaisin.

TUOMIOKIRKON ILTAMUSIIKKI
Tiistai-iltaisin klo 20. Viimeinen tilaisuus 31. 8.

NÄHTÄVYYSKOHTEITA
Turun linna avoinna klo 10—16, maanantaisin 10—20, Tuomiokirkko klo 9—19, lauantaisin 9—15 ja sunnuntaisin 14.40—16.30, Käsityöläismuseo klo 10—16, tiistaisin 10—20, Taidemuseo klo 10—16, sunnuntaisin 10—18, torstaisin myös 18—20, Wäinö Aaltosen museo klo 10—16, lisäksi ma—pe 18—20, Biologinen museo klo 10—17, perjantaisin 10—20, Apteekkimuseo klo 10—17, sunnuntaisin 10—20, Sibelius-museo klo 11—15, maanantaisin suljettu, keskiviikk. myös 19—20, Ett Hem klo 13—15, maanantaisin suljettu, Paattisten museo klo 11—13 vain sunnuntaisin, muulloin sopimuksen mukaan, Partiomuseo sopimuksen mukaan, Kupittaan lähde klo 11—16, Turun yliopiston kasvitieteellinen puutarha klo 8—15 maanantaista perjantaihin, lauantaisin 10—12, sunnuntaisin 11—15.

HUOM. JUHANNUSAATTONA JA -PÄIVÄNÄ KAIKKI MUSEOT OVAT SULJETTUJA.

Kauppatori klo 7—14 arkisin myyntiä, Kauppahalli klo 8—17 ma—pe, klo 8—13 la.

OPASTETUT KIERROKSET TURUN LINNASSA
Kesä—elokuussa klo 9.15, 10.15, 11.15, 12.15, 13.15 ja 14.15 suomeksi ja ruotsiksi

Klo 10.15, 12.15 ja 14.15 englanniksi ja saksaksi.

OPASTETUT KIERROKSET TUOMIOKIRKOSSA
Kesä—elokuussa klo 10, 11, 12, 14, 15 ja 16. HUOM: EI SUNNUNTAISIN. Lauantaisin viimeinen opastettu kierros klo 14. Opastuskielet: suomi, ruotsi, englanti ja saksa.
Edellä mainitut opastetut kierrokset Turun linnassa ja Turun Tuomiokirkossa on tarkoitettu vain yksittäishenkilöille; ryhmiä varten saa oppaita tilata Turun kaupungin matkailutoimistosta. — Sibeliusmuseolla on oma erityisopas.

NÄHTÄVYYSKIERTOAJELUJA
Kaupunkikiertoajelu 1. 6.—31. 8. 76 klo 13—15.30. Lähtöpaikka Turun kaupungin matkailutoimisto.
Opastus suomen, ruotsin ja englannin kielillä, tarvittaessa myös saksan kielellä. Järjestäjä: Turun kaupungin matkailulautakunta.
Kaupunkikiertoajelu päivittäin klo 09.00—11.00. Lähtöpaikka Turun satama (Silja Linen terminaali). Järjestäjä: yksityinen.
Kaupunkikiertoajelu 1. 6.—31. 8. klo 10.00—12.30. Lähtöpaikka: Hotelli Ikituuri. Opastus ruotsin (tarvittaessa myös suomen) kielellä. Järjestäjä: yksityinen.

KIERTORETKIÄ VARSINAIS-SUOMESSA
Retkiä Ainolaan, kierroksia Kemiön saarella, linnoja ja kartanoita, seitsemän kirkon reitti. — Tiedustelut ja varaukset retkien järjestäjältä, Varsinais-Suomen Matkailuyhdistys r.y:ltä, Läntinen Rantakatu 13.

VESIBUSSIRISTEILYJÄ
Vesibussit kulkevat mm. Turun kaupungin ulkoilusaarille. Myös risteily- ja tilausliikennettä.

UINTI- JA URHEILUMAHDOLLISUUKSIA
Samppalinnan maauimala, Impivaaran uimahalli sekä useita lähiöiden uimahalleja yleisten uimarantojen ja kaupungin ulkoilusaarten uintimahdollisuuksien lisäksi. Runsaasti erilaisia urheilumahdollisuuksia golfista kalastukseen.

PURJEHDUSKILPAILUJA
Mm. Airiston regatta 15.—18. 7. H - ja Hai-veneiden SM-kilpailut 19.—23. 7.

NÄYTTELYJÄ
Mm. Wäinö Aaltosen museossa 26. 5.—16. 6. USA 200-v. 22. 6.—29. 8. Kesä -76.
Taidemuseossa 1. 6.—31. 8. "Kuuluisuuksien muotokuvia"
Taidehallissa 3. 6.— n. 3 viikkoa Porin piirustuskoulun oppilastöiden näyttely.
A-Galeriessa (klo 10—17 ma—pe) vaihtuvia näyttelyjä.

TAPAHTUMIA
Kesäkuu 15—17 Pohjoismaiset paikallisliikennepäivät. 16—19 Pohjoismainen psykiatrikongressi.
Heinäkuu 2—4. Kalevan kisat. 8—11. Suomen Vapaakirkon kesäjuhla 17—18. Inkeriläisten kesäjuhlat.

Lomamatkan kasvu vauhdikasta

MATKATOIMISTO Oy Lomamatka nousi vuonna 1974 Suomen suurimmaksi matkanjärjestäjäksi, ainoaksi ja myös ensimmäiseksi, jonka järjestämille seura-, terveys- ja ryhmämatkoille osallistui yli 100 000 henkilöä. Sitä voidaan pitää varsin hyvänä saavutuksena ja vuonna -75 kasvuvauhti jatkui hyvänä, sillä matkustajamäärä seuramatkoilla ylitti selvästi 120 000. Kasvu näkyy myös liikevaihdossa, joka nousi edelliseen vuoteen verrattuna 30 % ja ylitti reilusti 60 miljoonaa markkaa. Se heijastuu myös siinä, että Lomamatkan palvelujen saatavuus parani, viime vuoden kuluessa avattiin peräti kolme uutta sivutoimistoa. Yhteensä Lomamatkan toimipaikkojen lukumäärä on 10. Myös toiminta laajeni kokonaisella uudella osa-alueella, sillä viime syksynä Lomamatka aloitti myös kotimaan markkinoinnin suomalaisille laajan kotimaan ohjelman merkeissä.

LAPSIYSTÄVÄLLISIÄ LOMAKOHTEITA

Lomamatkan kesäohjelmia kokoonpantaessa pääpaino ei niinkään ole ollut raflaavien uutuuskohteiden etsinnässä kuin tuttujen ja suosittujen kohteiden ja maiden lomapalvelujen monipuolistamisessa ja parantamisessa. Keskeisellä sijalla ovat Romania, Bulgaria, Jugoslavia ja toki myös suomalaisiin poikkeuksellisella lämmöllä suhtautuva "sukulaismaamme" Unkari.
Bulgarian ja Romanian Mustanmeren rannikon lomakeskukset ovat saavuttaneet kasvavan suosion suomalaisten lomailijoiden keskuudessa. Saastumaton Mustameri hienohiekkaisine rantoineen ja lähes taatun aurinkoisine ilmastoineen onkin oivallinen lomaympäristö myös perhelomailuun. Sekä Bulgaria että Romania ovat lisäksi erittäin lapsiystävällisiä maita, perheen pienempiä kohdellaan lämmöllä ja sydämellisyydellä. Myös lasten viihtyvyys on lomakohteissa otettu monin tavoin huomioon. Poikkeuksellisen edullisten lapsialennusten lisäksi, perhelomailua helpottaa ja täydentää Romanian Mamaiassa ja Bulgarian Nessebarissa tänä kesänä käynnistyvä uusi palvelumuoto — suomalaiset muksumammat, jotka päivisin leikittävät ja myös hoitavat lapsia.

22—23. Puolustusvoimain mestaruuskilpailut.
Elokuu 7—12. Turun musiikkijuhlat, 7 p:nä Ruisrock -76 Ruissalon kansanpuistossa klo 10—19.
Turun musiikkijuhliin -76 sisältyy useita kansanmusiikkitilaisuuksia (Käsityöläismuseo), matineoja, ilmaistilaisuuksia (Puolalanpuisto), konsertteja sekä Åbo Svenska Teaterin tiloissa esitettävä Stravinskin "Sotilaan tarina", jonka ohjauksesta huolehtii Ralf Långbacka.
8. p:nä Kuolemanjärvijuhla.
7—9. Suomen lihakeskusliiton vuosikokous ja Turun liha- ja karjakauppiasyhdistys r.y:n 50-vuotisjuhla.
12 p:nä Paavo Nurmen kisat.
15 p:nä Pohjoismainen matemaatikkokonferenssi.
19—21 Pohjoismainen lääkäriliittojen kokous.
22 p:nä Kansainvälinen koiranäyttely.
23—25. IV suomalais-neuvostoliittolainen ystävyyskaupunkikokous
26—28 Rationalisointiliiton opintopäivät.
Syyskuu 11—12. Käsityötaidon päivät 17—19 Vekara -76 -näyttely.
19 Turun päivä, teemana Lasten Turku". 24—27 Puutarhanäyttely.
Lähempiä tietoja ohjelmamahdollisuuksista, tapahtumista, nähtävyyksien aukioloajoista y.m. antaa Turun kaupungin matkailutoimisto, Käsityöläiskatu 4, puh. 336 366. Teitä palvelevat myös Kappatorin matkailuneuvontakioski (puh. 15262) ja iltaisin sataman matkailuneuvontakioski (puh. 303602). □

Partiolaisten paraatissa yli 3000 osanottajaa

■ Valtakunnallinen partiovuosiko päättyi Turussa 25. 4. 1976 järjestettyyn Varsinais-Suomen partiopiirien perinteiseen kevätmarssiin, johon osallistui nelisen sataa partiolaista piirin ulkopuolelta. Yhteensä marssijoita oli 3 100.

Tuomiokirkon aukealle kokoontuneille partiolaisille ja tuhatlukuiselle yleisölle puhui Suomen Partiolaiset ry:n puheenjohtaja Doris Stockmann, joka yhdessä partiojärjestöjen kevätkokouksen osanottajien kanssa vastaanotti ohimarssin Turun ruotsalaisen teatterin edustalla Aurakadulla. Ohimarssin tahditti Turun Metsänkävijäin soittokunta.
Marssikilpailun yhteislippukuntien maljan sai Nousiaisten Henrikin lippukunta, suurten tyttölippukuntien maljan Raision Killinnallit, pienten tyttölippukuntien maljan Louhen Tytöt, suurten poikalippukuntien maljan Turun Sinikotkat ja pienten poikalippukuntien maljan Mikaelin Vihuriveljet. □

Toukokuun opintoretkiltä tietoutta ja virkistystä

■ Turku-seuran toukokuun torstai-iltojen opintoretkeily kiinnosti jälleen suurta turkulaisjoukkoa. Kolmella ensimmäisellä retkellä oli osanottajia kolme ja neljännellä neljä linja-autollista. Kaunis ja lämmin sää suosi retkiä.

TOPINOJAN JÄTTEIDEN POLTTOLAITOKSEN savupiipun korkeus on 120 metriä merenpinnasta ja 90 metriä maanpinnasta. Tilavuutta laitoksella on noin 49 000 kuutiometriä. Laitoksen kehittämällä lämmöllä saisi 7 000 asukkaan yhdyskunta ilmaisen lämmön. Kahden polttouuniyksikön maksimi polttoteho on 120 t. uuni vuorokaudessa eli yhteisteho 240 t. vuorokaudessa.
Nähtiin miten valtava on kaupungista kertyvä jätemäärä. Nähtiin myös, miten paljon polttoon menee raaka-ainetta ja paperia, jota maan teollisuus lajiteltuna voisi käyttää hyväkseen. Laitoksen luentosalissa ylikonemestari Pentti Leivo kertoi retkeläisille mielenkiintoisia tietoja laitoksen toiminnasta. Kiertokäynnillä nähtiin valtavat siilot ja polttouunit, vesijäähdytys- ja ohjantalaitteet. Nämä ja monet muut Orikedon Katajamäen konehienoudet saivat katsojan vakuuttuneeksi laitoksen korkeatasoisesta menetelmästä. Komea laitos herätti vanhemmassa väessä keskustelua, mutta myös sota- ja pula-ajan kokenut ihminen totesi, miten paljon tuhlataan. Lajiteltuna pullot, muut lasit, erilaiset metallit, lumput ja paperit tulevat vielä välttämättömäksi säästää raaka-aineeksi.

★

Pläkkikaupunki todettiin hienoksi uudeksi teollisuuden kaupunginosaksi. Vielä jokin aika sitten se oli vetisten peltojen ja muutamien torppien sekä Mälikkälän kartanon maita.
ASA RADIO OY:ssä toimitusjohtaja Tapio Peltonen kertoi, että yhtiön perustaja Arvo A. Sakrelius rakensi ensimmäisen radion vuonna 1922 ja on siitä lähtien kehittänyt alaa. Radioita valmistuu vuodessa 70 000 kpl. Yhtiön vuosiliikevaihto on noin 100 milj. markkaa. Uuden teollisuushallin suuruus on 156x80 metriä.
Retken osanottajat kiersivät asiantuntijaoppaiden opastuksella valtavaa laitosta neljässä ryhmässä. Saatiin todeta televisioiden ja radioiden synty alkuosista alkaen. Asa-Radio Oy tarjosi retkeläisille maukkaat kahvit suuressa henkilökuntaruokalassaan, joka päivisin palvelee noin 500 henkilöä käsittävää työntekijäjoukkoa.
Kolmannella retkellä toimi vastaavana seuran retkeilyjaoston jäsen, eversti, evp Veikko Hassinen.

★

PERNON TELAKKA Raisionlahden rannalla oli kolmannen torstain retkeilyn kohde. Saatiin tuta jotakin uutta ja Turun perinteellisen laivanrakennustoiminnan huippua. Uudenaikaisessa ja aistikkaassa noin 2 000 hengen ruokasalissa apulaisjohtaja, dipl.ins. A. E. Färkkilä lausui Turku-seuran tervetulleeksi ja tarjosi kahvit retken osanottajille. Telakan tiedotussihteeri, ins. S. Troberg kertoi eräitä tietoja Wärtsilä-yhtymästä. Yhtiö on perustettu v. 1834 ja on edelleen yksityisten omistuksessa. Osakkaita on lähes 10 000. Henkilökuntaa on kaikissa laitoksissa yhteensä 16 820, josta Turun ja Pernon telakoilla 5 700. Rainaesitys selvitti koko laitoksen toiminnan ja kapasiteetin.
Ennen kiertokäyntiä syntyi mielenkiintoinen keskustelutilaisuus, jossa johtaja Färkkilä vastasi retkeläisten tekemiin kysymyksiin. Tässä yhteydessä toiminnanjohtaja Ilmari Rinne esitti Turku-seuran kiitoksen Wärtsilä-yhtymän johdolle siitä, että vanhojen turkulaisten opintoretken kohteeksi oli saatu Turun ehkä tämän hetken merkittävin uusi nähtävyys.
Hallin pituus on yli 450 metriä. Turun suuriin halli, jossa parhaillaan oli rakenteilla kaksi alusta, antoi kuvan tekniikan saavutuksista. Kallioon louhitun altaan syvyys on 16 metriä, leveys 80 metriä ja pituus 270 metriä. Tarvittaessa sitä voidaan jatkaa 700 metriin saakka.
Pernon telakan nosturista — kuva Suomen Turun 1/1976 etukannessa — on tullut Turun taivaalle piirtyvä uusi torni Tuomiokirkon tornin ohella. Nosturi näkyy kauas merelle ja laajalle Turun ympäristöön. Korkeus on sama kuin Turun tuomiokirkon eli 105 metriä, raideväli 154 metriä ja nostokyky 600 tonnia. Hupaisana yksityiskohtana mainittakoon, että nosturin huipun yläkaaressa on koneenhoitajan asunto, keittiö, WC ym. Maasta katsoen se on vain pieni koppi.
Tälle retkelle osallistui noin 170 seuran jäsentä. Kun nämä patrioottit kulkivat alueella eri väriset kypärät päässään, hupaisat jutut kiersivät. Kypärien väri johtui politisoituneesta elämästä: jokainen sai oman värisensä kypärän. Muisteltiin myös alueen aikaisempaa idyllistä näkymää, kun rantoja kanootilla kierreltiin ja pitkää siimaa laskettiin.

★

Nuorisolle matkailukeskuksia

■ Suomen Matkailuliiton asettama nuorisomatkailutoimikunta on jättänyt liitolle 50-sivuisen mietintönsä, jossa se mm. toteaa, ettei Suomessa ole valmistauduttu vastaanottamaan ulkomaisia nuorisoryhmiä. Koti- ja ulkomaisen nuorisomatkailun palveluyksiköiksi olisi perustettava Suomen Matkailuyhdistyksen yhteydessä toimiva nuorisotoimisto.

Toimikunta pitää tärkeänä, että nykyisten matkailukeskusten yhteyteen lisätään nuorisopalveluksia. Nuorisomatkailukeskuksessa olisi oltava majoituksen ja muonituksen lisäksi monipuolisia mahdollisuuksia kansainväliseen kanssakäymiseen, virkistykseen, urheiluun, kilpailuihin, retkeilyyn maastossa, taideohjelmiin, seminaareihin ja juhlatoimintaan. Keskuksen tulisi myös järjestää matkoja lähimaakuntaan ja eri puolille Suomea.
Lisäksi toimikunta pitää tärkeänä keskustelua nuorisomatkailun merkityksestä, käytännön toimenpiteistä sekä nuoriso- ja matkailutoimen yhteistoiminnasta. Nykyajan vaatimuksia vastaavan nuorisomajoitusverkoston luomiseen olisi ryhdyttävä välittömästi. Uusien keskusten rakentamista ja jo olemassa olevien peruskorjauksia olisi tuettava valtion varoin. Loma- ja kurssikeskukset tulisi saada nykyistä laajemmin nuorison tietoisuuteen ja käyttöön. Leirintäalueilla olisi varattava erillinen nuorisoalue.
Toimikunnan puheenjohtajana toimi Turun nuorisotyönjohtaja Kalevi Perho. □

Brinkhallin kartano ja Kakskerran harmaakivikirkko olivat Turku-seuran neliännen retkeilyn kohteet. Neliä täyttä linja-autollista jäseniä sai kuulla matkalla autoissaan kauniin kesäisen Hirvensalon, Satavan ja Kakskerran halki oppaiden selostukset näkymistä. Kirkko täyttyi ääriään myöten ja täällä rovasti Haakon Wainio selosti kirkon historiaa. Yleisö yhtyi Suvivirteen.
Brinkhallin kartanossa fil.maisteri Hagar Nikander selosti tämän Suomen merkittävimpiin kuuluneen kustavilaisen kartanon historiaa. Neljännen retken oppaana oli seuran retkeilyjaoston jäsen, lehtori Bo Grönholm.

ILMARI RINNE

Toiminnanjohtaja
ILMARI RINNE:

Turun vanhat kirjanpainajat

■ Luostarinmäen Käsityöläismuseon pienoiskirjapaino ja kivipaino tulivat poikkeuksellisen huomion kohteeksi Englannin kuningattaren Elisabetin käydessä Turun vierailunsa aikana toukokuussa tutustumassa kodikkaisiin vanhoihin painoihin ja painoperinteen vaalijoihin. Pietari Wald aloitti ensimmäisenä Suomessa painotyöt Turussa 1640-luvulla. Tästä hän on saanut muistoksi Turkuun oman nimikkokatunsa. Nyt Turun vanhat latojat ja painajat ovat saaneet oman elävän muistomerkkinsä, pienoispainot Luostarinmäelle, joissa he esittelevät ammattitaitojaan.

Suomen Turun edustajana minulla oli ilo keskustella ja elävästi tuntea historian kulun 89-vuotiaan faktori Karl Bäckmanin, 81-vuotiaitten kirjaltajien Yrjö Nurmen ja Gunnar Kaimion sekä 65-vuotiaan Onni Airisen esitellessä vanhoja painomenetelmiä ja kertoessa oman ammattialansa vanhoista turkulaisista työpaikoistaan ja elämästään ammatissaan.

"Taa mössan bort, här tryggas Bibeln", huomautettiin tulijalle Wilenin kirjapainossa, kertoi Yrjö Nurmi. Itse hän työskenteli Uuden Auran kirjapainossa 1908—1964. Sanonnassa on tietysti leikkiä mukana, mutta on siinä ammattiylpeyttäkin, jota kuvastaa latojan samantapainen huomautus lakki päässä latomoon tulleelle tuntemattomalle käsikirjoituksen tuojalle: "Lakki päästä, tämä on pyhä paikka." Tulija oli Juhani Aho.

Gunnar Kaimio, joka pääosan elämästään työskenteli Kirjapaino Polytypoksessa ja eräitä vuosia myös Uuden Auran kirjapainossa, kertoi käsinlatojaoppilaan tehtäviin kuuluneen aamuisin täyttää öljylamput ja suorittaa painon siivous. Työpäivät olivat 9-tuntisia ja loma vuodessa 1—2 viikkoa. Vv. 1910—11 tulivat ensimmäiset latomakoneet painoon ja ne kävivät öljymoottorilla. Oppiaika oli 5 vuotta ja sitten sai "taituri"-tittelin, mikä merkitsi samaa kuin "ulosoppinut".

Käsikirjoitukset olivat usein vaikeasti luettavia ja lisäksi monasti suomen kielen lisäksi venäjää, ruotsia ja englantia. Siksi iltaisin harrastettiin kielten opiskelua. Käsikirjoituksissa oli myös runsaasti Turunmurteisia sanoja, kuten kretsnekka, förleekari ja kerstukki. Vaikeinta oli vieraskielisten sanojen jako seuraavalle riville.

Työpaikkansa historiasta Yrjö Nurmi kertoi, että Uuden Auran kirjapaino sijaitsi aikoinaan Hamburger Börsin piharakennuksessa, johon myöhemmin sijoittui elokuvateatteri Rialto. Täältä kirjapaino siirtyi nykyisen Börsin paikalla olleeseen 2-kerroksiseen puutaloon sekä sen jälkeen v. 1905 pitkäaikaiseen sijaintipaikkaansa Priman taloon Aura- ja Yliopistokatujen kulmauksessa. Aura painettiin sitä ennen v. 1880 alkaen Frenckellin kirjapainossa ja sitten v. 1887 konsuli Schröderin talossa Kaskenkatu 2. Esimiehestään Hellsten-Helakivestä Nurmi kertoi, että tämä käytti vain pihanperän "puuseetä", vaikka UA:n talo ajanmukaistettiin mm. WC-laitteilla.

Vuosisadan alkupuolella koulutus painoalalla Suomessa tapahtui lähes yksinomaan käytännön tietä ja siksi ammattitaitoista väkeä ei aina ollut saatavissa, kertoi Gunnar Kaimio, joka vuosikymmenet työskenteli kirjapaino Polytypoksessa. Työvoimapulan takia erään kerran Turun Sanomien silloinen päätoimittaja Severi

● 89-vuotias faktori Karl Bäckman työskentelee vielä Luostarinmäen kivipainossa. Tässä on juuri otettu koevedos uudelle litografilaatalle tehdystä työstä. Valok. — Ilmari Rinne.

Nuormaa palkkasi kauppias Åkermanin voimakasrakenteisen hevosmiehen painokoneen vääntäjäksi. Hänestä tuli aikaa myöten pysyvä painokoneen hoitaja ja prässimies taloon. Turun Sanomien saatua tsaarin aikana syytteen painovapauslain rikkomisesta, sovittiin, että sama mies, prässimestari J. Autio menee linnaan kärsimään lehden saaman rangaistuksen.

Luostarinmäen kirjapainossa vielä työskentelevä kirjaltaja Onni Airinen alkoi v. 1920 käsinlatojana ja on työskennellyt monissa eri painoissa siviili- ja lehtilatojana, mm. Porvoossa ja Kouvolassa. Nyt hän on tyytyväinen siitä, että on päässyt palaamaan ammattiuransa alkuajan työmenetelmiin, joissa ihminen määrää koneiden tahdin, eikä koneet hallitse ihmisen elämänrytmiä. Airisen mielestä ihmisten käsiala on huonontunut, sillä ennen oli kauniimpaa käsialaa. Monet käsikirjoituksen tuojat eivät saa selvää edes omasta käsialastaan, mutta tottunut latoja selvittää asian. Aikaisemmin ladottiin fraktuurakirjasimella, mutta sitten siirryttiin antikva-kirjasimeen. Noin vuoteen 1940 oli käytössä vielä kumpaakin kirjasinlajia.

Luostarinmäen kirjapainon alullepanijoista on mainittava Uuden Auran kirjapainon entinen monivuotinen latoja A. F. Alkio. Kirjapainon koneita ja kalusteita on saatu lahjaksi mm. Turun Sanomalehti- ja Kirjapaino Oy:n, Wilenin ja Åbo Underrättelserin kirjapainojen ja faktori J. H. Lammervon lahjoituksina.

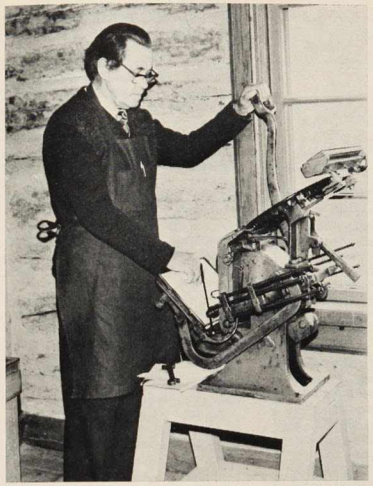

● Luostarinmäen museon tiikelipainokonetta hoitelee tottuneesti kirjaltaja Onni Airinen vielä vuodenpäivät ja sitten hänkin siirtynee eläkkeelle. — Valok. Ilmari Rinne.

Luostarinmäen kirjapainossa sucritetaan näytteeksi joitakin painotöitä. Suosittuja ovat olleet mm. aapiset, onnitteluadressit, erilaiset kilvet ja muut korukirjaimiset painotyöt.

Luostarinmäen kivipainossa on koko ajan työskennellyt painon perustanut faktori Karl Bäckman, joka pian 90 vuotta täyttävänä puuhailee edelleen innokkaana rakkaaksi käyneessä ammatissaan. Hän on ollut tutustumassa ja opiskelemassa kivipainoalaan ulkomaillakin ja tuntee siis ammattinsa laajemmaltakin. Niinpä Kalle puhuu museoon tulevien turistien kanssa iloisena tarvittaessa myös ruotsia ja saksaa. Ystäväjoukko onkin suuri, hän saa vastaanottaa ulkomailta postikortteja, valokuvia itsestään ja kirjetervehdyksiä.

Kun tuli tiedoksi, että Englannin kuningatar Elisabet tulee Turun-vierailullaan tervehtimään Kallea ja hänen olisi tämän vuoksi opeteltava englannin kieltä, Kalle ilmoitti osaavansa 32 sanaa ja arveli sillä sanavarastolla pärjäävänsä. Ja niin todennäköisesti pärjäsikin kertoessaan kuningattarelle museon pienestä kivipainosta.

Vieraillessani Luostarinmäen kivipainossa, siellä kokeiltiin ensimmäistä vedosta savenvalajan taloa esittävästä laatasta, jonka taiteilija Hannu Hämäläinen oli juuri valmistanut kalkkikivelle. Tästä annetaan lahja kuningatar Elisabetille. Kalkkikiveä saadaan vain Baijerin Solnhofenista louhitusta kivestä. Kallen poika, myös eläkkeelle jo siirtynyt kirjaltaja Paavo Bäckman oli myös mukana ja niinpä syntyi hieno ensivedos. Tämäntapaisia vanhaa Turkua esittäviä töitä valmistetaan kivipainossa ja yleisö ostaa niitä mielellään matkamuistoiksi.

Istuttaessa kivipainon noin 2,5 neliömetrin suuruisen kammariin juuri ja juuri mahtuneessa plyysisohvassa, Kalle kertoi lisää. Hän aloitti v. 1900 Tillgmanilla Helsingissä. Ankara oppimestari Konrad Dilting takoi korvapuustein viisautta ja hyviä tapoja. Tältä ajalta on saksan kielen taitokin peräisin. Turun Kivipainossa Kalle työskenteli v. 1914 alkaen ja lähti eläkkeelle vasta 75-vuotiaana ja silloinkin työntutkijan painostamana. Nyt tuli päiväjärjestykseen Luostarinmäen painon perustaminen. Painoon on saatu Turun Kivipainolta käsikivipainokoneet ja litograafilaatat. Myös Turun Pussi- ja Kirjekuoritehdas on nyt lahjoittanut vanhoja kivipainotarpeita.

Ilmeisellä ammattiylpeydellä faktori Bäckman kertoi, mitenkä painossa äskettäin kävi eräitä saksalaisia alan edustajia tutustumassa Turun Kivipainon vanhoihin painonäytekirjoihin. Vieraat kehuivat mm. pelikortteja maailman kauneimmiksi. Runsaan kävijämäärän joukossa on ollut mm. Islannin presidentti, joka on nuorempana työskennellyt painoalalla. Hän oli niin kiinnostunut Luostarinmäen painosta ja sen töistä, että tasavaltamme presidentti Urho Kekkonen sai odotella pitkän tovin vierastaan.

Koko painajien joukko tarinoi Kisälli-kahvilassa alansa hauskoja muistoja ja tunnettujen tyyppien edesottamuksista. Siksi sovimme siitä, että laaja kirjaltajien kerho kokoontuu uudelleen kertomaan Suomen Turulle ammatistaan ja siihen liittyviä kaskuja. □

● Luostarinmäen museokirjapainon entiset ja nykyiset painajat, kirjaltajat Onni Airinen, Yrjö Nurmi ja Gunnar Kaimio kirjapainon konttorissa. Airisen kädessä turkulaisen kirjankustantajan ja lainakirjaston perustajan J. W. Liljan valokuva noin 1860-luvulta. — Valok. Ilmari Rinne.

SUOMEN TURKU

ÅBO, VÅR STAD

Päätoimittaja - Chefredaktör: Olli Kestilä.

Toimitussihteeri - Redaktionssekreterare: Eino Lehtinen, Elinantie - Elinavägen 4 A 44, puh. - tel. 371 320.

Ilmoituspäällikkö - Annonschef: Ulla Nurmi, Pupupolku - Pupustigen 13, puh. - tel. 80 740.

Toimituskunnan muut jäsenet - Redaktionsrådets andra medlemmar: Taina Herrala - Heimo Kallio - Reino Leimu - Reino Linkosaari - Ilmari Rinne - Meta Torvalds.

Palopäällikkö, evp
ILMARI JUVAKOSKI:

Turun kaupungin 1920-luvun palotoimi

■ Turku-seuran yhdessä Turun suomenkielisen työväenopiston kanssa helmikuussa järjestämän esitelmäsarjan kolmantena esitelmänä oli palopäällikkö, evp Ilmari Juvakosken esitelmä Turun kaupungin 1920-luvun palotoimesta. Esitelmänsä alkuosassa esitelmöitsijä kertoi henkilökohtaisesta kosketuksestaan palotoimeen. Koulupoikana hän oli seurannut Vuorisen isän, pojan ja hevosen palopaikalle lähtöä, palokatselmukseen ja nuohoustoimeen liittyviä tapahtumia sekä Turun palokunnan kalustohankintoja. Ei jäänyt myöskään kertomatta oma ilmoittautumisensa Turun palokunnan palvelukseen.

■ Esitelmän loppuosassa käsiteltiin palotoimen hallintoa ja palolaitosta 1920-luvulla. Oheisena julkaisemme lyhennelmän esitelmän loppuosasta.

TURUN palotoimen 1920-luvun toimeenpano-organisatio vastasi täysin nykyistä organisatiota. Johdossa oli palopäällikkö apulaisineen ja muina eliminä Turun vakinaisen palokunnan henkilökunta tyyssijanaan pääpaloasema ja Turun VPK tämän täydennyksenä ja reservinä sekä nuohoustoimesta huolehtineet nuohoojamestarit nuohoustyöntekijöineen. Sairaankuljetus oli annettu palokunnan tehtäväksi käytännöllisistä syistä.

PALOTOIMEN hallinto koki huomattavan muutoksen 1920-luvulla. Turun palotoimen ylimpänä hallinnollisena elimenä oli vuoteen 1925 asti palotoimikunta, kuten v. 1887 vahvistettu palojärjestys määräsi. Säännökset olivat siis vanhoja ja ajan kehityksestä auttamattomasti jäljessä. Tähän olivat syynä silloiset valtiolliset olosuhteet ja palotoimikunnan hallinnollinen asema.

TURKU oli aikoinaan muiden kaupunkien tapaan laatinut omatoimisesti ohjeita ja määräyksiä asukkaille palovaaran torjumiseksi. Vuonna 1619 laillistetulla säännöksellä kaupungeille annettiin oikeus järjestää palotoimensa paikallisilla määräyksillä. Palotorjunnasta tuli merkittävä kunnallishallinnollinen tehtävä, jonka johdossa oli pormestari ja neuvosto. 1700-luvulla alkoi kaupunkien hallinnossa esiintyä eri tehtäviin valittuja toimikuntia. Tällöin läänin maaherra ehdotti Turun palosuojelun tehostamiseksi Turkuun perustettavaksi Tukholman esimerkin mukaisesti palotoimikunta. Kuningas hyväksyi maaherran ehdotuksen vuonna 1749 ja näin Turku sai arvovaltaisen palohallinnollisen elimen, jonka johdossa oli maaherra ja ensimmäisinä jäseninä piispa, professori, hovioikeuden varapresidentti, hovioikeudenneuvos ja kaksi kauppiasta. Palotoimikunta ryhtyi ensi töikseen laatimaan Turulle mm. uutta palojärjestystä, joka kuitenkin vahvistettiin vasta vuonna 1772. Vuonna 1805 vahvistetussa palojärjestyksessä palotoimikunta määrättiin pysyväksi hallinnolliseksi elimeksi. Toimikuntaan kuului 13 jäsentä, joista hovioikeudella tuli olla yksi edustaja, lääninhallituksen virkakunnalla ja muilla säätyhenkilöillä samoin yksi, akatemian ja koulun edustajilla kaksi sekä maistraatilla, porvaristolla, kaupungin papistolla ja käsityöläisillä yhteensä seitsemän edustajaa.

TOIMIKUNNAN tärkeimpänä tehtävänä oli vastata kaupungin palotoimen taloudesta, jota varten se keräsi varat taksoittamalla talonomistajia näiden talojen arvon mukaisesti ja vuokralaisia vuokrasummasta 2 %, mikäli vuokra ylitti 8 riksiä ja 16 sillinkiä. Palotoimikunta valvoi myös palojärjestyksen noudattamista. Palotoimikunnalla oli siis huomattava itsenäinen toimivalta kaupungissa, sillä palojärjestys sääteli mm. rakennusoikeudesta ja -tavasta, määräsi nuohouksesta, yksityisten palokalustosta, palovartioinnista, toiminpiteistä tulipalon sattuessa jne.

MAAMME jouduttua Venäjän keisarivallan alaiseksi jäi vuonna 1805 vahvistettu palojärjestys ja palotoimikunta perinnöksi kaupunkimme hallintojärjestelmälle, sillä Turku sai seuraavan kerran uuden palojärjestyksen vasta vuonna 1834, jolloin sekin periaatteeltaan vastasi edeltäjäänsä. Valtiovallan vuonna 1856 antamassa asetuksessa todettiin palotoimen kuuluvan kaupunkikunnan tehtäviin ja vuonna 1873 kunnallishallituksesta annettu asetus vahvisti myös sen, että palotoimi kuului kunnan tehtäviin. Vuonna 1867 vahvistetussa uudessa palojärjestyksessä määrättiin Turkuun perustettavaksi vakinainen palokunta, joka aloitti toimintansa vuonna 1869.

PALOKUNNAN MIEHISTÖN LAKKOUHKAVAATIMUS VAUHDITTAJANA

VALTIOLLISET olosuhteet olivat sellaiset, ettei vanhentuneen palojärjestyksen määräyksiä ryhdytty kehityksen myötä uusimaan. Helsingin manifesti vuonna 1899 ja vuosisatamme alkutapahtumat koskettivat merkittävästi myös Turun palotointa. Kaupunkimme palomestari K. V. Sohlman mm. oli vuonna 1903 vangittu majesteettirikoksesta ilmiannettuna ja kotietsinnöissä löydettyjen vapaita lehtisiä-nimisten painotuotteiden perusteella. Kuulustelujen jälkeen hänet vapautettiin, mutta katsoi parhaaksi muuttaa Ruotsiin. Maistraatti valitsi hänen seuraajakseen luutnantti Gustav Schaumanin. Tämän ryhdyttyä hoitamaan virkaansa silloinen kuvernööri Hjalmar Lang (muutti myöhemmin nimekseen Langinkoski) ilmoitti, ettei voinut hyväksyä luutnantti Schaumania virkaan. Virka julistettiin uudelleen haettavaksi ja palomestariksi valittiin alikapteeni Karl Magnus Nordensvan, joka luopui tehtävästä vuonna 1917 ja tilalle valittiin K. A. Arell. Valtiollisten olosuhteiden ollessa edellä kerrotut, oli palotoimikunnan jäsenten mieliin juurtunut selvä näkemys siitä, ettei ollut terveellistä lähteä uusimaan palojärjestystä, ts. säännöksiä, jotka lopullisesti vahvistaisi joku keisarillinen Suomen senaatin siviilitoimikunta ja johon läänin kuvernöörillä olisi ollut mahdollisuus panna puumerkkinsä. Vallankumous ja maamme itsenäisyys vapauttivat vasta mielialat tästä käsityksestä, minkä jälkeen ryhdyttiin laatimaan kaupungille uutta palojärjestystä.

TUNTUVAN säväyksen palojärjestyksen uusimiselle antoi vuonna 1917 vakinaisen palokunnan miehistön lakkouhkavaatimus siitä, että palomestari K. M. Nordensvan ja palovouti Alfred Granlund oli erotettava ja palojärjestys uusittava. Miehistö katsoi palojärjestyksen määräykset hankaliksi ja lopulta kahnaukset palomestarin ja palovoudin kanssa johtivat erottamisja palojärjestyksen uusimisvaatimuksiin. Palomestari Nordensvan suostui vapaaehtoisesti eroamaan ehdolla, että hänelle myönnetään eläke. Palotoimikunnassa ja kaupunginvaltuustossa oli yhäksytty palojärjestyksen uusimispäätös, mutta hanke oli juuttua paikalleen seuranneiden levottomuuksien takia. Palomestari Nordensvanin asema oli alusta alkaen muutenkin vaikea, sillä hän oli 42-vuotiaana tullut palotoimen korkeimman viran haltijaksi omaamatta sitä ennen minkäänlaisia tietoja paloalalta. Tämä tietenkin vaikutti henkilökunnan suhtautumistapaan ja ammattiasioissa hän ei kyennyt saamaan tarvittavaa auktoriteettia aikaan. Lisäksi hänen edeltäjänsä, eronsa jälkeen kaupungin rahavarain hoitajaksi valittu palomestari Klas Viktor Sohlman oli henkilö, jonka puoleen aluksi ensiksi yleensä käännyttiin paloalaa koskevissa tärkeimmissä kysymyksissä. Sohlman oli toiminut vuosina 1903—1906 Turun VPK:n varapäällikkönä ja ottanut osaa sammutustyön johtamiseen. Palomestarin virkaa hoitaessaan vuosina 1892—1906 hän ratkaisevasti muutti vakinaisen palokunnan toiminnan ja loi siitä nykyaikaisen, iskukykyisen palokunnan, joka ohitti VPK:n toimintavalmiuden.

UUSI PALOJÄRJESTYS VALMISTUI

VUONNA 1918 kaupunginvaltuusto asetti toimikunnan laatimaan ehdotusta uudeksi palojärjestykseksi. Komitea ei kuitenkaan ryhtynyt heti työhön, vaan jäi odottamaan kahden valtion komitean mietintöjen valmistumista. Nämä valmistuivat vuonna 1920 ja vasta tämän jälkeen komitea aloitti työnsä. Toimikunnan asettama alakomitea sai työnsä valmiiksi 5. 4. 1923. Alakomitea ehdotti palotoimikunnan lakkauttamista ja sille kuuluvien tehtävien siirtämistä rahatoimikamarille ja osaksi palopäällikölle, joksi palomestarinimipalosääntökomitean ehdotukset. Vain rahatoimikamaria koskevat määräykset oli muutettava palolautakuntaa koskeviksi.

PALOASEMA JA SIVUPALOASEMIA

TURKU sai uuden pääpaloaseman vuonna 1916, joten sen valmistumisesta on tänä vuonna kulunut 60 vuotta. Kustannusarvio oli 611 000 markkaa suunnittelijan, arkkitehti Eskil Hinderssonin laskelmien mukaan. Urakoitsija J. G. Koponen esitti vuonna 1922 jälkilaskuna viimeistelytöistä 42 000 markkaa, jonka valtuusto hyväksyi. Nämä työt koskivat sisustuksen osatöitä, jotka oli jätetty varsinaisen rakennusurakan ulkopuolelle. Kun Eerikinkadun n:o 35 tontti ostettiin vuonna 1909 sen hinta oli 100 000 markkaa. Tontteineen ja rakennuksineen pääpaloasema tuli maksamaan yhteensä 753 000 markkaa. (Eräässä vaiheessa pääpaloaseman sijaintipaikaksi ehdotettiin vanhan vaivaistalon tonttia, jossa nyt on postitalo).

TURUN pääpaloasema todettiin Pohjoismaiden upeimmaksi paloasemaksi. Sen suunnittelussa oli kauaskantoisesti otettu huomioon mm. mahdollisuus siirtyä hevoskannasta autokantaan. Siksi 1920-luvulla ei tuottanut mitään haittaa sijoittaa hevosajoneuvojen joukkoon autoja.

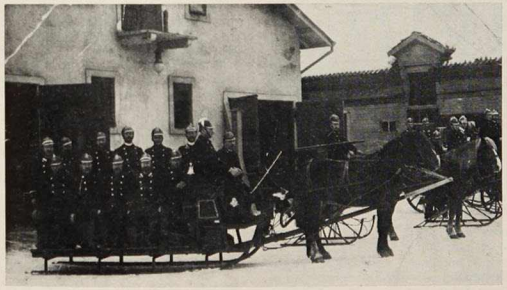

● Turun palokunnan miehistöä, kalustoa ja hevosia paloaseman pihalla Linnankatu 24:ssä. Valokuva on ensimmäisen maailmansodan ajalta. Nykyinen pääpaloasema Koulukadun ja Eerikinkadun kulmaan rakennettiin vv. 1914—1916.

MUUTTO vanhoista, ahtaista, epämukavista ja ränsistyneistä paloasemarakennuksista Linnankatu 24:stä oli todella käänteentekevä tapaus palolaitokselle, jonka kehitykselle uuden paloaseman saanti oli välttämätön edellytys. Vuonna 1916 uuden pääpaloaseman valmistumisen yhteydessä kaupunginvaltuusto myönsi uuden palolennättimen hankintaan 27 000 markkaa. Lennätin hankittiin kuitenkin velaksi, joka maksettiin vasta vuonna 1922, jolloin sen hinnaksi tuli 161 875 markkaa. Kokonaan lennätin otettiin käyttöön vuonna 1924, sillä asennustyöt veivät aikansa ennen kuin 61 hälytinkaappia ja noin 18 000 metrin katoilla kulkeva johtoverkosto oli asennettu. Palokunnan omat henkilöt suorittivat työn.

SUUNNITELMAT pääpaloaseman rakentamisesta aloitettiin vuonna 1908. Palotoimikunta oli suunnitellut samalla rakennettavaksi neljä sivupaloasemaa eri puolille kaupunkia. Kaupunginvaltuuston hyväksyessä vuonna 1914 pääpaloaseman piirustukset se päätti siirtää toistaiseksi sivupaloasemien rakentamista. Pääpaloaseman piirtänyt kaupunginarkkitehti Eskil Hindersson ehdotti vuonna 1919 pienen paloaseman rakentamista Kanavaniemelle. Paloaseman hinnaksi arvioitiin 168 000 markkaa ja lisäksi tarvittiin hevosta ja kalustoa varten 22 000 markkaa ja palkkamenoihin vuodessa 30 000 markkaa. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ehdotuksen 14. 2. 1920 ja Kanavaniemen sivupaloasema luovutettiin palokunnan käyttöön 1. 11. 1921.

Vuonna 1922 palotoimikunta ehdotti Kerttulin sivupaloaseman rakentamista. Perusteluna oli mm. uhkaava työttömyys ja se, että rakentamiseen oli saatavissa 7 %:n korolla 300 000 markan laina Kaupunkien yleiseltä paloapuyhtiöltä. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ehdotuksen ja kaupunginarkkitehti Harald Smedbergin piirtämä Kerttulin sivupaloasema rakennettiin samana vuonna ja luovutettiin 1. 1. 1923 palokunnan käyttöön. Kerttulin palosamalla tarvittiin vähintään kahden hevosen talli, koska kalustorattaiden edessä oli kaksi hevosta Kerttulinmäen jyrkkyyden takia.

1920-luku oli myös kalustoteknillisessä suhteessa jyrkkää murroskautta. Pääpaloaseman kalustohallissa oli 1920-luvun alussa 2 autoa hevosajoneuvojen joukossa. 1920-luvun päättyessä siellä oli 7 autoa eikä yhtään hevosajoneuvoa. Pääpaloaseman 13 hevosen tallissa oli vuonna 1920 10 hevosta, mutta vuonna 1929 vain 3 ja vuoden 1930 päättyessä ei yhtään hevosta. □

MERI-Bussi Oy:n vesibussit tulevat hoitamaan liikennettä Turun kaupungin virkistysalueille Vepsään, Maisaareen ja Nötöön myös tänä kesänä. Turun kaupungin ja Meri-Bussi Oy:n keskistä sopimusta tullaan eräiltä osin tarkistamaan, mutta nuo tarkistukset eivät vaikuta lipunhintoihin, jotka säilyvät ennallaan hintasulkupäätöksen tähden. Vesibussiliikenteen lipputulojen odotetaan kohoavan likipitäen samaan summaan kuin viime kesänäkin, mikä merkitsee sitä, että Turun kaupunki tulee kompensoimaan liikenteestä aiheutuvia kustannuksia 167.000 markalla.

Turun palolaitoksen eläkeläisillä kerho

■ Turussa toimii lukuisia eläkeläisten yhdistyksiä ja kerhoja. Eräs niistä on vuoden 1967 syksyllä perustettu Palolaitoksen eläkeläisten kerho, jonka jäsenet ovat vakinaisesta palokunnassa pitkän päivätyön suorittaneita ja eläkkeelle siirtyneitä. Jäseneksi voivat myös liittyä muiden paikkakuntien palokunnissa palvelleet turkulaiset. Tällä hetkellä kerhossa on 35 jäsentä ja vanhimmalla ikää yli 80 vuotta, kertoi kerhon puheenjohtaja Artturi Lehto kerhon kuukausitilaisuudessa, johon tämän kirjoittajan lisäksi osallistui Turku-seuran toiminnanjohtaja Ilmari Rinne.

● Palolaitoksen eläkeläisiä huhtikuun kerhotilaisuudessa kahvila St. Erikissä. Istumassa (vas.) Ilmari Suominen, Toivo Ojala, Albin Karlsson ja Artturi Lehto. Seisomassa Eino Lehtinen (otettiin eläkeläisenä valokuvaan, koska aikoinaan toimi 14 vuoden ajan kaupunginhallituksen edustajana palolautakunnassa), Uuno Kallionpää, Arvo Lairimo, Reino Putkonen, Kari Lehkola, Pekka Tuominen, Ruben Tuomi, Eliel Honkari ja Bror Ekman. — Valok. Ilmari Rinne.

Suomenkielisellä työväenopistolla järjestetyssä esitelmätilaisuudessa ilmoitin läsnäolleille palokuntaveteraaneille, että kutsun saatuani tulen eläkeläisten kerhotilaisuuteen rupattelemaan ja tallentamaan palolaitoksen toimintaan liittyviä kaskuja. Kutsu tuli ja lupaus oli lunastettava. Toiminnanjohtaja selosti Turku-seuran toimintaa, mm. kevätkauden retkeilyohjelmaa ja toimitussihteerinä esittelin Suomen Turku-lehteä ja kirjoitin paperille eläkeläisten kertomia kaskuja, joita jo nyt on koossa useita.

Palolaitoksen eläkeläisten kerhotoiminta jatkuu kautta vuoden. Joka kuukauden toisena keskiviikkona kokoonnutaan kerhotilaisuuteen muistelemaan menneitä ja vaihtamaan mielipiteitä ajankohtaisista kysymyksistä. Eläkeasiat ovat useasti antaneet aiheen käsittelyyn ja kannan määrittelyyn. Eläkesääntöasiassa — oli kaksi eläkesääntöä — saavutettiin myönteinen ratkaisu. Nyt palolaitoksen eläkeläiset ovat sitä mieltä, että kaupungin maksama eläke olisi tarkistettava kaksi kertaa vuodessa. Nykyisin se tarkistetaan kerran vuodessa tammikuussa.

Puoluepolitiikkaan ei kerhon puitteissa puututa. Sen asian jokainen ratkaisee oman vakaumuksensa mukaan. Kaupungilta ei ole anottu eikä saatu taloudellista tukea kerhon toiminnalle. Eikä anomiseen ole edellytyksiäkään, sillä kerhoa ei ole merkitty yhdistysrekisteriin. Jäsenmaksu on vaatimaton mutta eläkeläisen kukkarolle sopiva 10 markkaa vuodessa. Tulot ovat siis vähäiset, mutta silti pyritään muistamaan jäseniä merkkipäivinään, osallistumaan muistotilaisuuteen jne. Kerhotilaisuudessa eräs jäsenistä mm. esitti kiitoksensa siitä, että häntä oli ilahdutettu kukkatervehdyksellä ollessaan sairaalassa hoidettavana.

Suhteet entiseen työpaikkaan ovat hyvät. Kerran vuodessa eläkeläiset kutsutaan tutustumaan palolaitoksella tapahtuneisiin uudistuksiin ja samassa yhteydessä tarjotaan kahvit, saunan löylyt ja makkarat. Kerho on retkillään tutustunut mm. Rauman palolaitokseen ja Rauma-Repolan tuotantolaitoksiin, tehnyt laivamatkan Ahvenanmaalle ja vierailut jäsentensä kesämökeillä.

Kerhon kuluvan vuoden puheenjohtajana on Artturi Lehto, sihteerinä Into Laiho, rahastonhoitajana Elia Honkari ja jäseninä Into Suominen ja Karl Lehkola.

☆

Otetaan tähän loppuun muutama palokuntalaiskasku.

Tämä tapahtui aikana, jolloin Turun palokunnalla oli vain yksi sairaankuljetusauto. Palokunnan autonkuljettajilla ei ollut henkilökohtaista ajokorttia, sillä palopäällikkö Arell vastusti henkilökohtaisten ajokorttien hankkimista. Miesten nimet olivat samassa, poliisilaitoksella säilytetyssä listassa.

Oskari Nordqvist oli toisen palomiehen kanssa ambulanssilla kuljettamassa sairasta silloiseen lääninsairaalaan. Matka kulki Hovioikeudenkadun kautta ja takaisin palattiin samaa reittiä. Paluumatkalla poliisi seisoi keskellä Hovioikeudenkatua ja antoi pysähtymismerkin. Poliisin tiedusteluun, missä paperit ovat Nordqvist vastasi, ettei ole sellaisia koskaan nähnytkään. Lähdettiin poliisilaitoksen liikenneosastolle, jossa komisario Luotohaara korotti ääntään ja kysyi, kuinka olette lähteneet ajamaan ajokortitta ja ilman rekisteriotetta. Nordqvist selitti, ettei asia ole hänestä kiinni, koska palomiehillä ei ole henkilökohtaista ajokorttia. Kesti kauan ennen kuin kuulustelupöytäkirja valmistui. Sen valmistuttua Luotohaara ilmoitti, että saatte hakea toisen kuljettajan ajamaan auton paloasemalle.

Arellin saatua tapahtuneesta tiedon, hän oli vihainen, kirosi ja haistatti. Ei Nordqvistia, vaan poliiseja, joille huomautti, että palokunnan ainutta ambulanssia olisi saatettu välttämättä tarvita sinä aikana, kun kuljettajaa kuulusteltiin. Raastuvanoikeudessa Arell puolusti tarmokkaasti Nordqvistia ja huomautti, että väärä mies oli haastettu vastaamaan. Poliisin olisi pitänyt soittaa hänelle ja asia olisi selvinnyt. Nordqvist ei saanut sakkoa.

☆

Syksyllä 1939 paloaseman päivystäjän puhelin soi. Ilmoitettiin, että Mäntymäentie 3:ssa on tulipalo. Lähettinä ollut Artturi Lehto vei osoitteen paloautojen kuljettajille. Palopäällikkö Arellin autonkuljettaja kysyi, eikö Mäntymäentie ole Nummenpakalla, johon Lehto vastasi, että se on pieni kadunpätkä Vanhan Hämeentien oikealla puolella. Auton luo tullut Arell kuuli Lehdon selostuksen.

Lähdössä Lehto toimi kellonsoittajana ruiskuautossa. Eerikinkadun ja Aurakadun kulmassa auto kääntyi oikealle, ja tällöin Lehto toisti kuljettajalle osoitteen Mäntymäentie 3. Paloautojen kiitäessä Kaskenkadun ahdetta ylös, takimmaisen auton kuljettaja huusi kovalla äänellä, että tulipalo on Nummenpakalla. Tästä ei ollut apua. Auto jatkoi matkaansa ja kääntyi Itäisen Pitkäkadun kulmassa oikealle. Kovassa sateessa saavuttiin Mäntymäenaukiolle, jossa ei tuli ollut irti.

Lähin palokaappi oli Yrjönkadun ja Itäisen Pitkäkadun kulmauksessa. Esimiehen kehoituksesta soitettiin osoitteen tarkistamiseksi paloasemalle, jonka päivystäjä oletti kyseessä olevan hälytyspuhelimen kokeilun ja vastasi: "Anna tulla vaan". Toinen yhteys paloasemalle otettiin Kaskenkadun kulmauksen palokaapista ja jälleen saatiin päivystäjältä vastaus: "Anna tulla vaan".

Lopulta pääsiin Nummenpakalle Mäntymäentie 3:een, jossa tulipalo oli syttynyt Wäinö Wiikin puutyölliikkeessä. Arellin ja Wiikin välillä syntyi sanaharkkaa, mutta tiedossa ei ole, joutuiko tapaus palolautakunnan käsittelyyn. Paloasemalla tapahtuneessa selvityksessä Arell tuli vakuuttuneeksi siitä, että lähetti oli antanut oikean osoitteen autonkuljettajille.

Saman hälytyksen kommellukset eivät jääneet vain Mäntymäenaukiolle ajoon. Kerttulin sivupaloasemalta tosin lähdettiin Nummenpakalle, mutta Kuuvuorenmäkeen, jossa tulipaloa ei ollut. Oli määräys, että tulipalon sattuessa Kuuvuorenmäellä letkujen selvitys aloitetaan jo Keskitien ja Kuuvuorentien risteyksen palopostista. Ja niin tehtiin tälläkin kerralla. Vettä ei kuitenkaan tarvittu.

☆

Kun Arellia lähdettiin "kyytiin" avonainen Fiat-auto peruutettiin hänen asuntonsa portaan eteen ja sen jälkeen kuljettaja aukaisi lammasnahkaiset paksut vällyt. Tämän suoritti myös Oskari Nordqvist joutuessaan Arellia kyyditsemään. Tällä kerralla Arell vastoin tapojaan tuli nopeasti. Autonkuljettajan tehtävänä oli peittää Arell vällyihin. Tämä tehtävä unohtui Nordqvistilta seurauksella, että Arell kimpaantuneena heitti vällyt autonkuljettajan päälle. Nordqvist istui hetken paikallaan ja heitti sitten vällyt niskastaan.

Tämän jälkeen Arell antoi ajoosoitteeksi kaupungin sorakuopan. Matkan aikana hän veti itse vällyt peitokseen. Arellin annettua erään miehen tehtäväksi tarkistaa, onko sorakuopassa soraa, tämä oli ilmoittanut soran loppuneen. Siksi Arell halusi itse varmistua tilanteesta. Tultuaan takaisin auton luo Arell kiroili ja tokaisi vihaisena: "Missä ihmisten silmät ovat, kuopassa on soraa h-ti". □

EINO LEHTINEN

Turun palokunnalla 1920-luvulla 1092 hälytystä

■ Esitelmöidessään 16. 2. 1976 Turun suomenkielisellä työväenopistolla palopäällikkö, evp. Ilmari Juvakoski esitti tilastotietoja 1920-luvun tulipaloista Turussa. Vuosina 1920-1929 Turun palokunnalla oli yhteensä 1 092 hälytystä. Vähiten, 70 hälytystä oli vuonna 1922 ja eniten, 168 hälytystä vuonna 1929. Hälytyksistä oli tulipaloa koskevia 577. Nokipalohälytyksiä oli 324. Runsaiden lattiatäytepalojen estämiseksi palotarkastuksissa vaadittiin tulisijojen eduspeltien paikalleen asettamista. Muutama autopalo ja kaksi venepaloa oli hälytyksen aiheena. Tulipalon yhteydessä kuoli savuun 26. 1. 1921 Martinkatu 21 b:ssä rouva Finnberg ja 26. 5. 1929 Uudenmaankatu 7:ssä rouva Peltonen. Turun sähkölaitoksen räjähdyksessä 12. 5. 1920 kuoli 8 ja loukkaantui 9 henkilöä.

Turun huomattavimmat tulipalot 1920-luvulla olivat seuraavat:

1920: 9. 1. J. Österblad ja Kumpp. Oy Linnankatu 7, 12. 5. Turun kaupungin sähkölaitos Linnankatu 67. 2. 6. Turun Teollisuusosakeyhtiö Flemminginkatu 3. 19. 7. A. Kurjatkin Itäharjulla. 25. 7. Oy. Teknillinen Porsliinitehdas Itäharjulla.

1921: 10. 7. Star-kahvila Venäjänkirkkokatu 29.

1922: 2. 2. Vuorisen jalkineliike Linnankatu 27.

1924: 23. 1. Laaksosen ulkorakennus Vähä-Heikkilä.

1925: 10. 6. ja 14. 8. Ipnoksen leipätehdas Linnankadulla. 31. 12. Turun Kaakelitehdas Linnankadulla

1926: 15. 6. Höglundin veneveistämö Annankatu 4. 7. 7. Turun Laivatarpeiden kauppa Linnankatu 45. 17. 7. Turun Puutyötehdas Itäharjulla.

1927: 20. 5. Turun keskusvankilan ullakko. 17. 6. Alusvaatetehdas ja Oy. Eriksson Huonekalutehdas Linnankatu 47. 2. 9. Kupittaan Saviteollisuus Littoistentie 3.

1928: 12. 2. puurakennus Itäinenkatu 26 b. Keskusvaraston uudisrakennus Linnankatu 9. 17. 4. P. C. Rettigin uudisrakennuksen kellari Iso-Hämeenkatu 23. 27. 6. Turun Osuuskaupan myymälä Humalistonkatu 11. 2. 7. Turun Autokoritehtaan maalaamo Kasarminkatu 1. 23. 7. puurakennus Linnankatu 22. 2. 9. Fingerroos Rauhankatu 17. 18. 9. Turun Höyrymylly Aninkaisten tulli. 30. 10. Kunnalliskoti (työlaitoksen korotustyömaa). 18. 11. P. C. Rettigin uudisrakennus Iso Hämeenkatu 23. 2. 12. Kivi-puurakennus Kaskenkatu 12.

1929: 26. 5. Turun Rautasänkytehdas Raisiontie 9. 17. 6. Tekovillatehdas Halinen. 28. 9. Johanssonin huonekalutehdas Tarkka-ampujankatu 31. 17. 10. Keskusvankilan työhuone. 31. 12. Rinteen talo Kaskenkatu 12.

Vuonna 1921 kiinteistöjen palovahingot olivat yht. 1 923 255,79 markkaa (20,24 % vakuutusmääristä) ja irtaimistojen palovahingot 1 753 664,85 markkaa (41,49 % vakuutusmääristä). Kiinteistöjen koko vakuutusmäärä oli 9 501 086 markkaa ja irtaimistojen 4 226 500 markkaa. Vuonna 1929 kiinteistöjen palovahingot olivat 584 125,85 markkaa (4,01 % vakuutusmääristä) ja irtaimistojen palovahingot 189 556,70 markkaa (13,19 % vakuutusmääristä). Kiinteistöjen koko vakuutusmäärä oli 14 576 350 markkaa ja irtaimistojen 1 437 000 markkaa. □

TURUN Kauppakorkeakoulussa on paljastettu apulaisprofessori Väinö Luoman muotokuva, jonka ystävät maalauttivat. Työn suoritti taiteilija Armas Mikola.

★

RUNOSMÄEN seurakuntakodin tupaantuliaisjuhlassa 24. 3. 1976 lausui tervehdyssanat kirkkoherra Eero Parvio. Arkkipiispa Martti Simojoki puhui raamatun sanan "Ihmisen poika ei tullut palveltavaksi, vaan palvelemaan"-pohjalta. Opettaja Pertti Pussinen käytti seurakuntalaisten puheenvuoron ja iltahartauden piti pastori Sakari Törmä. Lisäksi ohjelmassa oli päiväkerholaisten esityksiä. Seurakunnan lapsikuoro lauloi tir. Aaro Härmävaaran johdolla. Seurakuntakodissa on kolme huonetta, keittiö, tarjoilutila sekä sali, yhteensä 451 neliömetriä eli tilat yli 190 henkilölle. Kustannukset olivat 850 000 markkaa.

Turun rotukissayhdistys - Åbo raskattförening ry.

■ *Kissa on ollut ihmisen seuralaisena jo tuhansia vuosia. Vanhimmat kuvaukset tästä ovat peräisin egyptiläisten pyramidihaudoista ja muinaisten temppelien raunioista. Kissan asema on myös tärkeä kansanperinteessä. Kissa esiintyy kansantaruissa ja eläinsaduissa, musiikissa, kuvataiteessa, kirjallisuudessa jne. Kissa on myös tämän päivän ihmisten erittäin älykäs ja uskollinen pikkuystävä, joka vastaa vakuuttavasti isäntäväen kiintymykseen.*

● **Sinisten persialaisten kantaäiti Suomessa: Texasissa 2. 10. 1961 syntynyt Int. Champ. Wista Grande's Solterona. — Valok. Valokuvaamo Kienanen.**

Synnyinkaupunkiinsa Turkuun miehensä, kuvanveistäjä Olli Waittisen kanssa eläkepäiviään viettämään muuttanut kansainvälinen kissatuomari Liisa Waittinen kertoi, mitenkä "kissakärpänen" on Turkua puraissut. Hän perusti pienen ryhmän kanssa Turkuun 9. 9. 1974 oman yhdistyksen, Turun rotukissayhdistys — Åbo raskattförening ry:n. Sitä ennen Turussa toimi Suomen Rotukissayhdistyksen alaisena SUROK/Turun Rotukissapiiri, jonka vetäjänä toimi myös Liisa Waittinen. Suomessa toimii kaikkiaan neljä kissayhdistystä, joista kukin on keskusliittonsa (jonka puheenjohtaja Waittinen on) FIFEn kautta FEDERATION INTERNATIONALE FELINE D'EUROPE (Ranska) ja GCCFn, THE GOVERNING COUNCIL OF THE CAT FANCY (Englanti) alaisia.

Suomessa pidetään FIFEn valvonnassa kissanäyttelyitä ja niihin on yleensä runsas osanotto. Suomen Rotukissayhdistys ry. Helsinki (ensimmäinen yhdistys Suomessa, perustettu 1960), syntyi Liisa Waittisen ja Hugo Arokannan innoitamina. Molemmat olivat jo vuosia kuuluneet Stockholms KATTklubb'iin. Näin alkoi Suomessa mahdollisuus kasvattaa ja rekisteröidä rotukissoja. Waittisilla on mm. kuuluisa kansainvälinen valio Int. Champ. Wista Grande's Solterona, sininen persialainen naaras, syntynyt Texasissa, ja nuori sininen persialainen uros Fennia Dominus Datis, joka on kasvatettu Helsingissä.

Turussa oli ensimmäinen virallinen kansallinen arvostelunäyttely Klassillisessa yhteislyseossa 4.—5. 10. 1975. Näyttelyn suojelijana oli toimitusjohtaja Irja Ketonen. Näyttely, jossa oli erirotuisia kissoja kaikkiaan noin 200, onnistui erinomaisesti. Tämän lisäksi on eri paikkakunnilla ollut useita esittelynäyttelyjä, joissa tuomarit esittelevät yleisölle eri kissarodut ja esitelmöivät kissan hoidosta jne. Esittelynäyttelyyn voi kuka tahansa tuoda rokotetun tavallisen kotikissansa "noviisina". Yllättävän paljon kotikissojen joukossa on eri värisiä puhdasrotuisia eurooppalaisia kissoja. Nämä rekisteröidään ja voivat myös aikanaan valmistua kansainvälisiksi valioksi. Eurooppalaisissa kissoissa on värimuunnoksia kaikkiaan 19:sta. Eri kissarotuja on 11:sta.

Turun yhdistyksellä on ollut yleisiä- ja hallituksen kokouksia, joissa kissa-asioista ei ole ollut puutetta. Yhdistyksen jäsenten kissat ovat osallistuneet kansallisiin ja kansainvälisiin näyttelyihin hyvällä menestyksellä. Arpajaisia on järjestetty ja upeat voitot on saatu jäsenten lahjoituksina. Yhdistys on myös jatkuvassa yhteydessä eläinsuojeluvalvojaan, joka suorittaa suuremmoista työtä turvattomien ja hylättyjen eläinten hyväksi. Tähän pätee vanha kiinalainen sananlasku "Anna kärsivälle sydämesi ja nälkäiselle riisiä." Pieneläinten hyväksi työskenteleviä eläinlääkäreitä on saatu yhdistyksen jäseneksi. Suunnitteilla on myös oma kissalehti.

Paljon on Liisa Waittinen aikaansaanut kissakasvattajana. Kasvattajanimi d'Entêtement on tehnyt hänet kuuluisaksi nimenomaan sinisten persialaisten kasvattajana. Rakkaus kissoihin alkoi jo 5-vuotiaana, kun merikapteeni-isä toi Liisalle Englannista mustan persialaiskissan. Seuraava kissa oli myös musta persialainen ja sen hän sai ylioppilaaksi tullessaan. Ensi keväänä Turun yhdistyksellä on kansainvälinen kissanäyttely. Kaikki Suomen Turun lukijat toivotetaan sydämellisesti tervetulleiksi tutustumaan näyttelyyn. Ehkä sieltä joku lähtee kotiinsa pieni karvapallo kassissaan. Ihanaksi lapsuudenmuistoksi lapselle tai uskolliseksi ystäväksi yksinäiselle vanhukselle. □

ULLA NURMI

WÄINÖ Aaltosen Seuran tämän vuoden apuraha, jonka suuruus oli 5 000 mk, jaettiin kuvanveistäjä Kaijariitta Iivoselle, joka matkustaa muutamaksi kuukaudeksi opintomatkalle ulkomaille. Helsingissä järjestetyssä tilaisuudessa apurahan luovutti seuran puheenjohtaja Leo Tujunen.

✶

TURUN Käsityömestarien ja Kisällien Kerhon kevätjuhlassa Suomalaisella Pohjalla kauppaneuvos Aarno Aho luovutti mestarinkirjat kampaajamestareille Soile Blomvall, Seija Jylhävaara, Ritva Karvanen, Kirsti Nurola ja Aulikki Wahlroos. Kunniajäseneksi kutsuttiin parturimestari Lempi Oksanen.

Murrejaoston keräys

PAUL LAAKSONEN:

Omenavarkkasis Nummen kanttorin trekolis

Se oli siihe aikka ku me oltti viäl tommossi poikaklopei ja keksitti kaike mailma metkui.

Mää huomasi, et kanttorin trekoliairast oli pari pälkki poikki. Mää jutteli sit asiast muilki kavereil ja sanosi, et nyt olis pojat hyvä mennä omeni hönimä, niinkauvan ku niit siäl trekolim puis viäl o jälil... Ja sit mää keksisi lissä, et jos tulis kiiru, niim pääsis paremi flyttinki, ete tarttis aira ylitte ruvetak kiippemä.

Yks ehto ku oli vähä pimjempi me sit päätetti lähte reisull... Em mää niittem-muittem poikatte nimeikä viit teil sanno, ku sii oli mukan tulevi kansanerustajiki samas sakis, mut meil oli simmone yhtene meinnki, et jos tule kova paikka ette, nii jokane lähte juaksema eri päi, kosk sillo ei ainaska kaikki saara kiine...

Ku niist puitte alimaisist oksist oli jo otettu omonap pois, nii me päätetti, et mää kiippem puuhu ja ota omeni taskut täytte... Tämmöttös me siin airan takan funteeratti... Joku kysys sit mult, et pelkkäks sää ja ku kaik sanosiva ete he yhtäm peljänny, nii jokasel tuli simmone yhteshenki ku entisil Pakam pojil sillonku ne Simola aitta kaasiva.

Kyl mee sii senttä tavallisen kauva kateltti kuka ens menis aira ravost, mut sit ku yks meni nii kyl toisep peräs tuliva...

Yhres akkunas oli valkkia, mutku ei se ollu oikke trekolim päi, nii mee mentti iha akkuna alta... Mää oli sit jo puus ja koitim pimjäs otta okkeni tasku, ku yhtäkki tuli nurkan takka yks miäs ja sit viäl toissiki... Mää olim puus ja mul oli kamala olo, mää tutisi ja vapisi ja pelkäsi et puuki tärise niin kovi, et omenap puttova alas ja sit äijät huomava munki... Mult pääsi vähä housuihinki ku mää pelkäsi niin kovi. Mut oi ne äijät olis tiänny mittä, ku oli niim pimijä, mutku yks poika lähti yhtäkki flytti nii et tikkelperipensas kropisi ja sit ne rupesiva epälemä et jotta oli tekkeil. Niinku itte assias oliki...

Mul ei ollu siäl omenapuus ollenka mukava olo ja mää kuulin ku ne äijät jutteliva keskenäs, et oli hyvä ku saatti noip klopit peljätetty, nii ete ne sunkka enä tänäpä tult takasi. Lopuks mää äkkäsi, et niil oli jonkulaine kokous ja net tuliva siin väiil vaa ulos ehtopissal.

Vaik mul oli omeni taskut täys, nii mul oli kuiteski siäl puus niin kamala olo, et mä pelkäsin kosk mää putto noitte äijätte niska... Ku koto sit viäl äiti kysys, et kui sää olet tänäpä nii flaati, nii mää pääti itekselttäs, ete mää enä toista kertta lähre omenavarkkassi, vaik omenat maksais 50 penni litra.

Huomeltta se sit vähä helpotti, ku pojat kertos toisil pojil kui rohkia mää oli ollu, mut sittenki koko reisu harmitti munt, ku äitiki sit sanos, et oli hyvä ettei teit saatu kiine kosk pia alka rippiskouluki ja siäl kanttori kyl olis riapottanu teijäk kaikk.

Rippikoulus kanttori sit kertos kui hyvim pojat oliva omenavarkkausreisus järjestäny. Mul meinas iha väkisi tulla nauru, ku kanttori sanos, et ne rakkarit tyhjensivä parhamam puun siin torpan kulmas... Ja se oli just sama puu, misä mää oli sillon ku ne äijät oliva ehtopissal siin puu juurel.

Mut se oli senttä yks hyvä assia, ete kanttori tiänny et mee juur tämän tärminkin pojat oltti hänen trekolissas varkkasis... Kyl sil olis ollu velmuttamist ku se oli muutonki nii velmu luantone. Kerranki yks poika suuttus sem pääl nii et heitti sitä virskirjal päähä. Poika joutus pois rippiskoulust mut kyl mee oltti sitä mältä et kanttoris vika oli.

Eikä ne omenakka siihe aikka niin kovi häävei ollu. Simmossi rupissi ne tavalisest oliva... Mut siin omenavarkkasis oli simmone merkiline jännitys, ete sitä sillo oikke varkauten pirettykkä, ku ne omenakki oliva nii huanoi, et jossan ne keitetti vaa sia ruaks.

★ ★ ★

Ylläoleva murrepakina samoin kuin lukuisat muutkin vielä julkaisemattomat pakinat sisältyvät Nummenmäellä asuneen, entisen Rettigin laitosmiehen Paul Johannes Laaksosen (synt. 25/1 1883 Liedossa, k. 7/2 1976 Turussa) Turkuseuran murrejaostolle lähettämiin lukuisiin kirjoituksiin, joita hän eläkepäivinään kiinnostuksella harrasti ja joihin saamme vielä tutustua lisää.

★ ★ ★

Nummenmäen poikajoukkoon kuuluvana oli nuorten kolttosten ja monenlaisten kepposten kohteena useasti Kaarinan seurakunnan silloinen kanttori Bengt Ludvig Ekman (synt. Sauvossa 2/11 1833, k. Kaarinassa 13/5 1914), josta sittemmin tuli musikaalisuudestaan kuuluisan ja arvostetun Ekman suvun kantaisä. V. 1860 hänet nimitettiin Kaarinan seurakunnan kanttoriksi, minkä ohessa hän toimen miehenä hoiti lukuisia kunnallisia ja muita toimia. Mainittuun sukuun liittyvät sellaiset nimet kuin kapellimestari Karl Ekman ja lehtori Emil Ekman, jotka yhdessä muiden Turun musiikkieliittiin kuuluvien kanssa harrastivat korkeatasoista kamarimusiikkia Turun kaupungissa. Lisäksi on mainittava myöskin yhden sisaren Hilda Charlotta Ekman-Elgin ja maalarimestari Isak Elgin lasten merkittävä, aina viime vuosiin asti jatkunut osuus Turun musiikkielämässä ja tällöin tulevat esiin pianistisisarusten Åke, Dagmar, Greta ja Karl Elgin ansiokkaat esiintymiset konsertti- ja ravintolamusiikin aloilla, minkä lisäksi on myöskin mainittava nykyisin Amerikassa asuva balettitanssijatar Taina Elg-Björkenheim, Åke Elgin tyttärenä. □

Praakatas ny vähä

Turku-seuran murrejaostolle ovat mm. jäsenet Allan Salomaa ja Vilho Lehtonen kirjoittaneet muutaman liuskan verran turkulaisia murresanoja. Murrejaoston sihteerinä poimin tähän muutamia näitä sanoja vanhemmalle polvelle muistin verestämiseksi ja nuoremmille turkulaisille ihmeteltäväksi:

aanata, alvari, alventti, auksooni, faartti, falskata, fimassi, flaati, flytätä, flotisti, flompuuki, fóliruokka, hissii ja piittaa, hantlankari, halja, halstoopi, honkki, hönitä, juksata, jästi, kako, karettua, kleussutta, kaffeprännäri, korsteeni, kräämi, kräässä, kroheloira, korstraaki, krotti, krunti, lauteeraa, lervi, lööperi, mojuta, mako, motata, motlata, muljata, nestuuki, namei, pauvi, pakloota, plakkari, pluusi, plitata, plotata, parasolli, potretti, pruhjutta, prosessi, pryki, prikka, raari, reerus, riaska, rookata, röhkälä, rööri, räkninki, ruikata, sassi, salusimet, seekerttineula, simsetit, snööri, suittet, tuterata, tuukata, tromput, tyyrätä, trossi, trontti, taattumi, treikki, tatsuuna, tukustaa, tyykki, trotvalli, tilprinkari, troklata, tsiikata, vatta, veska, virutta, visusti, viuruta, vohkia, vähtälä.

Siinäpä lähes sata sellaista sanaa, joita esim. murrejaoston 60—80-vuotiaat ovat vuosisadan alkukymmeninä itse käyttäneet.

Jos Sinulla lukijani on sisua syventyä näihin sanoihin ja luulet tietäväsi kaikkien sanojen merkitys, niin annahan kuulua itsestäsi. Myös lukijat voivat lähettää murresanoja (ei nykyslangia), joita ovat lapsuuden turkulaisina käyttäneet. □

FETUN POIK PORTSAST
ELI ILMARI RINNE

Seitsemän vuosikymmentä piirin urheilutoimintaa

SVUL:n Varsinais-Suomen piirin johtokunta v. 1976. Kuvassa istumassa vasemmalta: Aulis Potinkara I varapuheenjohtaja, Pentti Pihlakoski puheenjohtaja, Lahja Salviander II varapuheenjohtaja, Kalevi Salokangas III varapuheenjohtaja ja Seija Hautakangas. Seisomassa Pentti Palonen, Into Lehtovaara, Eero Sipilä, Timo Lehmuskoski, piirijohtaja Unto Suvanto, Bengt Salonius ja koulutusohjaaja Jarkko Raninen. Kuvasta puuttuvat Kirsti Ruohonen, Kauko Määttänen, Karl-Olof Sjöblom ja Allan Ståhlberg. — Valok. Arvo Salminen.

SVUL:n Varsinais-Suomen (Turun) piirin perustamisesta tuli 4. 3. 1976 kuluneeksi 70 vuotta. Piirin seurojen ensimmäinen edustajakokous piirin perustamiseksi pidettiin tosin jo 20. 2. 1906. Perustavassa kokouksessa piiriin liittyi kymmenen urheiluseuraa. Piirin ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin lehtori Aug. Blomberg. Vuonna 1916 piirin nimi muutettiin SVUL:n Varsinais-Suomen piiriksi. Vuonna 1908 perustettu Vakka-Suomen piiri liittyi vuonna 1932 Varsinais-Suomen piiriin. Jäsenseurojen luku ja jäsenmäärä ovat vuosikymmenien aikana kasvaneet. Vuoden 1975 lopussa jäsenseuroja oli 194 ja jäseniä 49 816.

SVUL:n Varsinais-Suomen piirillä on seitsemän vuosikymmenen aikana ollut kaikkiaan yksitoista puheenjohtajaa. Pitkän päivätyön suoritti kauppaneuvos Yrjö Salmela, jonka puheenjohtajuus alkoi vuonna 1936 ja päättyi vuoden 1967 lopussa. Hän oli siis piirin perästimessä yhtäjaksoisesti 32 vuotta. Nykyinen puheenjohtaja henkilöstöpäällikkö Pentti Pihlakoski on hoitanut puheenjohtajuutta vuodesta 1968 lähtien.

Muina puheenjohtajina ovat olleet lehtori Aug. Blomberg, isännöitsijä Sigfrid Strandberg, rakennusmestari Aug. Karlsson, johtaja Hugo Louhela, varatuomari Armas Kataja, varatuomari Väinö L. Mela, varatuomari Reino Koponen ja pankinjohtaja K. E. Laaksonen. Piirin kunniapuheenjohtajiksi on kutsuttu K. E. Laaksonen ja Yrjö Salmela sekä kunniajäseniksi Aug. Blomberg ja Lasse Virtanen.

PIIRILLE TOIMINNANJOHTAJA JA KOULUTUSOHJAAJA

Vuonna 1946 piirille palkattiin vakinainen toiminnanjohtaja, joksi valittiin toimittaja Jorma Lunden. Hänen seuraajakseen valittiin vuonna 1947 toimen nykyinen haltija Unto Suvanto. Vuonna 1971 liitto palkkasi piirin taloudellisen tuen avulla päätoimiseksi koulutusohjaajaksi Jarkko Ranisen, joka kuluvan vuoden alusta siirtyi kokonaan piirin toimihenkilöksi. SVUL:n Varsinais-Suomen piirin johtoelinten henkilövahvuus johtokuntineen, valiokuntineen, jaostoineen ja toimikuntineen nousee nykyään lähes 300 henkilöön.

Piirin liikuntakulttuurin kauneimmat perinteet liittyvät suuriin voimistelu- ja urheilujuhliin, joita piiri on vuosien varrella järjestänyt lukuisia. SVUL:n VIII suuret voimistelujuhlat pidettiin vuonna 1924 Turussa, vuonna 1949 piiri järjesti Turun Urheilupuistossa Auran Kisat ja vuonna 1954 olivat vuorossa urheilumme isän Ivar Wilksmanin muistoksi järjestetyt Wilksmankisat. □

Työläisurheilua Nummenmäellä seitsemän vuosikymmentä

Turun (Kaarinan) Jyryn perustamisesta tuli 14. 3. 1976 kuluneeksi 70 vuotta. Seuran ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin K. Engström ja sihteeriksi K. E. Koskinen. Jyryä perustamassa oli mm. Jussi Hellman, jonka panos seuran ja koko Nummenmäen urheilutoiminnan uranuurtajana ja elvyttäjänä muodostui tulokselliseksi. Perustamisajasta lähtien seuran toiminnassa jatkuvasti mukanaolleista on enää elossa 84-vuotias Nestor Elo, aktiiviurheilija ja seuran monivuotinen varapuheenjohtaja.

Jyry oli perustamassa 26. 1. 1919 Työväen Urheiluliittoa ja 9. 2. 1919 liiton Turun piirijärjestöä. Nummenmäelle perustettiin 29. 5. 1929 Kaarinan Kisa ja Itäharjulle 25. 9. 1932 Turun Kiri. Nämä seurat jatkoivat työläisurheilutoimintaa Nummenmäellä ja Itäharjulla Jyryn toiminnan ollessa keskeytyksissä. Uudelleen Jyry perustettiin 4. 2. 1945. Puheenjohtajaksi valittiin Gunnar Kankare (nykyinen kunniapuheenjohtaja), varapuheenjohtajaksi Nestor Elo, sihteeriksi Vieno Saaristo, rahastonhoitajaksi Eero Laaksonen ja muiksi johtokunnan jäseniksi Paavo Aitio, Klaus Grönroos ja Aaro Virta sekä varajäseniksi Vieno Aro, Arttur Kankare ja Teuvo Haaksi.

Jyryn nykyisen johtokunnan kokoonpano on seuraava: Eino Korpinen puheenjohtajana, Keijo Lehtonen sihteerinä, Paavo Niemeläinen rahastonhoitajana, Toivo Rauhala, Kimmo Kankare, Mauno Leppänen ja Hilkka Harklin sekä varajäseninä Esko Ortekari, Kari Syksy ja Helena Suominen.

70-VUOTISJUHLA JA VALOKUVANÄYTTELY

Lauantaina 13. 3. 1976 juhlavastaanotolla seuralle esitettiin lukuisia onnitteluja. Nummenmäen työläisurheilun 70-vuotisjuhlassa sunnuntaina tervehdyssanat lausui Eino Korpinen ja juhlapuheen piti seuran jäsen työvoiminministeri Paavo Aitio. Ty. Taiston, jonka aloitteesta Jyry v. 1906 perustettiin, tervehdystä esittäessään puheenjohtaja Sirkku Tähkäpää jakoi muistolahjan 70:lle Jyryn veteraanille ja vuosikymmenien aikana seuran toiminnassa mukana olleelle. Liikuntaohjelmassa oli mm. veteraanien sauvavoimisteluesitys, jonka ohjasi Nestor Elo.

Veteraanikerhon kokoama ja järjestämä valokuvanäyttely oli esillä lauantaina ja sunnuntaina sekä sen jälkeen 31. 3. 1976 asti Nummen sivukirjastossa. Esillä oli valokuvia Jyryn, Kisan ja Kirin toiminnasta. □

Turkulaista naisvoimistelua 90 vuotta

Lauantai 27. 3. 1976 oli turkulaisen naisvoimistelun juhlapäivä, johon liittyi sekä 90-vuotis- että 70-vuotisjuhla. Vietettiin kolmen ruotsinkielisen naisvoimisteluseuran merkkipäivää. 90-vuotisjuhlaansa viettänyt ÅKG-Palästra on Turun vanhimpia seuroja ja naisvoimistelun erikoisseuroista Suomen toiseksi vanhin.

Åbo Kvinnliga Gymnastikförening perustettiin vuonna 1886, jota voidaan pitää turkulaisen naisvoimistelun virallisena alkamisvuotena. Kvinnliga Gymnastikföreningen Palästra toimi Turussa vuodesta 1905, kunnes fuusioitui vanhempaan sisarseuraansa. Vuodesta 1959 lähtien ne ovat toimineet yhdessä Åbo Kvinnliga Gymnastikförening Palästran nimellä — lyhennyksenä ÅKG-Palästra.

VOIMISTELIJOITA 5-VUOTIAISTA YLI 80-VUOTIAISIIN

Juhliva seura tekee voimakasta työtä naisvoimistelun hyväksi kaikkien ikäryhmien parissa. Jäsenmäärä on nykyisin noin 700 ja voimistelijoita mukana 5-vuotiaista yli 80-vuotiaisiin. Nuorin ryhmä on Birgitta Sjögrenin johtama 5—7-vuotiaat ja 7—10-vuotiailla on kaksi Maria Selinin ohjaamaa jazzvoimisteluryhmää. Lisäksi tulevat kunto- ja eläkeläisryhmät, joista "ikinuoret" harjoittelevat Hemmet'issä Solveig Slotten johdolla. Eläkeläisten voimistelussa on mukana myös miehiä.

ÅKG-Palästran puheenjohtajana toimii vuodesta 1965 alkaen Gunnel Mattsson, varapuheenjohtajana Margareta Karlsson, sihteerinä Paula Enkvist, rahastonhoitajana Gladys Langh ja johtokunnan muina jäseninä Birgitta Sjögren, Doris Fällman, Ulla-Brit Nyholm, Ruth Storbom ja Solveig Slotte. □

TPS jääkiekkoilun Suomen mestari

Kahdenkymmenen vuoden väliajan jälkeen Turun Palloseura on vuoden 1976 jääkiekkoilun Suomen mestari voitettuaan loppuottelussa Tampereen Tapparan maalein 2—1. Voittomaalin ampui 21 sekuntia ennen ottelun loppua Seppo Repo. Ensimmäinen erä päättyi TPS:n 1—0 johtoon. Toisessa erässä Tappara sai kuparisen rikki. Hopealle sijoittui Tampereen Tappara ja pronssille Porin Ässät.

Mestaruuden saavuttanut joukkue: valmentaja Raimo Määttänen, II valmentaja Reima Särös, johtaja Juhani Hägblom, lääkäri Matti Grönroos, hieroja Arto Hagelberg, huoltajat Ari Aaltonen, Jukka Suominen ja Reijo Höykki, pelaajat Urpo Ylönen, Lasse Kiili, Rauno Sjöroos, Hannu Jortikka, Timo Nummelin, Seppo Lindström, Jouko Öystilä, Ilkka Mesikämmen, Pertti Ahokas, Pertti Vaelma, Seppo Repo, Kari Johansson, Reijo Leppänen, Kari Hörkkö, Rauli Tammelin, Bengt Wilenius, Matti Rautee, Pekka Rautee, Keijo Järvinen, Timo Viljanen, Jarmo Koivunen, Jukka Koskilahti ja Kari Kauppila.

Viime vuonna TPS saavutti Suomen jalkapallomestaruuden. Mestaruus oli kahdeksas. Aikaisemmat mestaruudet ovat vuosilta 1923, 1939, 1941, 1949, 1968, 1971 ja 1972. □

Turun NMKY hopealle koripallossa

Suomen koripallomestaruuden 1976 saavuttamiseksi tarvittiin viisi Turun NMKY—Playboys-loppuottelua. Mankkaan hallissa Tapiolassa pelatun ratkaisevan ottelun voitti Playboys numeroin 85—74 (43—38).

Mestaruuden saavutti siis Playboys ja viime vuoden mestari Turun NMKY jätettiin hopealle. Pronssimitalin vei Kotkan Työväen Palloilijat. □

Turun Pursiseura täytti 70 vuotta

Pursiseura Maininginimellä 6. 4. 1906 perustettu Turun Pursiseura vietti 70-vuotisjuhlaansa 20. 3. 1976. Maininki hankki hallintaansa Kommon saaresta mökin seuramajakseen, otti käyttöön oman seuralipun ja lakkimerkin. Vuonna 1917 seuran nimi muutettiin Turun Pursiseura ry:ksi, hankittiin tällaikin hetkellä seuran virallisena lippuna oleva uusi lippu ja muutettiin lakkimerkkiä.

Hirvensalon Jänissaaresta hankitun seuramajan tuhouduttua v. 1940 ilmapommituksissa, seura vuokrasi v. 1942 Ruissalosta Turun kaupungilta silloisen lentosataman rakennuksineen. Alue on edelleen seuran hallinnassa. Seuran venesataman voidaan todeta nykyisin olevan varustukseltaan eräs maamme kärkipään venesatama. Tämän venesataman lisäksi seuralla on käytössään Pyytinkarilla (Rymättylän länsipuolella) saaritukikohta.

KOULUTUSTEHTÄVÄ VOIMAKASTA

Turun Pursiseuran jäsenmäärä on nykyisin noin 1 100 henkilöjäsentä. Seuraan kuuluu noin 160 purje- ja noin 170 moottorivenettä. Venepaikkoja laitureissa seuralla on yli 200 ja poijupaikkoja noin 60.

Erityisen voimakasta on Turun Pursiseuran koulutustehtävä, jota seura ylläpitää niin jäsenveneilijöille kuin myös muille paikallisille veneilijöille ja veneilyn ystäville.

PUHEENJOHTAJISTO JA NYKYINEN HALLITUS

Seuran pitkäaikaisina puheenjohtajina ovat toimineet mm. Olli Tulenheimo, V. A. Wahlström ja A. O. Jokinen. Vuodesta 1974 on puheenjohtajuutta hoitanut Pekka Kangasniemi ja samasta vuodesta lähtien päätoimisena toiminnanjohtajana ollut Yrjö Veromaa. Hallituksen nykyinen kokoonpano: Pekka Kangasniemi (kommodori), Antti Wahlström (I varakommodori), Ilkka Niva (II varakommodori), Pekka Talvio, Matti Hihnala, Jere Lehtonen, Pekka Jousi, Osmo Lehtimäki, Kari Linnamäki ja Stig Holmberg.

Juhlavuotenaan Turun Pursiseu-

Turun Riennon toimintaa seitsemän vuosikymmentä

■ Turun Rienton (Voimisteluja Urheiluseura Rienton) perustettiin 28. 3. 1906. 70-vuotistaipaleen juhlintaan liittyi mm. juhlavuosikokous, juhlavastaanotto ja vuosijuhla. Juhliksi valmistui seuran varapuheenjohtajan Risto Savolan suunnittelema juhlamitali "70 vuotta urheilun asialla". Juhlamitali luovutettiin mm. maaherra Sylvi Siitaselle ja toimitusjohtaja Irja Ketoselle.

Juhlavuosikokouksessa seuran kerhohuoneella johti puhetta kunniapuheenjohtaja Lasse Virtanen. Vuosikokousasiain käsittelyn lisäksi kokous päätti kutsua uusiksi kunniajäseniksi seuraavat seuran jäsenet: Toivo Aho, Helena Kannisto, Helena Mäki, Orvokki Salmikivi, Pentti Vainio ja Julle Viitasalo. Samana päivänä seuran edustajat laskivat seppeleet menneiden sukupolvien muistomerkille ja sankarihaudalle.

MITALISADETTA VUOSIJUHLASSA

Turun suomenkielisen työväenopiston juhlasalissa 28. 3. 1976 järjestetyssä 70-vuotisjuhlassa lausui tervehdyssanat juhlatoimikunnan puheenjohtaja Olavi Malmivirta ja juhlapuheen piti akateemikko Tauno Nurmela. Seuran naisten ohjelmaryhmien liikuntaesitysten lisäksi juhlassa esiintyivät Matti Heikkilän johtama Ericuskuoro ja Eino Kuusiahon johtama Turun Metsänkävijäin orkesteri.

70-vuotisjuhlamitali ojennettiin seuraaville: Paul Franck, Jorma Korhonen, Arno Leino, Jali Lyyvaara, Aarne Nuotio, Toivo T. Rinne, Keijo Salmi, Risto Savola ja Martti Silanterä. Juhlamitalin saivat myös seuran olympia- ja maaotteluedustajat Paul Sajamo (Pariisi v. 1924), Kalle Mäkinen (Amsterdam v. 1928), Lasse Virtanen (Los Angeles v. 1932), Kaisa Parviainen (Lontoo v. 1948), Toivo Aho, Anita Aittala, Matti Danielsson, Lea Haltia, Päivikki Haveri, Denis Johansson, Mauno Koski, Lauri Laaksonen, Pertti Laanto, Olavi Malmivirta, Erkki Myllymäki, Lauri Nurma, Pirkko-Liisa Olenius, Jorma Rinne, Seija Räsänen, Ari Salko-Aho, Ari Salminen, Seppo Simola, Juhani Tuomola ja Julle Viitasalo.

Juhlatapahtumien yhteydessä jaettiin lukuisia muita ansiomerkkejä, ansiolevykkeitä ja pienoislippuja. Juhlavastaanotolla seuralle esitettiin kymmenittäin onnitteluja.

PITKÄAIKAISIA TOIMIHENKILÖITÄ

Lasse Virtanen hoiti seuran puheenjohtajuutta 22 vuotta, jonka jälkeen tehtävään valittiin Pentti Vainio. Vuodesta 1969 puheenjohtajana on ollut Matti Koivurinta. Varapuheenjohtajina ovat toimineet mm. Julle (Runo) Viitasalo, Risto Savola, Pentti Honka ja Olavi Malmivirta. Paul Franck toimi sihteerinä 33 vuotta ja hänen jälkeensä Tuukka Alhonen. Vuodesta 1970 tehtävää on hoitanut Bror-Nils Fincke.

Seuran jouduttua luopumaan Linnankadun varrella sijainneesta kerhohuoneistosta, hankittiin Uudenmaankatu 16:sta uusi huoneisto, joka saatiin käyttöön keväällä 1971. Kerhon avajaistilaisuudessa vihittiin Turun Riennon uusi lippu, jonka suunnitteli Risto Savola. Pirteästi toimiva naisjaosto erkani itsenäiseksi jaostoksi vuonna 1931. Nykyisin jaoston puheenjohtajana on Terttu Lauren. □

SPR:n Turun osasto 25-vuotias

■ Suomen Punaisen Ristin Turun osaston 25-vuotisjuhlassa 22. 3. 1976 Turun Kaupunginteatterissa tervehdyssanat lausui dosentti Matti Dahl ja juhlapuheen aiheesta "Punainen Risti tämän päivän maailmassa" piti lääkintöhallituksen pääjohtaja, professori Leo Noro. Lisäksi ohjelmassa oli Turun Naislaulajien kuorolaulua Hilkka Siipolan johdolla, pianisti Juhani Lagerspetzin pianoesityksiä ja tiedotussihteeri Raimo Helmisen lausuntaa.

Osaston toimintapiiri käsittää mm. pelastuspalvelun, kotisairaanhoito- ja ensiapukurssit, vanhusten kerho- ja ystävätoiminnan, veripalveluavustuksen hoitamisen, koululaisten kuulotutkimukset, taidemyyntinäyttelyt ym.

Osaston kokonaisjäsenmäärä on noin 1 800, joista noin 300 aktiivista jäsentä, jotka tekevät työtä vapaaehtoisin voimin. Puheenjohtajina ovat toimineet Eero Mantere, Urpo Siirala, Aarno Aho, Otto Meurman, Tuomas Peltonen, Panu Vilkki, Matti Vapaavuori ja vuodesta 1972 lähtien dosentti Matti Dahl. □

ran johtokunta muisti perustamisvuodesta saakka ainoana elossa olevaa jäsentään, tehtailija Aksel Forströmiä luovuttamalla hänelle seuran standardin. Seuran edustajina olivat toiminnanjohtaja Yrjö Veromaa ja kunniakommodori A. O. Jokinen. Tilaisuudessa olivat läsnä myös seuran kunniajäsenet Konrad Euranto ja Yrjö Varonen. □

Turun Kisa-Toverit 60-vuotias

■ Turun Kisa-Toverit vietti 60-vuotisjuhlaansa 4. 4. -76 Turun suomenkielisen työväenopiston juhlasalissa. Tervehdyssanat lausui johtokunnan jäsen Marita Suojanen ja juhlapuheen piti kansanedustaja Ensio Laine. Musiikista huolehti Maarian VPK:n soittokunta, Harri Virtanen lausui ja seuran omat liikuntaryhmät esiintyivät vauhdikkailla numeroillaan. Saman päivän juhlavastaanotolla seura sai vastaanottaa runsaasti lahjoja ja tervehdyksiä.

Maarian (Turun) Kisa-Toverien perustavassa kokouksessa 12. 3. 1916 työväenyhdistys Tarmon talossa Raunistulassa seuraan liittyi 70 jäsentä, mm. Artturi Varjonen (ensimmäinen puheenjohtaja), Väinö Malm, Armas Nordman ja Hannes Raita. Maarian Kisa-Toverit oli 29. 1. 1919 perustamassa Työväen Urheiluliittoa. Kärsämäkeen perustetusta seuran alaosastosta sai alkunsa Maarian (Turun) Kisa-Veikkojen toiminta. Kisa-Toverien toiminta keskeytyi vuonna 1930 ja toiminnan jatkajaksi perustettiin vuonna 1933 Maarian Reipas. Kisa-Toverien toiminta aloitettiin uudelleen vuonna 1945.

Seuran ohjelmassa ovat olleet yleisurheilu, jalkapallo, nyrkkeily, pyöräily, uinti, voimistelu, pöytätennis, lentopalloilu ym. Nykyinen toiminta keskittyy voimisteluun, jolla on laaja harrastajajoukko aina pienistä satujumppareista ikinuoriin asti. Naisvoimistelijat ovat edustaneet seuraa ja TUL:oa monilla eri maihin suuntautuneilla esiintymis- ja kilpailumatkoilla. Kilpailu- ja ohjelmaryhmät ovat vuosien varrella saavuttaneet monia voittoja TUL- ja SM-tasolla.

Nykyisen johtokunnan kokoonpano on seuraava: Kari Aalto (puheenjohtaja), Aito Suomi (sihteeri), Anja Nieminen (rahastonhoitaja), Pentti Hölttä, Matti Niemi ja Marita Suojanen, Pirjo Tuominen sekä varajäseninä Turkka Lindroos ja Maritta Virtanen. □

Turun Yksityisyrittäjät juhli 40-vuotistaivaltaan

■ Turun Yksityisyrittäjät ry. vietti 40-vuotisjuhlaansa sunnuntaina 16. 5. 1976 Turun Kauppakorkeakoululla. Juhlapuheen piti Yrittäjäin Keskusliiton puheenjohtaja Arne Berner. Juhlassa jaettiin liiton kultainen ansiomerkki toimitusjohtaja Irja Ketoselle, hopeisia ja pronssisia ansiomerkkejä sekä juhlivan yhdistyksen yrittäjäviirejä. Tervehdyksensä esittivät Turun kaupunki, apulaiskaupunginjohtaja Uuti Palaja, Turun Kauppakorkeakoulu, rehtori Veikko Halme, Turun Kauppakamari, kauppaneuvos Eino Jylhä ja Suomen Yrittäjäjärjestöjen liitto, teollisuusneuvos Martti Kemppi.

Perustavassa kokouksessa yhdistyksen nimeksi hyväksyttiin Turun Yksityisyrittäjäin Yhdistys. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin tukkukauppias J. F. Henriksson sekä hallituksen jäseniksi johtaja Kurt Wiklund, kauppias K. O. Rintakoski, johtaja Akseli Hietakari, kauppias Hjalmar Kaivonen, johtaja Heikki Kaari, kauppias Hugo Helander, kelloseppä Hj. Fäldén ja kaupanhoitaja Edith Lindholm.

"Yrittäjäperheeseen" kuuluvat Turun Yrittäjänuoret, Vihanneskauppiasjaosto, Antiikki- ja käytettyjen tavarain kauppiaitten jaosto, Turun Tekstiilikauppiaat, Kioskikauppiaitten jaosto sekä itsenäisenä toimiva Turun Yrittäjänaiset. Tänä vuonna yhdistyksen nimi muuttuu Turunmaan Yrittäjät ry:ksi ja toiminta-alueeksi tulee koko Lounais-Suomi.

Yhdistyksen puheenjohtajina ovat toimineet kauppaneuvos J. F. Henriksson, kauppias Hjalmar Kaivonen, toimitusjohtaja Arvo Koski, kauppaneuvos Hugo Helander, toimitusjohtaja Oskari Tuomi, johtaja Arvo Ekuri, toimitusjohtaja Sakari Laapas, toimitusjohtaja Pekka Ström ja 1972 lähtien toimitusjohtaja Matti Koivurinta. □

Turussa opiskeleville terveystalo Nummenmäelle

■ Valtakunnallisen ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön taloudellinen tukijärjestö Ylioppilasterveys ry on ryhtynyt toimenpiteisiin turkulaisille opiskelijoille tarkoitetun terveystalon rakentamiseksi. Alustavat suunnitelmat ovat valmistuneet Hämeentien ja Vanha Hämeentien väliseen kiilaan, vastapäätä Kupittaan Savi Oy:n aluetta, rakennettavasta 5-kerroksisesta terveystalosta, jonka kustannukset sisustuksineen olisivat nykyisen hintatason mukaan 27—30 miljoonaa markkaa.

Pari vuotta sitten Ylioppilasterveys ry osti Vanha Hämeentien varrelta kaksi tonttia ja tänä vuonna hankitun alueen kanssa on käytettävissä noin 5 000 neliömetrin alue. Terveystalosuunnittelutoimikunta, jonka puheenjohtajana on konsuli Jarmo Nuotio, on laadituttanut alueelle ja sen ympäristölle asemakaavaehdotuksen, mikä on lähetetty lausuntokierrokselle.

Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoito tarvitsee tilaa noin 4 000 neliömetriä, jolloin nykyisin eri paikoissa tapahtuva toiminta saadaan keskitettyä saman katon alle. Terveystalo pystyisi palvelemaan 20 000—25 000 opiskelijaa. Tarkoituksena on, että opiskelijoiden terveystalossa hoidettaisiin myöskin Turun kaupungin velvoiteeksi tulevat keskiasteen opiskelijat. Turun kaupungin terveyslautakunta on lisäksi kaavaillut terveystaloon sijoitettavaksi opetusta palvelevat äitiys- ja lastenneuvolatilat, jolloin kaupungin tilan tarve on ainakin 1 500 neliömetriä. Molemmille osapuolille jää vielä mahdollisuudet pinta-alan lisäämiseen tarpeen mukaan.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön Turun terveydenhoitoasemalla oli viime vuonna lääkärinvastaanotolla käyntejä 12 500, terveystarkastuksia 1 900, mielenterveys- ja neuvontapalvelussa 4 000 käyntiä ja hammashoidossa 16 000 käyntiä.

Terveystalon on suunniteltu valmistuvan vuosikymmenen loppuun mennessä, mikäli asemakaavalliset ratkaisut selviävät tämän vuoden aikana sekä rakennusohjelmat ja rahoituskysymykset ensi vuoden aikana. □

Turku ja Leningrad vaihtoivat sähkeitä

■ Turun ja Leningradin kaupunkien kesken vaihdettiin sähkeitä ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen vuosisäivän johdosta. Kaupunginjohtaja Väinö J. Leino vastaanotti sähkeen Leningradin kaupunginjohtajalta V. I. Kazakovilta, jolle kaupunginjohtaja Leino lähetti sähkeen.

Sähkeessään lausui kaupunginjohtaja V. I. Kazakov olevansa varma siitä, että Leningrad ja Turku tulevat edelleenkin kantamaan ansiokkaan panoksensa kansoiemme välisen ystävyyden ja yhteistyön lujittamisessa.

PIIRIJÄRJESTÖN EDUSTAJAKOKOUS

Suomi—Neuvostoliitto-Seuran Turun piirijäriestön 31. edustaiakokous pidettiin 11. 4. 1976 Turun konserttitalossa. Kokoukseen osallistui lähes 300 virallista edustaiaa. Neuvostoliiton pääkonsuli, tävsivaltainen ministeri N. M. Jevgrafov esitti kokoukselle tervehdyksen. Piirijäriestön puheenjohtajaksi valittiin edelleen yksimielisesti agrologi Pehr Kronberg.

Illalla pidettiin Konserttitalossa YYA-sopimuksen 28-vuotispäivän juhla, jossa esiintyi mm. neuvostotaiteilijain yhtye. □

Ystävyyskaupunkikokous Turussa elokuussa

■ Suomen ja Neuvostoliiton kaupunkien edustaiat kokoontuvat Turussa 23.—25. 8. 1976 IV suomalais-neuvostoliittolaiseen ystävyyskaupunkikokoukseen, johon osallistuu Suomesta noin 220 ja Neuvostoliitosta noin 150 osanottaiaa. Kokouspaikkana on Turun konserttitalo.

Ystävyyskaupunkikokouksia Neuvostoliiton ja Suomen kaupunkien välillä on järjestetty vuodesta 1969 lähtien. Suomi oli edellisen kerran isäntämaana v. 1971, jolloin ystävyyskaupunkikokous pidettiin Helsingissä. IV suomalais-neuvostoliittolaisen ystävyyskaupunkikokouk-

Toimitussihteerin pöydältä

TURUN kaupunki on julkaissut professori Jussi Mäntysen kaupungille lahjoittamista teoksista kuvateoksen, jossa on Kari Lehtisen ottamia valokuvia Mäntysen eläinveistoksista sekä Osmo Laineen laatima esipuhe suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi ja saksaksi. Painoasun on suunnitellut Åke Ohlsson. Turun kaupunginhallitus luovutti teoksen ensimmäisen kappaleen professori Jussi Mäntyselle Turun kaupunginsairaalassa lauantaina 8. 5. 1976, jolloin hän täytti 90 vuotta.

☆

TURUN liikenneturvallisuusyhdistys on julkaissut liikenneoppaan, jossa on autoilijoille tärkeitä tietoja risteyskarttoineen ja kirjallisine neuvoineen. Oppaan mukaan kolme pahinta yhteentörmäysristeystä Turussa ovat Ratapihankatu—Koulukatu, Puutarhakatu—Sairashuoneenkatu ja Hämeenkatu—Uudenmaankatu. Vaarallisiksi ovat osoittautuneet Turun yksisuuntaiset kadut Brahenkatu ja Kauppiaskatu sekä Myllysillan valmistuttua Koulukatu ja Puistokatu. Oppaan sisällyksestä vastaavat toimiupseeri Lauri Toivonen, komisario Matti Tähtinen, insinööri Pertti Mäntyjärvi, toimistopäällikkö Helge Paalimäki, lakit.lis. Jaakko Stenius ja katsastusmies Reino Lähteinen.

★

---

sen järjestäjinä ovat Suomen Kaupunkiliitto, Suomi-Neuvostoliitto-Seura sekä kokouksen isäntäkaupunki Turku.

Kokouksen keskeiset aiheet ovat: Neuvostoliiton ja Suomen kaupunkien osuus Neuvostoliiton ja Suomen suhteiden kehittämisessä sekä niiden toiminta ETY-kokouksessa hyväksyttyjen periaatteiden ja sopimusten toteuttamiseksi, Kaupunki ja nuoriso sekä Suomi-Neuvostoliitto-Seuran ja Neuvostoliitto—Suomi-Seuran toiminta ja niiden osuus ystävyyskaupunkitoiminnassa.

Kussakin teemassa on suomalainen ja neuvostoliittolainen alustaja. Suomalaiset alustajat ovat Paavo Aitio, Pekka Paavola ja Teemu Hiltunen. □

MATKAILUASIAMIEHILLÄ turkulaispuheenjohtaja. Valtakunnallinen kunnallisen alan matkailujärjestö, Matkailuasiamiehet r.y, on valinnut puheenjohtajakseen seuraavaksi toimikaudekseen turkulaisen jäsenen, matkailupäällikkö Irmeli Torssosen.

Turkulaisuus on voimakkaasti ollut mukana yhdistyksen toiminnassa sen alkuajoilta saakka, olihan yhdistyksen puuhamies, yksi sen perustajajäsenistä ja sen silloinen sielu matkailuasiamies Arvo Hovila, joka toimi yhdistyksen puheenjohtajana peräti kahdeksan vuotta. Arvo Hovilan puheenjohtajakausi onkin pisin Matkailuasiamiesten toiminnassa.

Nykyinen puheenjohtaja on tällä pallilla ensimmäinen nainen. Siitäkin huolimatta, että Matkailuasiamiehet r.y:n jäsenistöstä on 34 % naisia, on yhdistyksen nimi säilytetty ainakin toistaiseksi miesvoittoisena!

Myös kunnallisella matkailusektorilla koetaan voimakasta tarvetta yhteistyöhön. Kuntia rajoittavat kuitenkin useat eri säännökset ja määräykset eri yhteistyöhankkeiden käytännön toteuttamisessa. Matkailuasiamiehet r.y. mahdollistaa omalta osaltaan eri kuntien välistä yhteistyötä antamalla käyttöön kanavan, jonka avulla yhteisten projektien toteuttaminen myös käytännössä helpottuu. Järjestö on syntynyt todellisesta kanssakäymisen tarpeesta, mikä onkin kaikkien järjestöjen elinkelpoisuuden perusedellytys. Yhdistyksen perustamisesta vuonna 1961 on jäsenmäärä kasvanut 9:stä sataan. Tämä kuvannee osittain alan kehitystä ja matkailualan arvostuksen kehitystä kunnallisella sektorilla parina viime vuosikymmenenä.

Matkailuasiamiehet r.y:n toiminta tähtää ensisijaisesti jäsenistön ammattitaidon ja tiedon lisäämiseen, mutta järjestöllä on mahdollisuuksia vaikuttaa myös koko maan matkailun kehitykseen mm. antamalla lausuntoja ja tekemällä aloitteita.

☆

TURUN Karjalakuoro antoi 30-vuotisjuhlakonsertin 16. 5. 1976 ent. Akatemiatalon juhlasalissa. Tilaisuudessa ojennettiin lukuisia ansiomerkkejä. Sulasolin hopeisen ansiomerkin sai Aaro Härmävaara ja piirin hopeisen ansiomerkin Olga Lehtonen, Karjalaliiton hopeisen ansiomerkin Aili Grönroos, Irja Vermola, Toini Porkka ja Reino Putkonen, kuoron 30-vuotismerkin A. Grönroos, Helvi Rinne ja Reino Putkonen sekä 25-vuotismerkin Olga Lehtonen, Elina Toikka, Alina Porkka, Eino Rinne ja Viljo Varjoranta.

★

TURUN kaupungin palveluksessa 20 ja 30 vuotta palvelleille jaettiin kunniamerkit ja -kirjat Turun linnassa perjantaina 7. 5. 1976. Merkinsaajia on kaikkiaan 279, joista 54 henkilöä sai 30-vuotismerkin.

TURUN Invalidit ry:n järjestämässä invalidipäivän juhlassa 21. 3. 1976 ent. Akatemiatalon juhlasalissa puhui maaherra Sylvi Siltanen. Lisäksi ohjelmassa oli yhdistyksen puheenjohtaja Magnus Mäkisen tervehdyssanat, Raffy Valtosen yhtyeen musiikkiesityksiä, yhdistyksen sekakuoro lauloi Aarne Härmävaaran johdolla, tanssiesitys ym.

☆

TURUN Postimerkkikerho ja Suomen Postimerkkikauppiaitten Liitto järjestivät yhteistoiminnassa Postimerkkeilyn Päivät 20—21. 3. 1976 Puolalan kansakoulussa Turussa. Näyttelyn avauksen suoritti liiton puheenjohtaja Nils Krogerus. Näyttelyssä oli esillä noin 40 kokoelmaa, mm. presidentti Urho Kekkosen Unkari-kokoelma, joka käsitti Unkarin kansantasavallan merkkejä vuosilta 1951—1965. Turun postin postitoimistossa leimattiin kaikki lähetykset erikoisleimalla. Näyttelyyn tutustui nelisentuhatta henkilöä. Ohjelmassa oli myös postimerkkiaiheisia elokuvia.

★

TURUN yliopiston ja Åbo Akademin yhteistä akatemianpäivää vietettiin 24. 3. 1976. Nyt 31. kerran vietetyn päivän isäntänä oli tänä vuonna Turun yliopisto, jonka arkeologian professori Unto Salo esitelmöi aiheesta "Puvun esihistoriaa Suomessa ja naapurialueilla." Toisen esitelmän piti Åbo Akademin säätötekniikan professori Kurt Waller aiheesta "Ohjelmoitu ihminen".

☆

KAATUNEITTEN muistopäivän Turun pääjuhlassa 16. 5. 1976 puhuivat eversti Pauli Kaskeala ja kenttärovasti Erkki Hilke. Musiikkiohjelmasta vastasivat Turun varuskuntasoittokunta ja Maarian Nuorten kirkkokuoro. Sankarimuistomerkille laskivat varuskunnan seppeleen eversti Pauli Kaskeala ja kapteeni Eero Karvala. 53:n eri kansalaisjärjestöjen yhteisen seppeleen laskivat rovasti Yrjö Kiviharju, rouva Sylvi Kinnunen ja opetusneuvos Eero Läntinen.

★

OY. Yleisradion Länsi-Suomen toimintakeskus vihittiin käyttöönsä maanantaina 17. 5. 1976. Vihkimisen suoritti pääjohtaja Erkki Raatikainen. Länsä tilaisuudessa olivat mm. Yleisradion hallintoneuvoston puheenjohtaja Atte Pakkanen ja kaupunginjohtaja Väinö J. Leino. Käsityöläiskatu 10:ssä sijaitsevan toimintakeskuksen pinta-ala on 1 500 neliömetriä. Uuteen toimintakeskukseen muutettiin syksyllä 1973 Turun konserttitalosta. Aluepäällikkönä on Juhani Laven ja esimiehenä Matti Jussila.

OY. Gustav Paulig Ab:lla oli 1. 6. 1976 100-vuotismerkkipäivä. Mainittuna päivänä tuli kuluneeksi 100 vuotta siitä, kun Lyypekistä Suomeen muuttanut Gustav Paulig perusti raakakahvin ja siirtomaatavarain tuontiliikkeen. Ensimmäisen kahvipaahtimonsa hän perusti tämän vuosisadan alussa Helsinkiin. Yhtiön liikevaihdosta kahvilla on 2/3 osuus, mutta kahvin rinnalle ovat tulleet tee, mausteet, pakasteet, jäätelö-, Melitta- ja Libbytuotteet. Kahvia toimitettiin v. 1975 markkinoille noin 15 milj. kiloa. Yhtiö on ainoa kotimainen teen pakkaaja. Teen markkinaosuus on noin 14 prosenttia. Maustevalikoimaan kuuluu noin 60 nimikettä. Henkilökunnan lukumäärä oli viime vuonna 824. Yhtiön toimitusjohtajana on Rafael Wolontis ja Turun aluekonttorin johtajana Rainer Lindgren. Paula-tyttönä on nykyisin Hilkka Alatalo, joka on ollut tehtävässä vuodessa 1973 lähtien. Hän on järjestyksessä viides Paula-tyttö.

★

TURUN Lamppu täytti 100 vuotta 2. 6. 1976. Turun Lampun historia alkaa Linnankatu 1:stä. Kauppias Hjalmar Rydman avasi paikalla sijainneessa puutalossa 2. 6. 1876 Turun ensimmäisen lamppu-, lasi- ja posliinikaupan. Kaupungin silloinen liike- ja liikennekeskus sijaitsi Kirkkosillan tienoilla. Vuonna 1906 liike siirtyi Algot Färdigille, joka alkoi käyttää siitä nimitystä Turun Lampumakasiini. Kun Turun liikekeskus siirtyi Kauppatorin tuntumaan, muutti Turun Lamppumakasiini v. 1923 Linnan- ja Kauppiaskadun kulmaukseen paikkaan, missä liike edelleen sijaitsee. Vuosikymmenien mittaan on Turun Lampussa tehty useita korjauksia, uudistuksia ja muutoksia. Muutamia vuosia sitten suoritettiin erittäin perusteellinen korjaus. ja modernisointi, ja juuri 100-vuotisjuhlan kynnyksellä on myymälä korjattu ja uusittu. Turun Lamppu Oy kuuluu nykyisin Opa Oy:lle, jonka toimitusjohtajana on kauppaneuvos Kauko Ahlström. Monet turkulaiset voivat sanoa, että Turun Lamppu on se liike, "josta isoisä lampun osti". Nykyisin on valaisimien myynnistä luovuttu.

☆

TURUN kaupunki tarjosi tänä vuonna vuokralle 10 omakotitonttia. Tiistaina 4. 5. 1976 päättyneen hakuajan sisällä hakemuksia saapui yhteensä 199 perheeltä. Syksyllä kaupunki vuokraa lisäksi 11 omakotitonttia Kärsämäestä Huhtamäki-yhtymän tehtaitten takaa Tiilitehtaankadulta. Viime vuonna omakotirakentajat saivat kaupungilta vuokrata 33 tonttia. Kahden vuoden kuluttua aletaan omakotirakentajille vuokrata maata Maarian Jäkärlästä noin 150 tontin kiintiöstä.

★

TAMPEREEN kaupunginhallitus vieraili perjantaina 21. 5. 1976 Turussa tutustuen Runosmäen vanhainkotiin ja Impivaaran uimahalliin. Lounas ja vastaanotto oli Hotel Marina Palacessa sekä neuvottelutilaisuus ja päivällinen Hotelli Ruissalossa. Tamperelaisia vierailuun osallistui 17:sta. Turun kaupunginjohtaja Väinö J. Leino luovutti tamperelaisille maalauksen Turun ortodoksisesta kirkosta. Palkinto annettiin Tampereen voitettua Turun äänestysprosenttiluvussa viime syksyn eduskuntavaaleissa. Tampere antoi uuden haasteen, jossa kilpailaan siitä, kummassa kaupungissa äänestysprosentti nousee korkeammaksi ensi lokakuun kunnallisvaaleissa. Turku otti haasteen vastaan.

☆

IMPIVAARAN uimahallin reliefikilpailun kolme ensimmäistä palkintoytöä tultaneen sijoittamaan kaupungin julkisiin tiloihin. Impivaaran uimahalliin sijoitettavan I palkinnon saavuttaneen taiteilija Olavi Lanin reliefin sijoituskustannukset taiteilijapalkintoineen ovat arvion mukaan noin 190 000 mk. II palkinnon saanut taiteilija Arvo Siikamäen teoksen "Kuvajainen" esittää talorakennusosasto sijoitettavaksi betonisena Nunnavuoren koulun ulkotiloihin ja III palkinnon saaneen taiteilija Jarkko Rothin työn "Kimallus" teräksisenä Ilpoisten koulun musiikkikirjastoon.

★

RUOTSALAINEN sotilassoittokunta Hemvärnet Musikkor antoi maksuttoman konsertin Turun kauppatorilla lauantaina 8. 5. 1976. Puhallinorkesterin soittajavahvuus on nelisenkymmentä ja sen johtajana toimii Lars Boman. Orkesterin edustamaan Kodinturvaan kuuluu Ruotsissa yli 100 000 jäsentä. Konsertti, jossa oli läsnä mm. kaup. johtaja Väinö J. Leino, päättyi Sam Sihvon Muistoja Pohjolasta.

☆

TURUN Muna Oy 50 vuotta kotieläintaloutta kehittämässä. Vuonna 1926 aloitti Turun Muna Oy ensimmäisenä tehtaana rehujen sekoittamisen. Turun Sampo-Munitus oli ensimmäisen kananrehuseoksen nimi. Edelleenkin Sampo-kananrehut ovat johtavia markkinoilla. Rehukauppaan liitettiin jo aikaisessa vaiheessa tarvikekauppa ja koetoiminta rehuilla ja kotieläimillä. Uusimpaa osaa yhtiön toimintaa edustaa Jaakko-tehtaitten valmistamat viljankuivurit ja -siilot. Koko yhtiön palveluksessa on lähes 350 henkeä ja yhtiön liikevaihto on n. 150 milj. markkaa.

★

VALTAOSA Turun peruskoulun oppilaista tulee lukemaan vieraana kielenään englantia, sillä 2144 tiedusteluun vastanneesta peräti 1941 valitsi englannin. Tiedustelun kielimahdollisuudet olivat englanti, ranska, venäjä, ruotsi ja saksa. Englannin valitsi omassa koulussa opiskeltavaksi 1941, ranskan omassa koulussa 5 ja vieraassa koulussa 3, venäjän omassa koulussa 10 ja vieraassa koulussa 9, ruotsin omassa koulussa 99 ja vieraassa koulussa 30 sekä saksan omassa koulussa 36 ja vieraassa koulussa 11.

☆

TURUN Taideyhdistyksen Piirustuskoulusta sai tänä keväänä päästötodistuksen kaksitoista kolmannen vuosikurssin opiskelta. Kuudelle oppilaalle jaettiin apuraha. Koulun rehtorina on taiteilija Vieno Orre. Päättyneenä lukuvuonna koulussa oli 43 oppilasta. Viime syksynä kouluun pyrkijöitä oli 62, joista hyväksyttiin 13. Nykyisissä tiloissaan Tervahovinkatu 6:ssa koulu on toiminut vuodesta 1973 lähtien. Koulun tiloissa 21—23. 5. 1976 järjestetyssä oppilastöiden näyttelyssä oli esillä 300 työtä. Uutuutena mm. hitsaustöitä. Mukana oli myös Matti Kivekkään kolmisenkymmentä valokuvaa koulun työskentelystä.

★

TURUN yliopiston uudet professorit rikosoikeuden professori Raimo Lahti, finanssioikeuden professori Tauno Vesanen ja sisätautiopin professori Lennart Kalliomäki vastaanottivat virkansa keskiviikkona 28. 4. 1976 Turun yliopistolla. Akatemiatalon juhlasalissa pidetyssä tilaisuudessa uudet professorit pitivät juhlaesitelmänsä.

☆

TURUN yliopiston humanistisen tiedekunnan toiselle laitosrakennukselle on yliopiston hallituksen päätöksellä annettu nimeksi Juslenia. Nimi on johdettu tunnetun turkulaisen kielimiehen ja historioitsijan Daniel Jusleniuksen nimestä. Uuden nimen myötä poistuu käytöstä rakennuksen työnimenä käytetty Humaniora II.

★

ÅBO Akademis Studentkår voitti Turun yliopiston Ylioppilaskunnan 9. 5. 1976 järjestetyssä Aurajoen soutukilpailussa. TYY hävisi myös "sikariportaan" kilpailun. ÅAS sai haltuunsa komean kiertopalkinnon. Kärenin joukkueen kokoonpano: Krister Österman, Kari Ranta-Aho, Markku Vainio, Kari Salo ja perämies Elisabeth Dahla. TTY:n joukkue: Hans Ranta-Aho, Timo Achren, Pekka Lahti, Jari Hlvatyi ja perämiehenä Outi Kari. — Kärenin hallituksen joukkue: Wilhelm Kankkonen, Mårten Johansson, Rainer Backman, Peter Boström ja perämiehenä Bjarne Nyman. TYY:n hallituksen joukkue: Juha Toivonen, Matti Kämäräinen, Markku Anttila, Reijo Suikkanen ja perämiehenä Sinikka Nieminen.

Lastensuojeluvirasto sai uudet toimitilat

■ Turun kaupungin lastensuojeluvirasto muutti huhtikuun alussa Turun Työväen Säästöpankilta vuokrattuihin tiloihin Yliopistonk. 29:ään. Aikaisemmin virasto toimi neljässä toimipisteessä, mutta nyt päästiin saman katon alle lukuunottamatta perheterapiatoimistoa, joka ainakin toistaiseksi toimii Salrashuoneenkatu 6:ssa.

Entiset pankkitilat muutettiin lastensuojeluviraston käyttöön sopiviksi. Toimitilat sijaitsevat kolmessa kerroksessa ja niiden yhteinen pinta-ala on 1 645 neliömetriä. Korjaus- ja muutostöiden kustannusarvio on noin 520 000 markkaa. Henkilökuntaa on kaikkiaan 55 ja lisäksi 10 virkaa on täyttämättä. Henkilökunnan lisäämiseen on varauduttu toimitilojen järjestelyssä.

Lastensuojeluvirastossa on omissa toimitiloissaan mm. lastenhuolto-, nuorisohuolto-, elatusapu-, erityishuolto-, päivähoito-, opintotuki-, laitos-, kanslia- sekä kassa- ja tilitoimistot. Perheterapiatoimistossa Salrashuoneenkatu 6:ssa annetaan lausuntoja sekä erityisesti perheterapiaa lastensuojelulautakunnan toimenpiteiden kohteiksi tulleissa huolto- ja suojelutapauksissa. □

TURUN Lääketieteenkandidaattiseuran perustamisesta on kulunut 30 vuotta. Seura järjesti 28. 3. 76 alkaneen ja 4. 4. 76 päättyneen juhlaviikon. Turun kauppatorilla järjestetyssä avajaistilaisuudessa seuran puheenjohtaja Willy Serlo totesi mm., että maassamme on hoidossa vajaat 200 000 verenpainetautia sairastavaa ja lisäksi noin 140 000 sairastaa verenpainetautia piilevänä. Juhlaviikon aikana lääketieteenkandidaatit mittasivat päivittäin kauppatorilla maksutta verenpaineen jokaiselta halukkaalta. Viikon ohjelmaan kuului myös neljä studia generalia-luentoa, illanvietto, opiskelijatanssit, urheilutempaus, juhlavastaanotto ja Turun linnassa järjestetty pääjuhla.

★

TURUN, Raision, Naantalin ja Kaarinan raittiuslautakuntien yhdessä Turun ja Raision terveyslautakuntien kanssa järjestämän Olet esimerkki-kampanjan tupakoinnin vastustamistilaisuudessa 25. 3. 1976 lääninhallituksen tiloissa puhuivat maaherra Sylvi Siltanen ja kansanterveystieteen professori Kai Sievers. Musiikkia esitti Turun musiikkiopiston jousikvartetti. Mukana oli lähes 100 osanottajaa, jotka edustivat kouluja muita oppilaitoksia, työpaikkoja, virastoja jne.

☆

LENINGRADIN päiviä vietetään Turussa elokuussa liittyneinä Suomen ja Neuvostoliiton kaupunkien ystävyyskaupunkikokouksen tapahtumiin. Turun päiviä Leningradissa puolestaan vietetään syys-lokakuun vaihteessa samanaikaisesti Neuvostoliitossa tuolloin vietettävän Suomen kulttuuriviikon kanssa. Aiemmin on Turun päiviä Leningradissa vietetty kesäkuun alussa ja Leningradin päiviä Turussa vastaavasti lokakuussa. Koska kuluvana vuonna järjestetään kaksi suurtapahtumaa, joista toinen on Suomen ja Neuvostoliiton kaupunkien ystävyyskaupunkikokous Turussa 22.—26. elokuuta ja toinen Suomen kulttuuriviikko Leningradissa 26. syyskuuta — 3. lokakuuta, on katsottu parhaimmaksi vietää näiden kahden ystävyyskaupungin nimikkopäiviä suurtapahtumien kanssa samanaikaisesti.

★

LOUNAIS-SUOMEN Syöpäyhdistyksen vuosikokouksessa talousneuvos Lempi Koivurinta ja professori Lauri Rauramo luovuttivat Lempi ja Armas Koivurinnan lahjoitusrahastosta 4 000 markan tutkimusapurahan dosentti Markus Inbergille.

☆

TURUN Soitannollinen Kerho järjesti tiistaina 18. 5. 1976 pihasoittotempauksen kello 18.00—21.00, jona aikana kuusi yhtyettä liikkui useilla lähialueilla. Aulis Kotaviita ja Pekka Varjonen sekä "Raunistulan Roope" esiintyivät Kauppatorilla ja Jorma Hellgrenin johtama "Kapiset" ja Harri Melasniemi Ravintola Samppalinnassa. Tempaus tuotti 6 125 mk, joka lyhentämättömänä luovutettiin SPR:n Turun ensiapuryhmän kaluston hankintaan.

★

TURUSSA vietettiin valokuvan päiviä 27.—28. 3. 1976 Taimi II:n huoneistossa. 46 vuotta toiminut Turun Kamerat ry oli asettanut esille 76 musta-valkoista valokuvaa ja 100 diaa. Lisäksi oli esillä Matti Kivekkään näyttely "Aamu, ark, ilta". Valokuvan päivien teemaksi oli valittu luonnonkuvat. Kameroita ja muita valokuvaustarvikkeita oli tuonut esille yksitoista turkulaista valokuvausliikettä.

Virtasia ja Laineita eniten Turun puhelinluettelossa

■ Turun jakoalueen kuluvan vuoden uuden puhelinluettelon kokonaispainosmäärä on 174.554 kpl, mistä Turun ammattihakemiston käsittävien luetteloiden osuus on peräti 141.455 kpl. Puhelinluettelon painosmäärät jakautuvat eri verkkoryhmien osalle siten, että Turun kaupungin puhelinlaitoksen osuus on 105.000, Turunmaan Puhelinlaitosten Liiton 22.340, Salon 15.300, Posti- ja lennätinlaitoksen 13.000, Loimaan 9.000, Uudenkaupungin 7.700 sekä Kemiön verkkoryhmän 2.200 kpl.

Väriltään siniharmaan puhelinluettelon paino on 1.775 gr eli 260 gr vähemmän kuin viime vuonna ja kirja on myös ohentunut ½ cm selkäosan paksuuden ollessa nyt 4 cm. Niin painon aleneminen kuin kirjan oheneminenkin johtuvat paperilaadun vaihtamisesta. Sen sijaan hakusanojen määrä on kasvanut tuntuvasti, niiden määrän ollessa nyt Turun osassa 89.812 kpl, kun niitä edellisenä vuonna oli 84.208 kpl. Sivuja koko luettelossa on 1230 kpl, kun niitä viime vuonna oli 1204 kpl. Sivumäärästä 572 tulee Turun tilaajahakemiston osalle. Rivejä Turun osassa on 157.235. Ammattihakemiston sivumäärä on 308 eli 20 enemmän kuin vuonna 1975 ja ilmoitusten kokonaismäärä 3350 kpl, missä on lisäystä 250 ilmoitusta.

HOTELLI Marina Palacessa Turussa oppisopimusteitse valmistuneet ensimmäiset ravintolakokit ja kylmäköt saivat 6. 4. 1976 todistuksensa puolitoista vuotta kestäneen koulutuksensa päätteeksi. Hotellin grillieravintolassa pidetyssä tilaisuudessa hotellinjohtaja Klaus Sarkki ja keittiöpäällikkö Kullervo Pohjanniemi jakoivat todistukset Sirkka Niittymäelle, Marja Virtaselle, Timo Pönnille, Sakari Kinnarille ja Kari Saarelle. Turun kaupungin ammattioppilaslautakunnan onnittelut esittivät lautakunnan puheenjohtaja Albin Salmi ja sihteeri Olavi Kaukonen.

★

TURKULAISTEN lastenkotien lapset vierailivat 23. 3. 1976 moottorilaiva Fennialla. Tutustuttiin komentosiltaan, katseltiin elokuvat, seurustelttiin Aku Ankan kanssa ja nautittiin tarjoilusta. Lopuksi jokainen sai käteensä tilipussin, jonka sisällön laivan henkilökunta ja kiitolinjankuljettajat olivat keskuudestaan keränneet.

SISÄLLYS — INNEHÅLL

Irmeli Torssonen:
Kokous- ja kongressimatkailun olemuksesta 3

Reino Linkosaari:
Turku kisakeskuksena .. 5
Meri- ja vapaa-aika näyttelyssä 36 135 kävijää 5

Haakon Wainio:
Turun historiallisen museon juhlavuoden valmistelut aloitettu 6

Toivo T. Rinne:
Petter Stenborgin teatteriseurue (1701—1764).
Turkulaisten ilonaihe kauhistus byrokratialle 7
Turun tuomiokirkon korjaustyöt valmiiksi vuonna 1979 8

Ad.:
Kirkkotaiteen näyttely ARS SACRA Turkuun 9
Ejbyyn kalkki 10
Turun tuomiokirkon urut kotimaasta 11
Turun tuomiokapitulin 700-vuotisjuhla marraskuussa 11
Turun eläkeläiset liikekannalla 11
Prof. C. E. Sonck Turun Taideyhdistyksen kunniajäseneksi 12
Radioaktiivista happikaasua Turusta 12
Kuningatar Elisabet vierailulla Turussa 12
Wäinö Aaltosen museon lisätilat valmistuneet 13
Turun suurin sivukirjasto Ilpoisissa 13

Paul Jansson:
Vad det sjunger om det svenska Åbo! 15
Tukholman Dramaten vieraili Turussa 17
ÅST:ssa näyttelijävaihtoja .. 17
Esko Vettenranta eläkkeelle 17
Kolme TY:n professoria Akatemiaan 17

Alfhild Forslin:
Pehr Ferdinand Sibelius i Åbo. — Apropå det Kingeliska lusthuset 18

Valtion avustus unohtunut Turun aluemuseokokoelille 19

Seppo Laitakari:
Mitä tapahtuu Classicumille? 20
Kirjaston musiikkiosasto siirtyi uusiin tiloihin 22
Kivi-kerhossa vilkasta toimintaa 22
Turun korkeakoulualueiden aatekilpailussa ratkaisu .. 23

Ilmari Rinne:
Turku-seura toimii 24
Pekka Aalto ja Ilkka Järvinen Turun johtoon 24

Ilmari Rinne:
Turku-seurassa 1500 jäsentä 24

Arja Yli-Uotila:
Lounaisen saariston matkailututkimus ja kehittämisohjelma valmistumassa .. 25
Turku kongressien ja kokousten kaupunkina 26
Laivalla saaristomerelle 26
Turun kongressi- ja toimintakeskus valmistuu maaliskuussa 27
Turun lentoasemalle uusi asemarakennus kesällä -78 28
Saariston kesämökit — uhka ainutlaatuiselle maisemalle 29
Turun hotellipaketti 29

Ensio Harni:
Kultaisen rauhan kellari — Den gyldene Freden 30

Johannes Koikkalainen:
Mitä hyötyä kunnilla on kokouksista ja kongresseista? 32
Turku on täynnä tapahtumaa 33
Lomamatkan kasvu vauhdikasta 34
Nuorisolle matkailukeskus .. 34

Ilmari Rinne:
Toukokuun opintoretkiltä tietoutta ja virkistystä 35
Partiolaisten paraatissa yli 3000 osanottajaa 35

Ilmari Rinne:
Turun vanhat kirjanpainajat 36

Ilmari Juvakoski:
Turun kaupungin 1920-luvun palotoimi 38

Eino Lehtinen:
Turun palolaitoksen eläkeläisillä kerho 40
Turun palokunnalla 1920-luvulla 1092 hälytystä 41

Ulla Nurmi:
Turun rotukissayhdistys — Åbo raskattförening ry 42

Paul Laaksonen:
Omenavarkkasis Nummen kanttorin trekolis 43

Ilmari Rinne:
Praakatas ny vähä 43
Seitsemän vuosikymmentä piirin urheilutoimintaa 44
Työläisurheilua Nummenmäellä 44
Turkulaista naisvoimistelua 90 vuotta 45
TPS jääkiekkoilun Suomen mestari 45
Turun NMKY hopealle koripallossa 45
Turun Pursiseura täytti 70 vuotta 45
Turun Riennon toimintaa seitsemän vuosikymmentä 46
SPR:n Turun osasto 25-vuotias 46
Turun Kisa-Toverit 60-vuotias 47
Turun Yksityisyrittäjät juhli 40-vuotistaivaltaan 47
Turussa opiskeleville terveystalo Nummenmäelle 47
Turku ja Leningrad vaihtoivat sähkeitä 47
Ystävyyskaupunkikokous Turussa elokuussa 47
Toimitussihteerin pöydältä .. 48
Lastensuojeluvirasto sai uudet toimitilat 50
Virtasia ja Laineita eniten Turun puhelinluettelossa .. 50

Kansikuva:
Auringonlasku Airistolla. — Valok. Hede Foto.

SILLIT
SUOLAKALAT
SAVUKALAT
TUOREKALAT
KANAT

TUOREESTA KALASTA MAUKKAISIIN SÄILYKKEISIIN!
Sillipuoti Eskola & Valme
Puh. 27 260
KAUPPAHALLI TURKU
Puhelin kotiin Eskola 788 415 Valme 777 422

LOHET
HUMMERIT
RAVUT
SIMPUKAT
BROILERIT

Kissa- ja koiratarvikkeiden erikoisliike.
Monipuoliset valikoimat.
Spanielien trimmausta suoritetaan.
Kemikalio MELEDA
Kerttulinkatu 12, Turku, p. 23 609

Turussa, Raisiossa, Naantalissa, Kaarinassa, Paraisilla, Maskussa, Liedossa, Piikkiössä ja Paimiossa.
Rakennusliike M.Ylismäki Oy
Turku, Uudenmaankatu 16
puhelin ★ 921-331300

Tule nauttimaan hyvästä ruuasta kohtuuhintaan.

Avoinna: ark. 07.45—21.30
sun. 12.00—21.30

Vastaanotamme lounasseteleitä.

Tervetuloa!

KAHVILA
Minna
humalistonkatu 8 b

KAHVILA-RAVINTOLA

Täti Ruth

It. Rantakatu
Suomen Joutsenen vieressä
Puh. **359829**

Viinit- ja A-olut

Tervetuloa nauttimaan keittiömme antimista ja kauniista näköalasta

LINJALIIKENNE
UUNO SALONEN
Uittamontie 29
Puh. 356 000 - 357 535
Kesäaikana myös Piikkiö 728 719

Tilausajoja suoritetaan ajanmukaisilla turistilinja-autoilla.

Huom.! Myös 30 hengen pienoisbussilla — Myös ulkomaille.

OSTETAAN JA MYYDÄÄN ANTIIKKIHUONEKALUJA JA ANTIIKKIESINEITÄ

Antiikkia - Antikviteter
assmuth
Aurakatu 1 Auragatan. Puh. 12 357 Tel.

Säästöpankki teki talletusten Suomen Ennätyksen:
SE = 10 miljardia

Muita ylityksiä:
OP 8 miljardia
KOP 6 miljardia
SYP 6 miljardia
PSP 5 miljardia
HOP 1 miljardi

Turun Suomalainen Sp.
Turun Sp.
Turun Työväen Sp.

Säästöpankki osaa

TURUN PÄIVÄ

19. 9. 1976

LASTEN TURKU

Ohjelmassa mm:

- Päivän avaus Kauppatorilla kello 12.00
- Avoimien ovien päiviä lasten päiväkodeissa
- Suuri lastentapahtuma Kupittaan urheiluhallissa
- Perinteellinen ilotulitus
- Keskustelutilaisuus "Vastuu lapsesta"
- Lukuisia tilaisuuksia eri puolilla kaupunkia

Ohjelmasta tarkemmin päivälehdissä Turun päivän lähestyessä.

Turun päivän toimikunta 1976

Hyvää kahvia!

Kotonaleivottua!

TERVETULOA!

KISÄLLI

Käsityöläiskahvila Luostarinmäessä
Avoinna klo 10—16, puh. 17 505

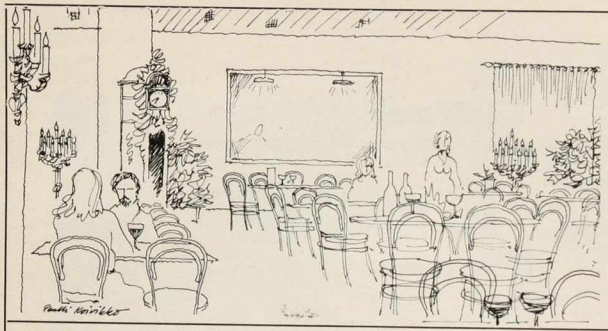

Ravintola Taurus

Turun keskustan uusin hyvän ruuan paikka.

Yliopistonkatu 29, Kivikukkaro

kahvila avoinna arkisin klo 9—21 ja sunnuntaisin klo 12—18

ravintola avoinna arkisin klo 11—23 ja sunnuntaisin klo 12—18

Katedralskolanin lämpö-, vesi- ja öljytekniset työt tekee

vesimarttila

Lemminkäisenkatu 30 puh. 29420

Teimme kalusteet Katedralskolaniin

KALUSTENELIÖ OY

Uusikaupunki Myllykatu 18
puh. 922/2105

Ratikka

KAHVILARAVINTOLA
TURKU YLIOPISTONKATU 9 b
330244

Hyppää kyytiin! Ja tule viihtymään.

Ratikka on edullinen

LOUNASPAIKKA

jossa tunnelma on miellyttävä.

Ratikan aikataulu:
Arkisin klo 8—22
Lauantaisin klo 10—18
Sunnuntaisin suljettu.

Ratikan pysäkki on valopihalla.

1926-1976

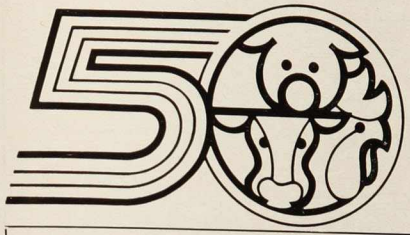

vuotta kotieläintaloutta kehittämässä

Turun Muna Oy

Kun lähdet ulkomaille vaihda valuutat Turun Pankissa

TURUN PANKKI
TURUN SÄÄSTÖPANKKI

HYVÄ YHTEYS
ZODIAC
RADIOPUHELIMELLA
KÄTEEN-AUTOON-VENEESEEN-TUKIASEMALLE
USEITA MALLEJA

RADIOPUHELIMIEN ERIKOISLIIKE

VENETALO JOKINEN

VENEPALVELUKESKUS

HIRVENSALO — LAUTTARANTA
puh. 80123

---

lomamatkat

Yllätä itsesi lomaile Suomessa

Kesän kotimaan esitteessämme:

- viikonloppumatkat
- kesän lomaviikot
- rengasmatkat
- risteilyt
- kulttuurikesä
- erikoislomat
- harrastelomat
- eläkeläismatkat

Nouda esite toimistostamme Eerikink. 2

matkatoimisto oy lomamatka

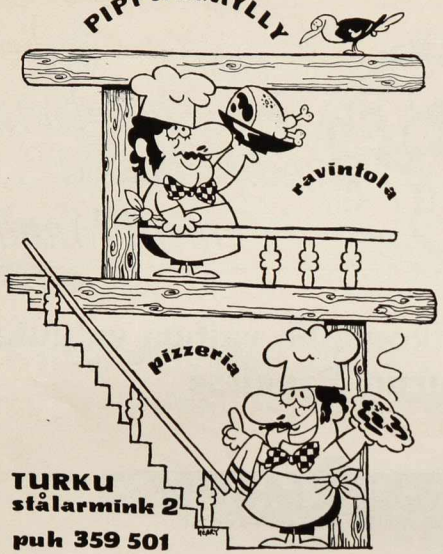

TURKU
stålarmink 2
puh 359 501
arkisin 11-23

Suljettu 1. 6.—15. 8.
lauantaisin ja sunnuntaisin.

TURUN Kesäteatteri VARTIOVUORELLA

ENSI-ILTA 19. 6. 76

KALLE LUOTONEN:

LAULUNÄYTELMÄ

EURAN BALLADI

Ohjaus: Kari Suvalo

Musiikki: Seppo Tornberg

Mukana mm. Ilari Paatso, Leena Takala, Olavi Levula, Maikki Länsiö

Liput teatterilta p. 12440 klo 14—18 sekä Centrum-neuvonnasta

Tervetuloa viihtymään Vartiovuorelle

Sampolinnan KESÄTEATTERI

REPÄISEVÄ KOTIMAINEN

KESÄ ROINILAN TALOSSA

Rentouttava ja harmiton, runsaasti musiikkia, lauluja ja tansseja sisältävä kesäinen ajanviete

Esitykset 24. 6.—15. 8. joka päivä (ei torst.) klo 19 ja sunnuntaisin myös klo 15

Lippuja päivittäin klo 10 alk. PUH. 29050

HUOM! RYHMÄALENNUKSET!

100 vuotta hyvää kahvia

Suomalainen kahvin historia on paljolti myös Pauligin historiaa. Sadan vuoden ajan on Paulig tehnyt määrätietoista työtä hyvän kahvinmaun kehittämiseksi.

Satavuotiskahvi on uusi aromiltaan täyteläinen ja hienostunut erikoiskoitus.

Tietysti Pauligin

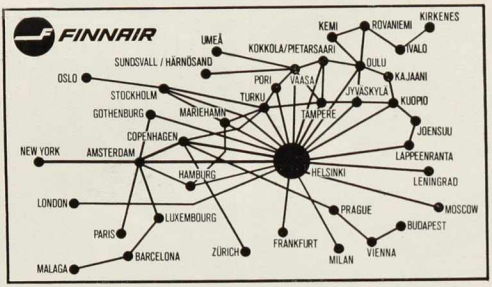

FINNAIR

tai matkatoimistonne

Ensi vuonna Turku on kongressikaupunki

1977 maaliskuussa valmistuu Ikituurin uusi, kansainväliset vaatimukset täyttävä kongressi- ja toimintakeskus.

Se on suunniteltu kongressikeskukseksi ja on Suomen ainoa kokouspaikka, jossa suurtenkin kokousten tarvitsemat palvelut ovat kaikki saman katon alla. Kongressikeskuksen tekniikka on korkeatasoista ja edustaa alan uusinta suunnittelua. Lisätietoja Turun uuden kongressikeskuksen käyttömahdollisuuksista, kokoustiloista ja palveluista antavat markkinointijohtaja Bengt Pettersson ja markkinointisihteeri Riitta Jaakkola, puhelin on 921-373 666.

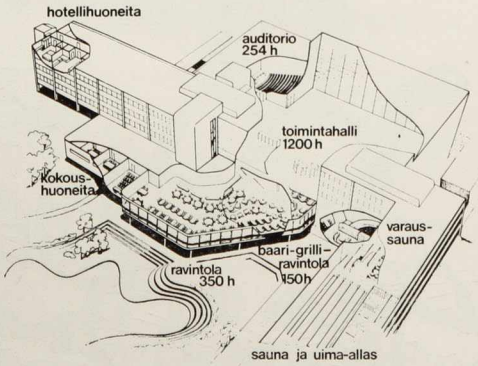

ikituuri

Inspehtorinkatu 4 20500 Turku 50 puh. 921-373 666 telex 62 315